

Fig. 1. Översiktskarta över vägutredningen väg 745 mellan Bjuråkers kyrka och Näsviken i Bjuråker, Norrbo och Forsa socknar, Hälsingland. Vägen markerad med lila väster om Hudiksvall, mellan Dellsjöarna.

© Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria AB 2019

Adress: Stigfinnaren Arkeologi, Bysjövägen 17, 818 95 Hedesunda

Tel. 0291-700 28, 070-3991712 www.stigfinnaren.nu info@stigfinnaren.nu

Samtliga foton är tagna av Elise Hovanta, där inte annat anges.

Kartor i rapporten: © Lantmäteriet Gävle 2010. Medgivande I2010/0240.

Omslagsbild: Minnessten vid Norrbo skans.

Digitaltryck 15 ex: Strömbergs Sandviken 2019

ISSN 1403-9370

Innehåll

Inledning	3
Syfte och metod	3
Syfte	3
Metod	3
Områdesbeskrivning	4
Antikvarisk bakgrund	6
Fornlämningssmiljö	6
Tidigare inventeringar, undersökningar	15
Ägoförhållanden och namnen	15
Utredningsresultat	16
Sammanfattning	54
Administrativa uppgifter	55
Referenser	55
Muntliga upplysningar	55
Arkiv	55
Internet	55
Otryckta	57
Litteratur	57
Tabell 1. Forn- och kulturlämningar	58
Tabell 2. Föreslagna områden för steg 2	70

Inledning

Trafikverket planerar för ombyggnation av en ca 23 kilometer lång sträcka av väg 745 mellan Bjuråkers kyrka och Näsviken i Hudiksvalls kommun, Hälsingland (fig. 1). Trafikverket bekostade utredningen.

Syfte och metod

Den arkeologiska utredningen steg 1 syftar till att utröna om och vilka fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som ligger inom utredningsområdet för ombyggnationen, d v s lokalisera lämningar med synlig begränsning ovan jord. Utredningen skall även påvisa områden som kan behöva utredas vidare i en utredning steg 2, i syfte att med t ex sökschaktsgrävning och metalldetektering påvisa ytor som kan rymma lämningar utan synlig begränsning ovan jord.

Utredningen omfattade en fältinventering med fotodokumentation och historisk kart- och arkivanalys. Utredningen ska ge ett underlag för arbetsföretagarens fortsatta planering och Länsstyrelsens fortsatta ärendehantering. Huvudsakliga målgrupper för utredningen är Länsstyrelsen och Trafikverket.

Inför arbetet gjordes en sammanställning av be-

fintligt kunskapsunderlag med uppgifter från litteratur, arkiv och Lantmäteriets historiska kartor på internet. Genom de historiska kartorna identifieras markutnyttjandet, ödelagda gårdar, torplämningar och sträckningar för äldre gränsdragningar och vägar m m.

Som underlag fanns även Riksantikvarieämbetets båda register fornminnesregistret (FMIS) och nya Fornreg samt Skogsstyrelsens register med kulturlämningar Skog & Historia (S&H). Handlingar om Bjuråker, Norrbo och Forsa socknar i Antikvariskt Topografiska Arkivet (ATA) i Stockholm gick igenom, liksom Statens Historiska Museums fynddatabas. Även Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister studerades. Denna byråmässiga sammanställning gav ett kunskapsunderlag för områdets historiska utveckling.

Utredningens fältarbetsdel genomfördes i augusti 2018. Hela sträckan inventerades till fots av två arkeologer. Vid inventeringen användes jordsond och spade för att hitta och identifiera lämningar. Påträffade lämningar mättes in med en Ashtech Mobile Mapper Field 10 hand-GPS, vanligen med en felmarginal vid inmätningen om 1–2 meter, men mätfel upp till 4 meter kan förekomma i vegetation med t ex tät granplantering. Samtliga påträffade lämningar har beskrivits så långt möjligt och flertalet har fotodokumenterats med högupplösta bilder.

Om ytmässigt stora lämningar har påträffats har endast den del av lämningen som ligger inom utredningsområdet mätts in, med kompletterande notering i objektlistan om att lämningen fortsätter utanför utredningsområdet. Riksantikvarieämbetets lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning (version 4.7, 2018) har använts för att klassificera påträffade lämningar. Till hjälp att tidsmässigt bedöma en lämningens ålder har även använts historiska kartor över området. Åldersbestämningen har så långt möjligt kunnat utredas för att uppfylla intensionerna i den nya kulturmiljölagen (SFS 1988:850), där det sedan den 1 januari 2014 införts en tidsbestämmelse, där lämningar som tillkommit före 1850 generellt är att anse som fornlämningar.

Lämningar kan indelas i fyra olika kategorier som var och en har olika antikvarisk status. De olika kategorierna är:

- **Fornlämning.** Lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk, och som är varaktigt övergivna. Lämningen ska ha tillkommit före 1850. Dessa kriterium kallas fornlämningsrekvisit. Lämningar som uppfyller fornlämningsrekvisiten och kan i huvudsak ha antas tillkommit före 1850 är fornlämningar.
- **Möjlig fornlämning.** Lämning som kräver vidare

utredning för att kunna bedömas som fornlämning. Lämningen ska vara bekräftad i fält och får inte enbart bestå av en uppgift om en lämning.

- **Övrig kulturhistorisk lämning.** Lämning med kulturhistoriskt värde, vilka normalt inte skyddas av Kulturmiljölagen (SFS 1988:950), främst eftersom de kan antas ha tillkommit efter 1850. Lämningar i denna kategori kan fornlämningsförklaras av Länsstyrelsen om det finns särskilda skäl med hänsyn till dess kulturhistoriska värde. Hänsyn bör visas en övrig kulturhistorisk lämning vid en exploatering.

- **Ingen antikvarisk bedömning.** En lämning som är helt undersökt, borttagen utan villkor eller förstörd. Det gäller också om den är registrerad utifrån en uppgift utan att vara bekräftad i fält, om den utgår på en felregistrering eller är överförd till en annan lämning.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet sträckte sig ca 23 kilometer långt och omfattade en 40 meter bred zon på vardera sidan av befintlig väg 745. Hela utredningsuppdraget omfattade totalt ca 184 hektar. Utredningsområdet börjar vid Bjuråkers kyrka och leder i östlig-sydöstlig riktning genom skogs- och åkermark till Näsviken (fig. 1 och 2).

I huvudsak består området av fina sediment såväl i skog- som åkermark, men sandområdena är avbrutna av normalblockig moränmark. Längs sträckan är marginellt med myrmark. Uppskattningsvis 33 % av sträckningen bestod av öppen åkermark (fig. 3), och ytterligare ca 3 % var tidigare öppen åker eller äng, vilken beskogats. Stora sammanhängande områden med öppen åkermark finns i Norrbobyn, Hålsjö med Backmo och Långby. Åker- och ängsmarker har tidigare funnits längs Sördellens norra strand i Norrbobyn och Rosten, men lämnats för igenväxning och/eller igenplantering, vilket troligen skedde under 1900-talets mitt. Sträckningens övriga 64 % var barrskog och bebyggelse.

Fig. 2. Vägutredningen började vid Bjuråkers kyrka i väster, förbi Norrbo kyrka, längs Sördellens strand och slutade i Näsviken i öster. Bjuråkers, Norrbo och Forsa socknar berörs av vägutredningen.

Fig. 3. Liten åker vid Blodmyrviken och Norrdellens strand. Platsen är ett bra boplatsläge för stenålder (objekt 5). Foto mot V.

Vägprojektet korsar Norrboån (fig. 4) vid Norrbo skans. Utöver detta vattendrag korsar utredningsområdet endast någon enstaka mindre bäck.

Sträckan går till stor del på sydsidan av den halvö som delar sjöarna Norr- och Sördellen. Halvön har tillsammans med åsarna fungerat som en naturlig kommunikationsled mellan kust och inland.

Vägen är utpekad som en av de vackraste vägarna i Gävleborgs län, med höga kulturvärden. Vägen går genom kulturhistoriskt intressanta bygder, förbi kyrkomiljöerna i Bjuråker och Norrbo och många forn-

lämningsmiljöer, såsom Norrbo skans. Vägen följer i huvudsak den gamla vägsträckningen (Sundberg & Gagge 2000:59).

Utredningsområdet berör utkanten av två riksintresseområden för kultur, dels "X212 Delsbo och Bjuråker", dels "X202 Forså".

X212 Delsbo och Bjuråker är ett odlingslandskap i förhistorisk centralbygd med en sedan 1700-talet ovanligt lite förändrad bebyggelsestruktur. Uttrycket för riksintresset beskrivs som odlingsmark, två järnåldersgravfält, byar och gårdslägen i karaktäristiska höjdlägen med typisk hälsingebebyggelse, vägsträckningar samt sockencentra vid Delsbo och Bjuråker.

X202 Forså är ett odlingslandskap i förhistorisk centralbygd med järnålderslämningar tydligt knutna till nuvarande bebyggelsestruktur. Anmärkningsvärt storslagna hälsingegårdar främst 1800-talet. Protoindustriellt centrum med anläggningar knutna till vattendragen. Uttrycket för riksintresset beskrivs som inägomark, flera järnåldersgravfält och förhistoriska boplatser med bl a husgrundsterrasser från äldre järnåldern, kyrkomiljö med medeltida stenhus, byar med storslagna hälsingegårdar i karaktäristiska lägen, lämningar efter protoindustriella anläggningar samt vattenleden till Strömbacka och Movikens bruk, den s k Tamms kanal från 1858.

Befintlig väg som ska åtgärdas bedöms inte påverka menligt på kulturmiljön i vardera kulturmiljöområde, eftersom det endast är utkanten av respektive område som berörs och stör därför inte värderingsgrunden.

Fig. 4. Bro över Norrbo ån, mellan Norrdellen och Sördellen. Vid utredningen noterades äldre brofästen strax hitom befintlig bro, på båda sidorna av ån. Foto mot NÖ.

Antikvarisk bakgrund

Fornlämningsmiljö

Nivåmässigt ligger utredningsområdet 40–110 meter över havet, vilket innebär att hela sträckningen ligger under högsta kustlinjen. För 11000 år sedan låg hela sträckningen under inlandsisen, men för 10000 år sedan hade isen smält av och området var frilagt, men täckt av havet. Små öar vid Flatmo och Näsviken började sticka upp ovan havsnivån för 8000 år sedan. Helt torrlagd var vägsträckningen för 4500 år sedan (http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html), eller ca 2500 f. Kr., vilket är slutet av neolitikum. Efter det har endast marginella förändringar skett beträffande sjöarnas och vattendragens utbredning. Inlandsisen avsatte de lätta sedimentjordarna och sandåsarna. Beboelig för människor kan delar av trakten därmed ha varit ända från tiden 6000 f. Kr.

Stenålder

Trots goda förutsättningar för stenåldersboplatser inom utredningsområdet och dess närhet, från mesolitikum fram mot senneolitisk tid, så finns det få fynd som framkommit. Den största koncentrationen av fynd är kända i utredningsområdets västra del, runt Rävnalet mellan Dellensjöarna, ett näs som under lång tid varit en ö i den forna Dellensjön. Där har det framkommit bl a neolitiska yxor i form av en båtyxa (L1950:1838/Norrbo 76:1), eggparti av en tvåryxa (L1950:6452/Bjuråker 196), en del av en slipad bergartsyxa (L1948:4460/Norrbo 126), kvarts- och kvartsitavslag (L1950:949/Norrbo 99:1, HM inv. nr. 23290) och flintavslag (L1951:723/Bjuråker 176:1). Samtliga dessa fynd är hittade 45–50 meter över havet.

Neolitiska fynd har även framkommit nära utredningsområdets sydöstra del, i Söräng mellan Långby och Näsviken. Här finns, förutom ännu en båtyxa (L1951:4543/Forsa 408:1) även tydligt senneolitiska fynd som t ex en enkel skafthålsyxa av grönsten och slipade skifferredskap (L1951:3793/Forsa 393:3, SHM inv.nr. 19122).

I vattnet vid Norrboån (L1950:1838/Norrbo 76:1) hittades 1927 av Ernst Källman en (fig. 5) *båtformig grönstensyxa, kort holk, svagt utbildad nackknopp, avrundad form. F i ån vid fiske; den låg fullt synlig på åbotten (lerslam och grus) i djupaste strömfåran, c:a 1,5 m. djupt strax nedanför Klas Joh. Källmans gård, den första väster om bron. Tidigare ska på fyndplatsen ha stuckit ut en sandudde, som genom ändring av åns lopp bortöderats. Förvärvat af Dr.*

Hallström för 15 kr. jämte kopia. Dr.nr. 4694/30. Slipad vid eggen, eljest endast bultad, holk och nackknopp svagt utbildade. Skadad på ena sidan. Fyndomständigheterna omtalar att fisket skedde med laktinor av sonen i gården. Upphittaren ska ha fått en avgjuten kopia av yxan (SHM inv. nr. 19949).

Fig. 5. Båtformig grönstensyxa (L1950:1838/Norrbo 76:1, SHM inv. nr. 19949) funnen vid fiske i Norrboån 1927. Foto från Statens Historiska Museum.

I Hålsjö är hittat 1929 en spjutspets av grå skiffer med tånge och avslagna hullingar eller mothakar och rombiskt tvärsnitt (fig. 6), vilken lämnades till Historiska museet av Verner Eriksson i Hålsjö nr 13 (SHM inv. nr. 20013). Den exakta fyndplatsen är okänd, men det kan vara på gårdens ägor.

Fig. 6. Spjutspets av grå skiffer med tånge och hullingar (SHM inv. nr. 20013) funnen 1929 i Hålsjö. Den exakta fyndplatsen är okänd. Foto från Statens Historiska Museum.

Vad som lyser med sin frånvaro är fler fyndplatser kring byarna Norrbobyn, Hålsjö, Backmo och Långby. Topografin och markförhållandena vid dessa byar pekar mot goda möjligheter att finna stenåldersboplatser där.

Från samtliga tre berörda socknar finns dock en handfull stenåldersfynd, skafthålsyxor och någon skifferpilspets, med oklara fynduppgifter och -platser, men där fynden hittats och lämnats in till Historiska museet under tidigt 1900-tal.

Bronsålder

En tutulus från äldre bronsåldern (1550–1300 f. Kr.) hittades 2000 vid Norrbo skans (Lundell 2001:36). Detta är ett av en handfull kända fynd från bronsåldern som är hittade i Hälsingland, men som ger en signal om att bronsåldern är närvarande. Bronsåldern är annars mestadels synlig genom de stora rösen som ligger efter den forna havsstranden. Enstaka stenartefakter på boplatser i Hälsingland har kunnat knytas till bronsåldern, däribland flathuggna spetsar i kvartsporfyr från Skånskogen (Hovanta & Groop 2016). Ett tiotal fångstgropar i södra och mellersta Norrland har daterats till bronsåldern, varav en i Bjuråker och två i Arbrå socken (Hovanta & Groop 2015:24). Jan Lundell menar att det finns en bronsåldersboplatz vid Norrbo skans, någonstans på näset, troligen just där skansen finns. Han menar även att det funnits en förkristen samlingsplats eller kultplats vid Norrboån (Lundell 2001:36ff), vilket inte motsägs av Stefan Brink (1990:315f).

Järnålder

Förhistoriskt, och delvis historiskt, sett är utredningsområdet tydligt uppdelat i tre delar med delvis olika bakgrunder. Och de tre områdena skiljs åt av skapligt stora skogar. Längst i väster finns förhistoriskt och medeltida sockencentrum vid Bjuråkers kyrka (fig. 2). Efter ett skogsområde mellan Bjuråkers och Norrbo socknar kommer man till Norrbo kyrkomiljö (fig. 7) och den förhistoriska och medeltida centrala bebyggelsen på näset, i Norrbobyn, där fornlämningar och fornfynd tyder på en fast bosättning i kanske närmare 3500 år. Ett större skogs- och bergsområde avdelar Norrbo från Forsa socken. Den här delen av Forsa socken kallas åtminstone sedan senmedeltiden Dalen, även kallat Oppidalen, och består bl a av byarna Flatmo, Långby, Kalvhaga och Söräng. Fynd, fornlämningar och ortnamn i Dalen berättar om en uppodling under medeltid, men där enstaka gårdar kan ha förhistorisk bakgrund (Hagåsen 2014:46ff, 75). Möjligen kan byarna i Dalen ha inkorporerats i Forsa socken, från Hög, under tidig medeltid när Forsa expanderar (Brink 1990:234).

Under 1500-talet utgjorde Norrbo och Bjuråker

Fig. 7. Kulturmiljön vid Norrbo kyrka, med kyrkan, bogårdsmuren, och på höger sida vägen (utanför bilden) ett medeltida timmerhus och ett gravfält med minst 15 gravar. Uppgifter menar att det funnits två storhögar på gravfältet på 1820-talet men dessa är nu borta. Möjligen byggdes första kyrkan under 1200-talet som en gårdskyrka på gården Talsgodsets mark, en gård som ska ha stått på Prästakern nära kyrkan. Kyrkan blev sedan församlingskyrka för både Norrbo och Bjuråker. Foto mot Ö.

Fig. 8. Lerkruka med rand- och gropornering från Bränntomt i Norrbobyn (förl. Norrbo 18:1/L1950:1234, Hälsinglands Museum inv. nr. 12687). Krukan kan vara ett gravfynd från äldre folkvandringstid, 400–500 e. Kr. Foto: Hälsinglands Museum..

ett gemensamt tingslag och Bjuråker har av gammalt varit kyrkligt annex till Norrbo. Kanske har sambanden äldre ursprung så att de båda socknarna under tidig medeltid utgjort en sammanhållen bygd och att den äldsta kyrkan i Norrbo uppfördes på noret som församlingskyrka för hela bygden. Det är av geografiska skäl naturligt att en gemensam samlingsplats anlades på noret mellan Sör- och Norrdellen. *Nor-* i Norrbo skulle kunna vara ett äldre samlingsplatsnamn *Nor (Brink 1990: 315ff).

I närheten av vägsträckningen har tidigare hittats en handfull fynd som kan knytas till äldre järnåldern. Lars Liedgren menar att ”av lösfynden och fynden från utgrävningarna att döma har Forsa socken en mycket markerad fyndhorisont under äldre järnålder, medan den yngre järnåldern är dåligt företrädd” (1992:46).

I Norrbobyn nära kyrkan har hittats en skaft-hålsyxa av järn (HM inv. nr. 7205, Norrbo 100:1/L1950:1599), och yxan torde tillhöra yngre folkvandringstid 500–600 e. Kr. (Liedgren 1992:46). I Bränntomt i Norrbobyn (Norrbo 18:1/L1950:1234) hittades omkring 1910 två lerkrukor (HM inv. nr. 12687) av hemmansägaren Erik Jonsson och hans söner Jonas och Anders Eriksson vid ... obrukad mark på en intill gården å hemmanet Norrbobyn n:o 9.... belägen plats, kallad Bränntomt (von Post 1933:140). Lerkärnen (fig. 8) kan

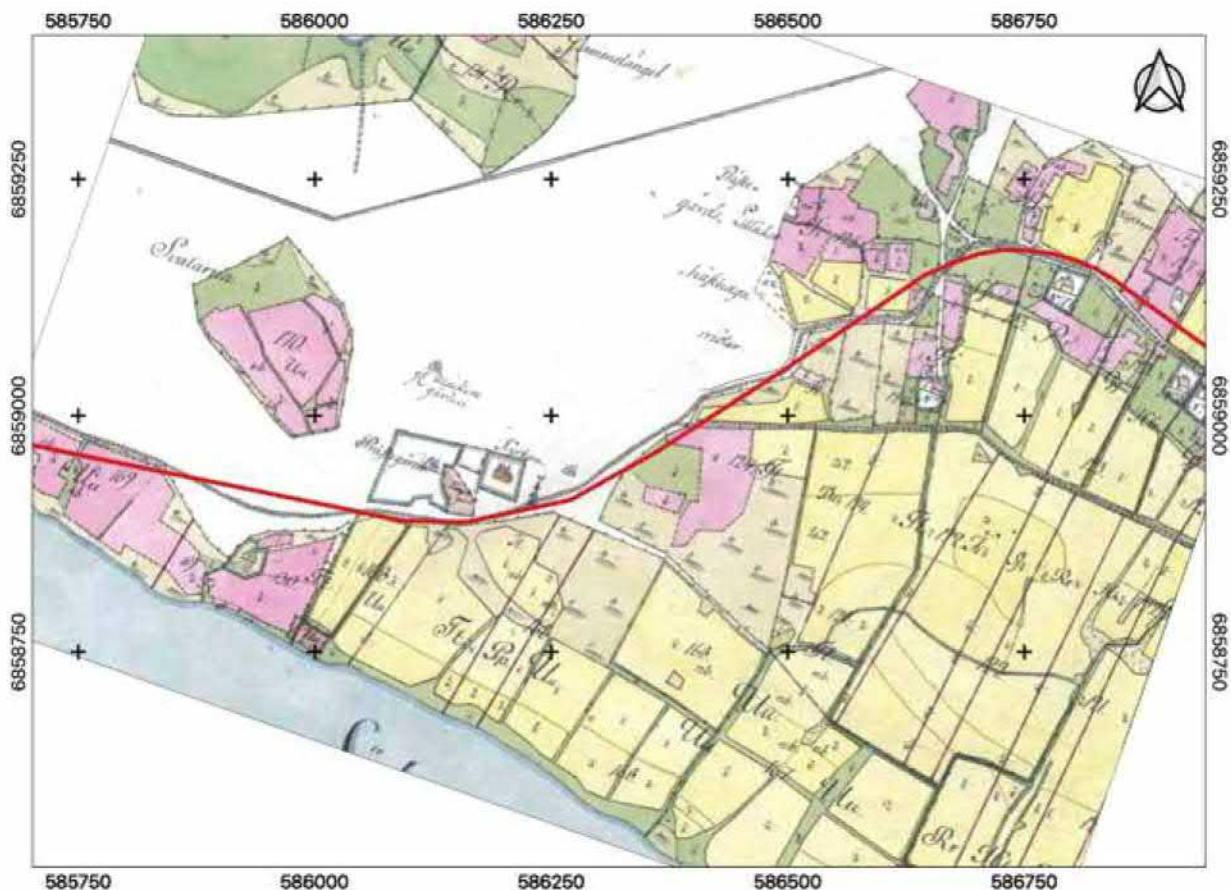

Fig. 9. Inäggelningsskarta 1769 (V38-6:1) över västra delen av Norrbobyn. På åkrarna ligger en del stenhögar som kan ha varit gravar, och åkerholmar som kan ha hyst grupper av gravar. Nuvarande väg är inlagd på kartan.

möjlig vara från äldre folkvandringstid 400–500 e. Kr. *Fynden ... påträffades på ett par fots djup* (von Post 1933:140). Urnan har rand- och groporning. På samma plats har hittats en sländtrissa av kalksten (HM inv. nr. 7570). *Fynden torde härröra från gravar.*

Från Bjuråkers, eller Norrbo, socken finns hittat sett östromerskt solidusmynt av guld (SHM inv. nr. 23307, Bjuråker 183:1/L1951:1024) präglad under soldatkejsaren Focas (602–610 e. Kr). *Fyndomständigheterna är oklara men ska ha framkommit där för länge sedan dylika mynt funnits i jorden på samma ställe som där detta anträffats men blifvit sålda* (Montelius 1902:19). Från Bjuråker kommer även ett tveeggat svärd med fästknapp av brons daterat till folkvandringstid, 400–600 e. Kr. (HM inv. nr. 7575, Bjuråker 183:2/L1951:1023).

I Söräng i Forsa socken har hittats en välanvänd, spetsoval eldslagningssten av kvartsit (HM inv. nr. 7538, Forsa 393:1/L1951:3794) som är från romersk järnålder eller folkvandringstid Kr. f. – 600 e. Kr.

Knutet till järnåldern är de gravar, stensättningar och högar, som finns spridda på åkrarna i Norrbobyn samt det gravfält med ca 15 gravar, stensättningar,

högar och en rest sten, som ligger i skogsdungen mitt emot Norrbo kyrka (Norrbo 21:1/L1950:1990). N. J. Ekdahl "Kalvskinnsprästen" noterade på sin antikvariska Norrlandsresa 1827–1830 två stycken storhögar på nämnda gravfält. Ekdahl noterade även en storhög vid Norrboån (Lundell 2001:31). Dessa storhögar finns inte kvar idag.

Vi har anledning misstänka att bortodlingen av möjliga gravar varit stor i Norrbobyn. Storskifteskartan 1769 (V38-6:1, fig. 9 och 10) och laga skifteskartan 1868 (V38-6:3, fig. 56) visar att stensamlingar finns på ett antal ställen på åkrarna. Muntliga upplysningar från boende i Norrbobyn gör gällande att det fram till 1960-talet fanns många fler stenhögar i åkrarna, men att man vid vägarbeten under 1960-talet dammsugit hela byns samlingar på sten vilka lagts som vågbrytare vid vägen invid Sördellens strand. Även om gravöverbyggnader i form av sten tagits bort kan gravdiken m m finnas kvar under mark. N. J. Ekdahl noterade även *fragmenter af flera högar* väster om prästgården (Lundell 2001:39), varav kanske stensättningen L1950:1442/Norrbo 28:1 kan vara en rest.

Fig. 10. Inäodelningskarta 1769 (V38-6:1) över östra delen av Norrbobyn. På åkrarna ligger en del stenhögar som kan ha varit gravar, och åkerholmar som kan ha blyst grupper av gravar. Nuvarande väg är inlagd på kartan.

Medeltid

Längs vägsträckningen finns tio byar med känt medeltida ursprung, sett utifrån namnen och skattelängder m m nämligen Bästdal, Flatmo, Hamre, Hålsjö, Kalvhaga, Kyrkbyn, Långby, Norrbobyn, Prästgården och Söräng. Av dessa berättar namntolkningen eller kända fornlämningar och fornfynd att sex troligen även har förhistorisk bakgrund, nämligen Hamre, Kalvhaga, Kyrkbyn, Långby, Norrbobyn och Prästgården.

I Norrbobyn har det framkommit utifrån rektifiering av de historiska kartorna från 1642 (V38-1:1, fig. 11) och 1769 (V38-6:1, fig. 9 och 10), att ett antal tidigare bebyggda men nu övergivna tomter är möjliga fornlämningar. Vid laga skiftet hade samtliga gårdar utom en kvarboenderätt, varför många gårdslägen har lång bebyggelsekontinuitet. Ändock har omflyttning av bebyggelsen skett inom tomten under de senaste 300 åren, men vi uppskattar att det på 11 tomter kan finnas lämningar efter medeltida och 1600-talsbebyggelse (objekt 43–53).

Från medeltiden härrör även den troligen bevarade, men numera icke synliga grunden till Norr-

bo medeltidskyrka (Lundell 2001:39). Nuvarande kyrka nybyggdes 1795–1799 (Dahlberg & Franzén 2008:253), men kan den ha medeltida murverk eller grundstenar kvar? Runt kyrkogården finns en bogårdsmur (fig. 7). Man har uppfattat det som om Norrbo's första kyrka ska ha byggts under 1200-talets första hälft, möjligen som en gårdskyrka. I traditionerna anges att kyrkan ska ha byggts på gården Talsgodsets mark, och att gården ska ha stått på Prästakern. Fru Talka i gården donerade till Norrbo kyrka och detta ska ha skett 7–8 mansåldrar före 1584 och att hon begravts under predikstolen. Endast en kyrkas ägare eller beskyddare kunde få gravplats i kyrkan (Lundell 2001:42f).

I traditionen berättas om ett kloster i Norrbo. Möjligen är det gamla kyrkan som angivits som ett kloster och som sedan byggdes på för att tjäna som församlingens kyrka (Lundell 2011:42).

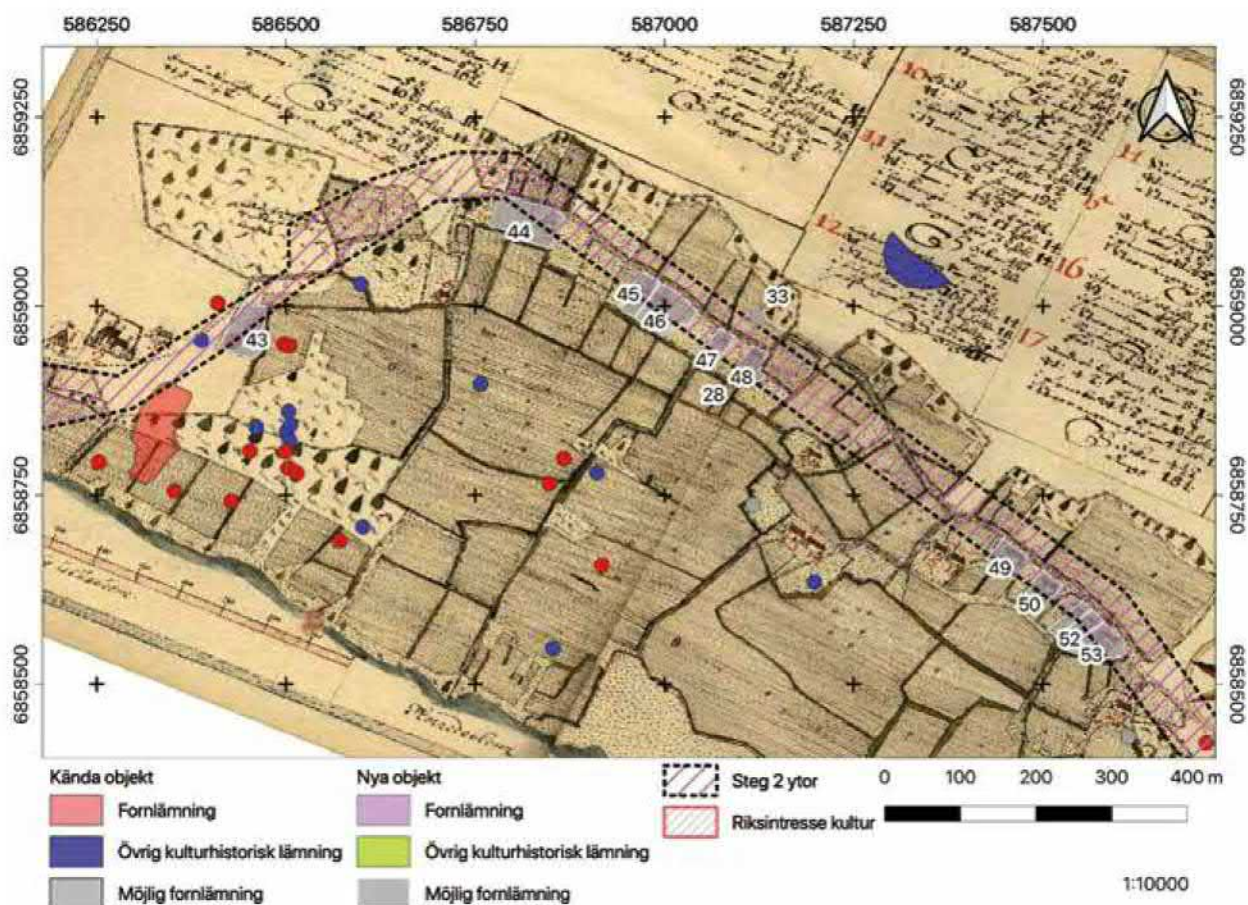

Fig. 11. Norrbobyn på karta 1642 (V38-1:1). På kartan finns markerade de 11 tomter (objekt 43–53) som fanns 1642, och där det fortfarande kan finnas lämningar efter medeltida och 1600-talsbebyggelse. Många av gravarna idag (röda och blå prickar) ligger på åkerimpediment. Svårrektifierad karta.

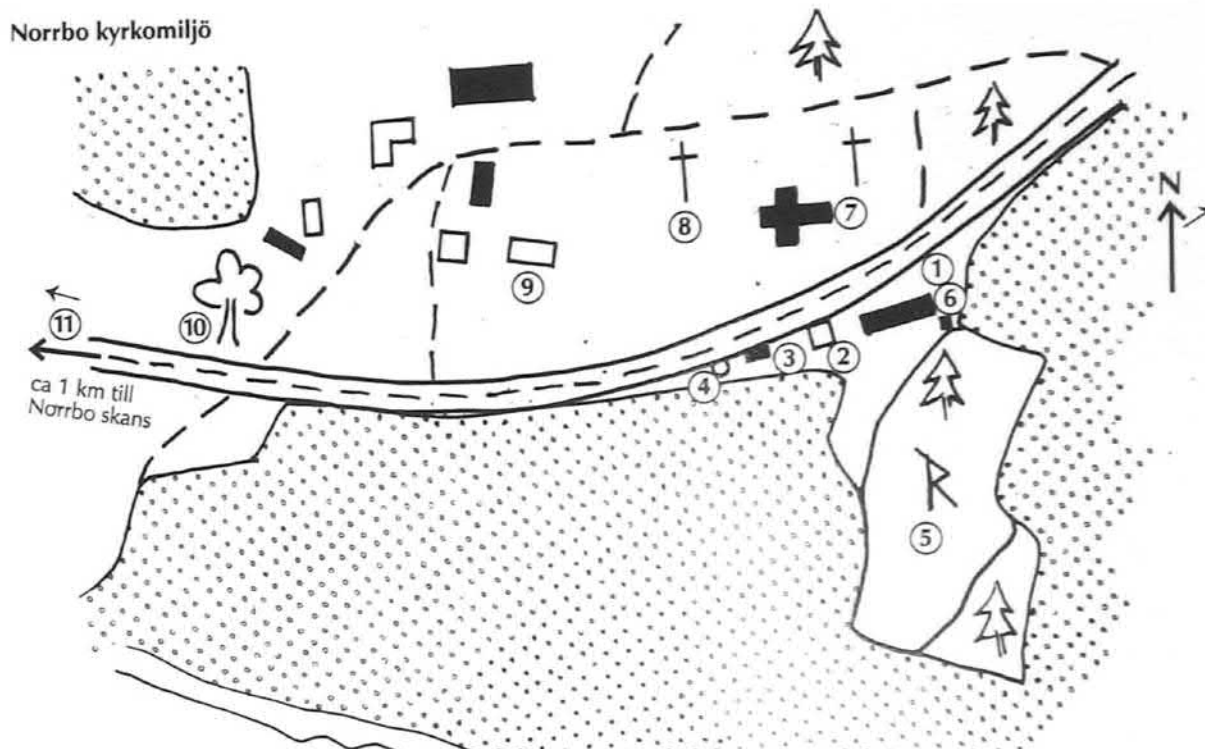

Fig. 12. Norrbo kyrkomiljö redovisad på informationstavla vid Norrbo kyrka. 1= kyrkstallarna, 2= sockenstuga, 3= spruthus, 4=klockstapel, 5=Norrbogravfältet, 6= medeltida timmerhus, 7= Norrbo kyrka, 8= gamla kyrkans eventuella plats, 9= gamla prästgården, 10= Per Stabbe och Per Sto. Informationstavlan är från Länsstyrelsen Gävleborg.

Fig. 13. Ett medeltida timmerhus, dendrokronologiskt daterat till 1482, står intill gravfältet vid Norrbo kyrka.

Norrbo skans

Det finns många skrönor omkring skansen (L1950:1590/Norrbo 31:1) där såväl danskar som norrmän anges som anfallare eller försvarare. Kopplingar till borgen Faxeholmen i Söderhamn finns bland berättelserna.

I sockenbeskrivningarna från 1790–1791 berättas Å både östra och västra sidan om Norrbo å finnes lemningar af grafvar och bröstvärn, sedan de norrske fordom föllo in i Hellsingeland. En myra säges hafwa fått sitt namn af en blodig träffning därstädes och kallas nu Blodmyran (Bringeus 1961:271).

På Faxeholmen fanns en samling vitalianer under 1300-talet, men efter ett ingripande av drottning Margareta avhystes dessa, och på borgen tillsattes danska fogdar, däribland Arendt Styke och manskap som skulle vara skatteindrivare i Hälsingland. Even-

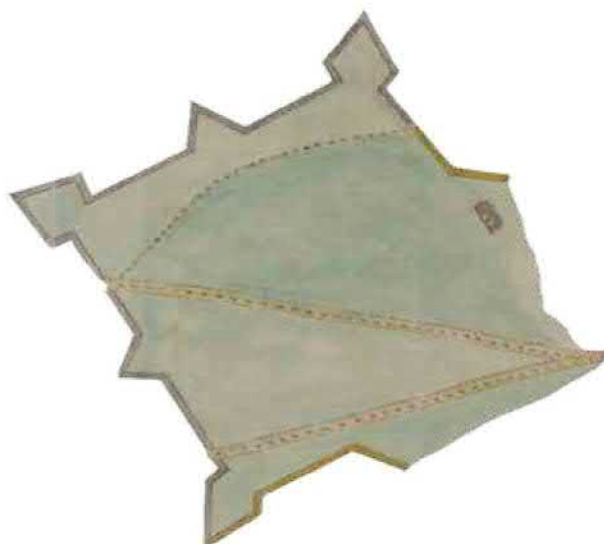

Fig. 14. Norrbo skans (L1950:1590/Norrbo 31:1) tecknad av Hälsinglands Fornminnessällskap på 1860-talet. Skansen har en ca 600 m lång och 2 m bred vallgrav. Innanför den finns en 2–3 m bred och 0,2 m hög vall. Grundplanen är en kvadrat där hörnen är utbyggda till bastioner. Även mitt på långsidorna har man byggt utstående bastioner. Genom skansen gick, och går fortfarande, vägar. Handling i ATA.

Fig. 15. Minnessten (L1951:2449/Norrbo 101:1) på Norrbo skans. På stenen står "HÄR BESEGRADE ERICK OLUFFSON FRÅN NORRBOBYN MED EN FLOCK HÅLSINGAR EN STOR DANSK STRÖVKÅR ÅR 1434 27/8 FRIHETSHJÄLTEN OCH HANS MÄN TILL ÄRA RESTES STENEN ÅR 1927". Foto mot N.

tuellt hade fogdarna byggt Norrbo skans som ett fäste under sina indrivningsresor i norra Hälsingland. På sydöstra sidan av Norrboån hade danskarna byggt en skansgrav (ev. den delundersökta L1948:7966/Norrbo 130, fig. 16). Under Engelbrektsupproret 1434 ska manskap från Faxeholmen ha förskansat sig på Norrbo skans och rivit bort bron över ån. Erik Puke och Elof Djäkne, några av Engelbrekts män, samlade hälsingarna i syfte att befria folket från de danska fogdarna. Djäkne gav order om att danskarna i Norrbo skulle anfallas, genom att en styrka från Forsahället skulle anfalla i fronten, medan styrkor från Bjuråker och Delsbo skulle anfalla väster- och österifrån. En natt stormades skansen och danskar dödades på plats eller hanns upp och dödades vid en vik i Norrdelen som har fått namnet Danskvik (L1950:1452/Norrbo 97:1) och ligger 2 km nordöst om skansen. Det berätt-

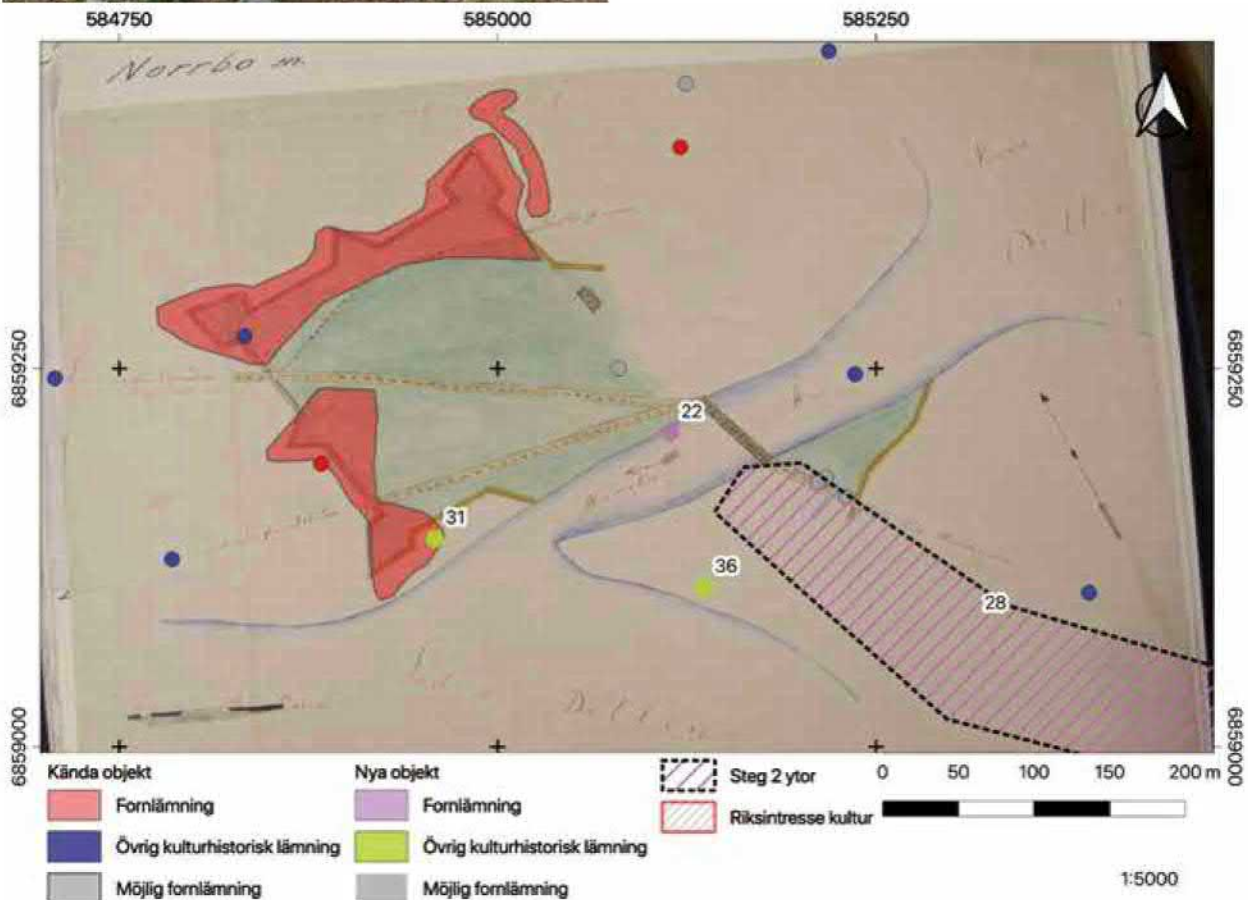

Fig. 16. Hälsinglands Fornminnessällskaps skiss över Norrbo skans från 1860-talet, rektifierad in mot dagens synliga fornlämningsområde för skansen (L1950:1590/Norrbo 31:1). Den ränna med stolpar i som undersöktes 2013 (L1948:7966/Norrbo 130) överensstämmer väl med skansen yttre försvarslinje på åns sydöstra sida. Handling i ATA.

tas även om att danskarna haft ett läger vid Blodmyran (L1951:851/Bjuråker 177:1) ca 300 m sydväst om skansen. Namnet berättar om att danskar dödade här (Hillström 1965:40f; Winblad von Walter 1910:62ff; Widmark 1945:108f). Enligt traditionen har man hittat ett svärd här. Till minne av striden 1434 restes en minnessten 1927 (fig. 15) invid vägen i skansen (L1951:2449/Norrbo 101:1). Efter den segrande striden vid Norrbo skans och Blodmyran tågade bondehären ned till Söderhamn för att den 8 september 1434, d v s knappa två veckor efter striden i Norrbo, bränna och storma borgen på Faxeholmen när man ändå hade ångan uppe och ihopsamlat manskap.

Historisk tid

I Norrboån skedde flottning och många andra transporter bl a med järnprodukter mellan kust och inland till Movikens masugn och Strömbacka hammare vid Norrdellen. Vid Norrboåns strand ska ha legat en såg, ägd av Norrbo byamän, noterad på laga skifteskartan 1868 (V38-6:3, fig. 49). Sågplatsen låg troligen strax bortanför bron på den nordvästra stranden.

Fyra torpställen var kända innan utredningen (L1951:4335/Forsa 243:1, L1951:3891/Forsa 248:1, L1950:1888/Norrbo 77:1 och L1959:1956/Norrbo 78:1). Utredningen påträffade ytterligare sju husgrunder från historisk tid eller lägenhetsbebyggelse (objekt 1, 7, 13, 17, 19, 26, 29 och 32) samt en hel bytomt i Hamre i Forsa där det funnits tre gårdstomter (objekt 14, fig. 112 och 115–117). Vid laga skiftet 1885 (V11-14:2, fig. 115) var här tre tomter, Flodins, Carlssons och Olof Ericssons torp. Flera intill 16 m långa grunder finns kvar, liksom jordkällare, en grund av slagsten och igenvuxna trädgårdar. De sista byggnaderna försvann tydligen för 5–10 år sedan, när de plockades ned och någon flyttades till Hedvigsfors.

Per Stabbe och Per Sto (L1950:1069/Norrbo 68:1 och L1950:998/Norrbo 68:2), de båda gamla tallarna (fig. 17 och 18) i västra delen av Norrbobyn har skrönor knutna till sig. Tallarna påstås vara minst 300 år gamla (omnämndes 1932) och många sägner är förknippade med dessa märkliga tallar. En präst i Norrbo mottog en gång under tysthetslöfte en bikt, som blotade så rysliga gärningar att han kände sig tvingad att meddela den åt någon levande varelse. Han gick då i nattens timmar ut till två unga tallar utanför prästgården och uttalade biktens innehåll. Från den dagen upphörde tallarna att växa i höjden och antog mycket förvridna former. Detta hände för mycket länge sedan (SOFI). En annan sägen berättar att en prostinna Berg skall som ung ha suttit med sin spinnrock och spunnit

Fig. 17. Tallen Per Stabbe (L1950:1069/Norrbo 68:1) sägs vara mer än 300 år gammal och har många skrönor knuten till sig. Foto mot N.

Fig. 18. Tallen Per Sto (L1950:998/Norrbo 68:2) sägs vara mer än 300 år gammal och har många skrönor knuten till sig. Foto mot NÖ.

där uppe i tallen (Sägner 1921:50).

Ytterligare en rolig berättelse finns om tallarna. Det var en gång en bonde från Norrbo som var starkast i fingerkrok, hankdragning, lyftning och brottning. Det ryktades att ingenting i världen kunde skrämma honom, inte ens mörkrets furste, djävulen själv. Gubben hade ett par fel, han var galen i kortspel och sprit, och gärna i kombination. Vid Norrboån samlades smeder och andra män för att få sig en stunds femkort, vingelknack och en silbodalare (sup). Bondens hustru hade försökt på alla sätt få gubben att stanna hemma, men det slutade med tvister och bråk, och att gubben ändå gick iväg alltför många gånger till kortspelet och flaskan. En kväll klädde gumman ut sig såsom man tänker sig djävulen; horn, eldgaffel, lång svans och långt rött helskägg. Men hjälp av sonen klättrade hon upp i Per Stabbe strax innan gubben kom lallandes på vägen. Nu hörde gubben en hemsk och gäll stämma från toppen av Per Stabbe och den befallde honom att stanna eftersom hans sista stund var kommen och djävulen ville nu ha den som använts hans bönebok (kortleken) så flitigt. Gubben stannade

och svarade lugnt *Kom ner så ja får ta dä i hanne, fö ja ä gift mä systra dä. Hä vore hyseli roligt få se svåger min. Kom ne höddu!* Då gubben väntat en god stund men ingen klev ned från trädet gick han hem. Gumman försökte sedan istället med goda ord och vänlighet få gubben på andra tankar, och det hjälpte (Winblad von Walter 1922:92f).

Fig. 19. Josefs källa (L1950:1758/Norrbo 1:1) eller Orre Kiella och Orr Kiella som den hette på 1600-talets mitt. I källan ligger massor av offerade mynt. Foto mot SV.

Folk säger också att det är något mystiskt med Kungssnåret (SOFI), vid stranden i västra Hålsjö, men vad som menas har inte utredningen kunnat påvisa.

Josefs källa (L1950:1758/Norrbo 1:1, fig. 19) invid landsvägen på Josefsbergets norra sida, hette ca 1650 *Orre Kiella* eller *Orr Kiella* (V38-1:1, V11-1:1), men vid källan fanns *Josefs grind* (V11-1:5) och strax söder om källan låg *Josua backe* (V11-1:8). Enligt sägen ska en helig man vid namn Josef ha blivit halshuggen på platsen. Innan hans huvud föll, lär han ha yttrat: *Så sant jag är oskyldig, skall en källa springa upp, där mitt huvud faller*. På så vis påstås källan ha uppstått (SOFI).

Vid Norrbo kyrka var även samlingsplatsen för Delsbo kompani, innan de kanske skulle till övningsplatsen i Mohed.

Väghistorien

Vägsträckningen Bjuråker–Näsviken har lång tradition, troligen fanns här är en färdväg som knöt ihop havet med inlandet redan under järnåldern. På kartor från 1600-talets mitt (V38-1:1, fig. 11) finns vägen re-

Fig. 20. En av de nio milstolpar som berörs av vägutredningen (L1951:2352/Bjuråker 4:1). Milstolparna sattes upp 1785 på uppmaning av landshövdingen Fredric Adolf Ulric Cronstedt, men efter en vägmätning gjord 1752. Foto mot SV.

Fig. 21. Sockengränsstenen, av huggen gråsten, mellan Bjuråker och Norrbo socknar sattes upp 1927 (L1951/2449/Bjuråker 5:1). Foto mot S.

doisad i princip i samma sträckning som idag. Vägen kantas av milstolpar uppsatta 1785 (fig. 20, 50, 61, 71, 73, 82, 90, 104 och 119). Vägsmätning av Hälsinglands inlandsvägar skedde år 1752. Förrättningen skedde på landshövdingens order och milstolpar i trä sattes upp. Redan 30 år senare var trästolparna i uselt skick och det beslöts att gjuta nya milstolpar i gjutjärn. Hälsinglands milstolpar tillverkades av masmästaren Johan Hellberg i Hällbo masugn (Nordin 1995:20ff). Nio stycken milstolpar, vilka sattes upp 1785, berörs av vägsträckningen (L1951:2352/Bjuråker 4:1, L1959:1977/Norrbo 5:1, L1950:1526/Norrbo 8:1, L1950:1661/Norrbo 12:1, L1950:1662/Norrbo 13:1, L1950:1589/Norrbo 30:1, L1951:4185/Forsa 7:1, L1951:4202/Forsa 9:1 och L1951:4971/Forsa 13:1) med olika miltalstavlor och alla nio finns kvar idag med rätt miltal enligt 1750-talets vägsmätning. Någon har nyligen rustats upp och därvid fått kraftigt omgjort fundament (fig. 90).

Vid vägen finns även väghållningsstenar, ”dikenas vägriddare”, som visade på hur lång sträcka en bonde hade skyldighet att hålla den allmänna landsvägen i skick. Tre nya väghållningsstenar (objekt 16, 38 och 39) kunde efter utredningen läggas till de sedan tidigare kända fem (L1951:4944/Forsa 228:1, L1951:4961/Forsa 229:1, L1951:4348/Forsa 245:1, L1950:1517/Norrbo 46:1 och L1950:1898/Norrbo 93:1).

Även två gränsmärken (fig. 21 och 86), grännsstenar av huggen gråsten finns placerade i sockengränsen mellan Bjuråker och Norrbo (L1951:2449/Bjuråker 5:1) samt mellan Norrbo och Forsa (L1951:3915/Forsa 27:1). Stenarna sattes upp 1927 respektive 1930.

Tidigare inventeringar och undersökningar

I rannsakingarna från slutet av 1600-talet ges inga upplysningar om fornminnen från det aktuella området (Ståhle 1960).

Bjuråkers, Forsa och Norrbo socknar fornminnesinventerades av Hälsinglands Fornminnessällskap i slutet av 1860-talet. Fornminnesinventering i Riksantikvarieämbetets regi har skett 1956 och 1983 i berörda socknar (Rydén 1996). Inventering av Skog & Historia-lämningar i Skogsstyrelsens regi har skett 1999 inom delar av berört utredningsområde (S&H).

År 2013 delundersöktes ett par områden på vardera sidan av bron över Norrboån. Vid förundersökningen påträffades en mörkfärgning, ett 20-tal stolphål, en mindre härd och kolförekomster, vilka tolkades härröra från en boplatz (L1948:4460/Norrbo 126 och L1948:7968/Norrbo 132). Datering visade på 550–650 e. Kr. En del av en slipad bergartsyxa var

ett av fynden som kronologiskt inte hänger ihop med boplatsspåren. Även slag påträffades vid förundersökningen (L1948:7967/Norrbo 131). På ett annat av delområdena framkom en ränna med kulturlager, möjligen någon form av hägnad i en fastighetsgräns (L1948:4446/Norrbo 125, fig. 41). En anläggning tolkades som en V-formad dragränna med stolpar och lerfodring (L1948:7966/Norrbo 130). Rännan daterades till vendeltid och historisk tid. Rännans sträckning överensstämmer med en yttre försvarslinje för Norrbo skans (fig. 16) enligt en kartsbild (Blennå & Eriksson 2014; Blennå 2015).

Utöver undersökningarna vid Norrboån har inga andra arkeologiska undersökningar skett i närheten av utredningsområdet i Bjuråkers, Forsa eller Norrbo socknar.

Ägoförhållanden och namnen

Vägsträckningen löper över marker som tillhör eller tillhört byarna Kyrkby i Bjuråkers socken, Vedmyra, Prästgården, Norrbobyn, Hålsjö, Bästdal och Backmo i Norrbo socken samt Långby, Kalvhaga, Flatmo, Söräng och Hamre i Forsa socken. De äldsta bygränserna kan ha suddats ut genom delningar, markförsäljningar och –köp under de senaste århundradena.

Kyrkbyn skrivs *Kirkebjyn* och *Kirkebin* 1542 (SOFI). Namnet har ovisst ålder och det är oklart om Kyrkbyn är en sen samlingsbeteckning på några gårdar som vuxit upp vid kyrkan eller om den har äldre anor (Brink 1990:212f).

Norrbobyn omnämns som *Norrebodom* 1482, som *Norbo kirkebi* och *Kirkebin* 1542, men *Norrbobyn* 1688. Olof Broman menar 1726 att Kyrkbyn eller Norrbobyn delas i Sandåker, Wästerbyn, Åkern och Österbyn. Norrbobyn menar man var tidigare delad i Västibyn och Östibyn (SOFI). Man ser idag varken indelningen i Norrbobyns tidigare fyra eller två delar. Norrbobyn har förhistorisk bakgrund.

Hålsjö omnämns som *Holsjö* 1542, *Holsjön* och *Holsjöbynom* 1583, *Holsjö* 1592, *Holsjö* 1613, *Holsjö* 1688, *Holsjö* 1726. Byn var tidigare delad i Västibyn eller Västra Hålsjö och Östibyn eller Östra Hålsjö. De som bodde i Hålsjö kallades Hålsjöarna (SOFI). I Hålsjö finns ingen känd järnåldersbebyggelse.

Bästdal omnämns som *Baessaedal* 1479, *Besdal* 1542, *Bäsdal* 1726, *Bäsdal* 1782. De som bodde i Bästdal kallades Bästdalingarna (SOFI). I Bästdal finns ingen känd järnåldersbebyggelse.

Backmo. Vid laga skiftet blev många gårdar utflyttade till Backmo från Norrbobyn. De som bodde i Backmo kallades Backmoarna (SOFI).

Långby finns omnämnd som *Dalen* i den äldsta skattelängden från 1535 (Brink 1994:76) men skrivs *Longebin* 1542 och 1543, *Långebyn* 1546 och 1549, *Longeby* 1569, *Långeby* och *Långebyn* 1590, *Långby* 1610 och 1688, *Långbyn* 1642, *Långbyen* 1683, *Långhbyn* ca 1690, *Långby* 1690, *Långbyn* 1715, 1726 och 1761 samt *Långbyen* 1761 (Hagåsen 2014:81). De som bodde i Långby kallades Långbyerna (SOFI). Långby ligger vid den äldre huvudvägen mellan havet och det inre av Hälsingland. Långby har namn och bebyggelse med ursprung i medeltiden men kan ha utgjort en del av en äldre bebyggelse. Namnet kommer av det fornsvenska **Langebyr* och kan tolkas som 'den långsträckt byn' (Hagåsen 2014:82).

Kalvhaga finns omnämnd som *Kalwoghee* i den äldsta skattelängden från 1535 (Brink 1994:76) men *Kalfuo* 1542, *Kalffuo* 1543, *Kaluoga*, *Kalvhaga* 1546, *Kalffuoge* 1549, *Kalvoga* 1551, *Kalffuoga* 1568, *Kalffuoghe* 1569, *Kalffhoga* 1571, *Kalfue* 1590, *Kalffhoga* 1610, *Kalvuoga* 1619, *Kalffhogha* 1642, *Kalfhagan* 1683, *Kalffhooga* ca 1690, *Kalffhofua* 1690, *Kalfhaga* 1715, *Kalfue* 1700–1733, *Kalfa*, *Kalfhage* och *Kalfhage byn* 1726, *Kalfe* och *Kalfhaga* 1761 (Hagåsen 2014:72f). Byn har även kallats *Kalve* och *Hel-* eller *Khelhögar* 1761 och ska ha fått namn av gravhögar (SOFI). Kalvhagas medeltida bytomt ligger troligen på höjdpartiet ca 250 m sydväst om vägen där det också funnits en hög utgrävd före 1867 (Forsa 233:1) och en fyndplats för en skaft-hålsyxa (Forsa 233:2). Som bebyggelsenamn är namnet inte äldre än från medeltiden, men som ägonamn skulle det kunna vara från järnåldern. Namnet kommer av det fornsvenska **Kalvahoga* 'gården på en av höjderna där kalvar betar' (Hagåsen 2014:73ff).

Flatmo finns omnämnd som *Flaathmoo* i den äldsta skattelängden från 1535 (Brink 1994:75) men *Flatmo* 1542, *Fflatmo* 1543, *Fflatmo* 1546, *Flatmo* 1549, *Flättemo* 1569, *Flatmo* 1571, *Flothmodh* 1590, *Flatmoo* 1610, *Flaatmoo* 1623, *Flatmo* 1642, *Flathmoo* 1683, *Flatmo* 1688, *Flackmoo* ca 1690, *Flattmo* 1715 (Hagåsen 2014:58), *Flatmo* 1726, *Flakmo* 1761. De som bodde i byn kallades Flatmoerna (SOFI). Flatmo är namn på en by med medeltida rötter och tolkas som 'gården i närheten av den flata mon' (Hagåsen 2014:59).

Söräng finns omnämnd som *Södheronghe* i den äldsta skattelängden från 1535 (Brink 1994:76), *Söderänge* 1542 och 1543, *Söderenge* 1546, *Söderängh* 1549, *Söderenge* 1569, *Söderängie* 1571, *Söderangie* och *Söderängie* 1583, *Södrenge* 1590, *Söräng* 1610, *Södherengh* 1623, *Södränge* 1642, *Söderäng* 1683, *Söder Engh* ca 1690, *Södräng* 1715, *Söräng* 1726 och *Söderäng* 1761 (Hagåsen 2014:109). De som bodde i Söräng kallades Sörängarna (SOFI). Söräng kommer av det fornsvenska **Sydhraenge* som betyder 'gården vid/på det södra äng-

et, eller gården vid/på ängsmarken i söder' och bör ha myntats av folket i Kalvhaga. Inga fynd i byn tyder på järnåldersbebyggelse och byn torde ha grundats under medeltiden (Hagåsen 2014:110).

Hamre finns omnämnd som *Hambra* i den äldsta skattelängden från 1535 (Brink 1994:76) samt 1542 och 1543, *Hambre* 1546, *Hambra* 1547 och 1548, *Hambre* 1549, *Hambere* 1571, *Hambre* 1590, *Hambra* ca 1690, *Hambre* 1715 (Hagåsen 2014:62), *Hambre*, *Hamre* eller *Hammare* 1761. Byn är delad i Nedre Hamre och Övre Hamre (SOFI). Inga förhistoriska lämningar är kända från Hamres historiska byläge. Namnet och bebyggelse kan gå tillbaka till äldre medeltid, men ett ursprung i järnålder är det mest sannolika. Hamre tolkas som 'gården vid stenhöjden' (Hagåsen 2014:62f).

Utredningsresultat

Inom utredningsområdet fanns före utredningen 43 kända fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar. Dessa består av 16 kommunikativa och gränsbestämmande lämningar (milstolpar, gränsmärken och väghållningsstenar), fyra platser med lägenhetsbebyggelse, fem fyndplatser, fyra platser med tradition, fyra gravar eller gravfält, en skans, två fångstgropar, en minnessten, en hägnad, ett drag, en blästbrukslämning, en härd och två övriga lämningar. Lämningarna representerar en tidsrymd om kanske 8000 år, från mesolitisk tid till 1800-tal.

Vid utredningen påträffades 43 nya lämningar, objekt 1, 4, 7–10, 12–14, 16–20, 22, 24, 26–27, 29–53. Lämningarna är sju husgrunder från historisk tid, sex röjningsrösen, 12 by- eller gårdstomter, tre vägmärken, tre färdvägar, två hägnader, två fångstgropar, två fyndplatser, ett stenbrott, en bro och en fornlämningsliknande lämning, en fartygslämning samt två övriga objekt. Av dessa lämningar bedöms tre stycken som fornlämningar (objekt 24, 35 och 37), 18 som möjliga fornlämningar (objekt 4, 22, 27, 29, 32–33 och 42–53) och 21 som övriga kulturhistoriska lämningar (objekt 1, 4, 7–10, 12–13, 16–20, 26, 30–31, 34, 36, 38–39 och 41). En lämning har ingen antikvarisk bedömning (objekt 40). I tabell 1 och på kartorna i rapporten beskrivs objekten.

Elva områden föreslås gå vidare till en utredning steg 2 (område 2, 3, 5, 6, 11, 15, 21, 23, 25, 28 och 54). Områdena finns översiktligt beskrivna i objekt-tabellen tabell 1 och mera detaljerat i tabell 2 samt på kartorna i rapporten. Endast en mindre del av en åker, av alla de åkrar som pekats ut som föreslagna till

etapp-2-utredning var plöjda vid utredningstillfället, så en okulärbesiktning kunde inte ge några svar.

Syftet med en utredning steg 2 är att fastställa om lämningar finns och om de bör klassas som fornlämningar. En utredning steg 2 kan bl a innebära sökschaktsgrävning eller markradar- och metalldetektorundersökning.

Beslut om ytterligare antikvariska åtgärder, såsom utredning steg 2, förundersökning och undersökning fattas av Länsstyrelsen Gävleborg.

Vägsträckningen är utpekad som en av länets vackraste och skyddsvärda kulturvägar.

Särskild bevarandevärda byggnader finns i berört område, nämligen det medeltida timmerhuset och de byggnader som ingår i Norrbo kyrkomiljö.

Utredningsområdet berör utkanten av två utpekade och bevarandevärda kulturmiljöer i Bjuråker och Forsa, men vägkorridoren löper i dessa områdens utkanten och påverkar inte bevarandevärdet i kulturmiljöerna.

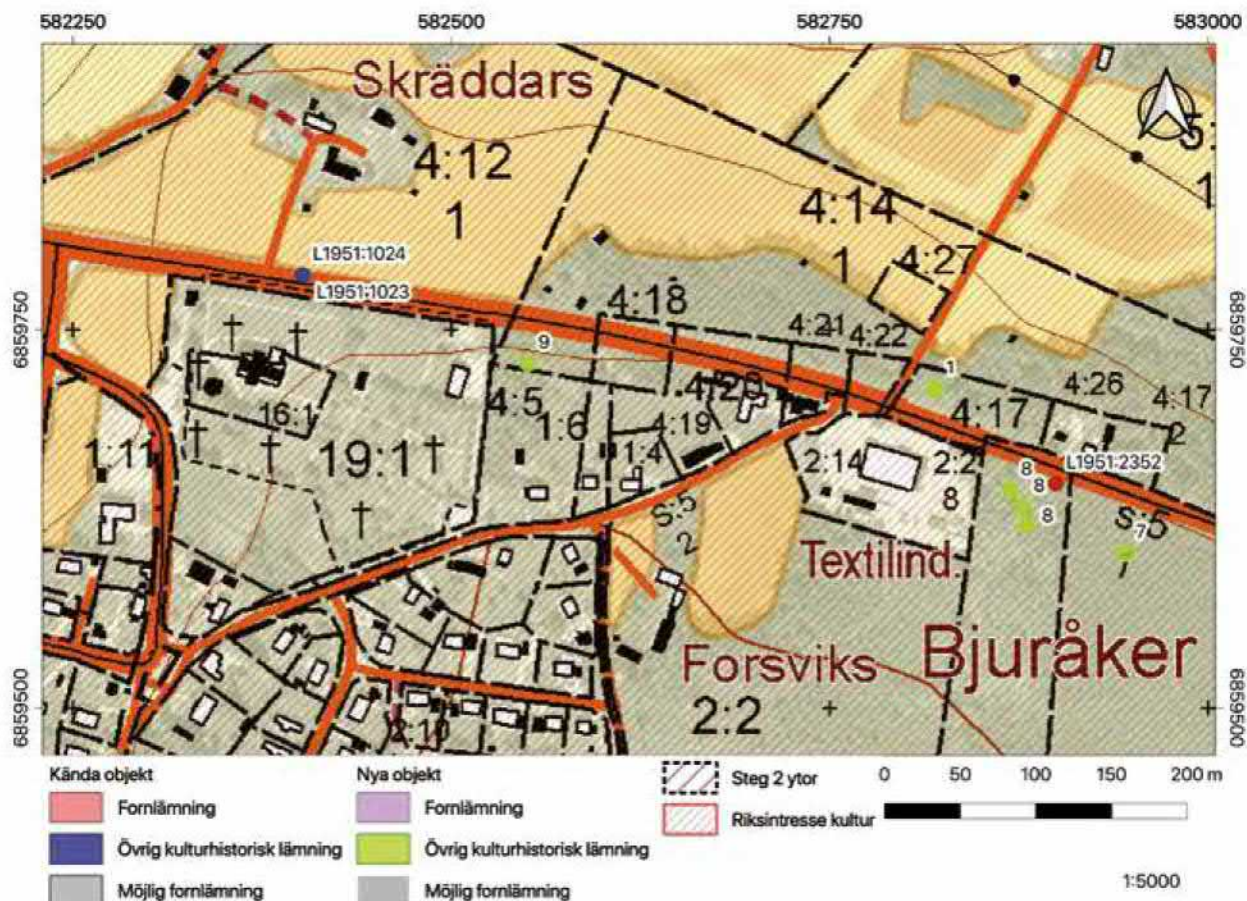

Fig. 22. Karta 1 (längst i väster) på utredningen. I området finns utkanten av ett riksintresseområde för kultur "X212 Delsbo och Bjuråker".

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:1023/Bjuråker 183:2	Fyndplats tveeggat svärd	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1951:1024/Bjuråker 183:1	Fyndplats solidus	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1951:2352/Bjuråker 4:1	Vägmärke	Fornlämning	20
1	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	23
7	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	24
8	Fossil åker + röjningsrösen	Övrig kulturhistorisk lämning	26
9	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	27

Fig. 23. Husgrund (1) med grund källare under. Huset finns på karta 1927 (21-BJU-AVS87), men inte 1892 (21-BJU-159). Foto mot SV.

Fig. 24. Husgrund (7), källare. Källaren finns inte med på någon historisk karta, så åldern är okänd. Foto mot Ö.

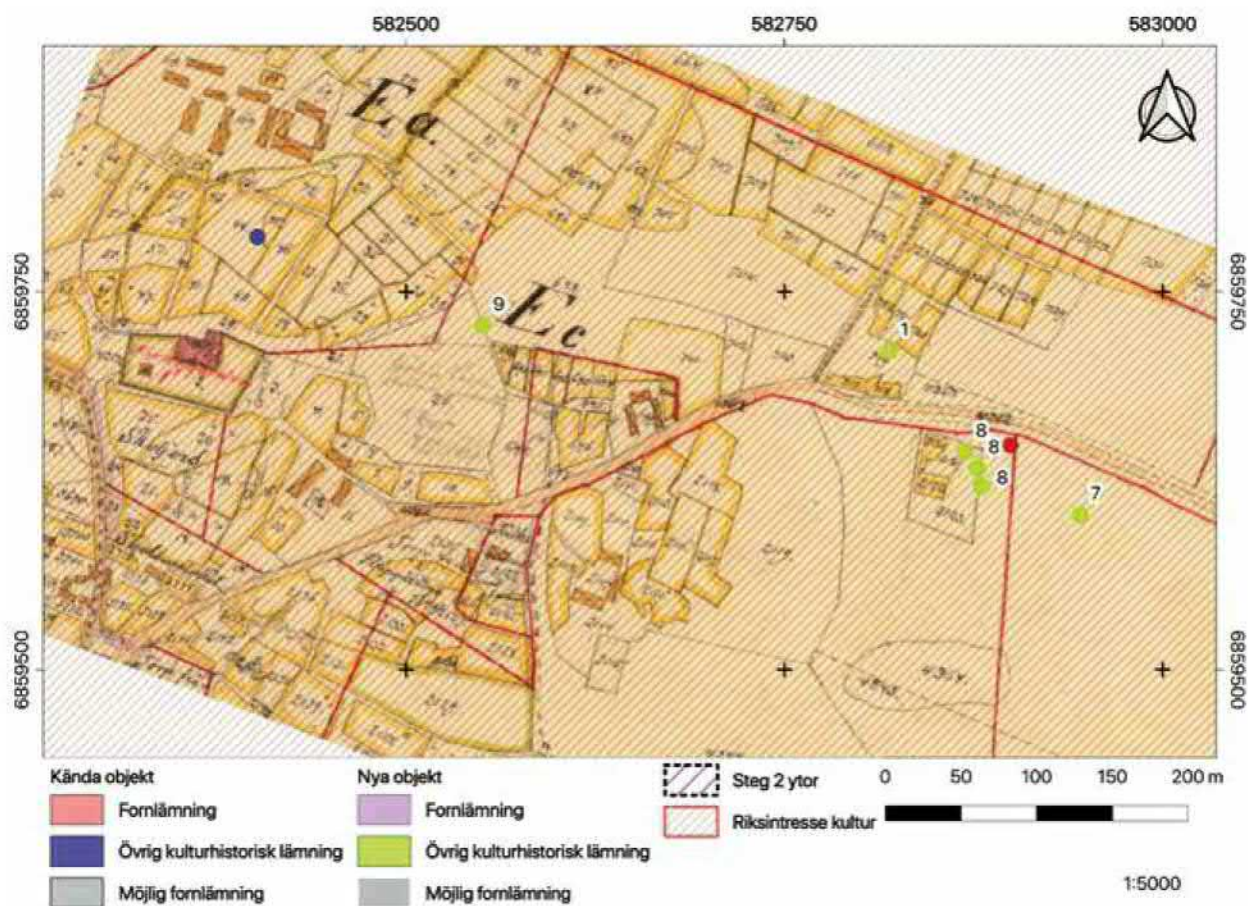

Fig. 25. Laga skifteskarta 1892 (21-BJU-159) över delar av Kyrkbyn i Bjuråker. På kartan syns att husgrund (1) och källaren (7) inte finns med. Röjningsrösena (8) ligger vid en liten uppodlad yta.

Fig. 26. Ett av röjningsrösena (8) som gör en kurva runt ett hörn av en tidigare odlad yta. Åkern är nu beväxt med grova granar. Foto mot V.

Fig. 27. Röjningsröse (9), med en tidigare odlingsyta strax intill åt S. Foto mot V.

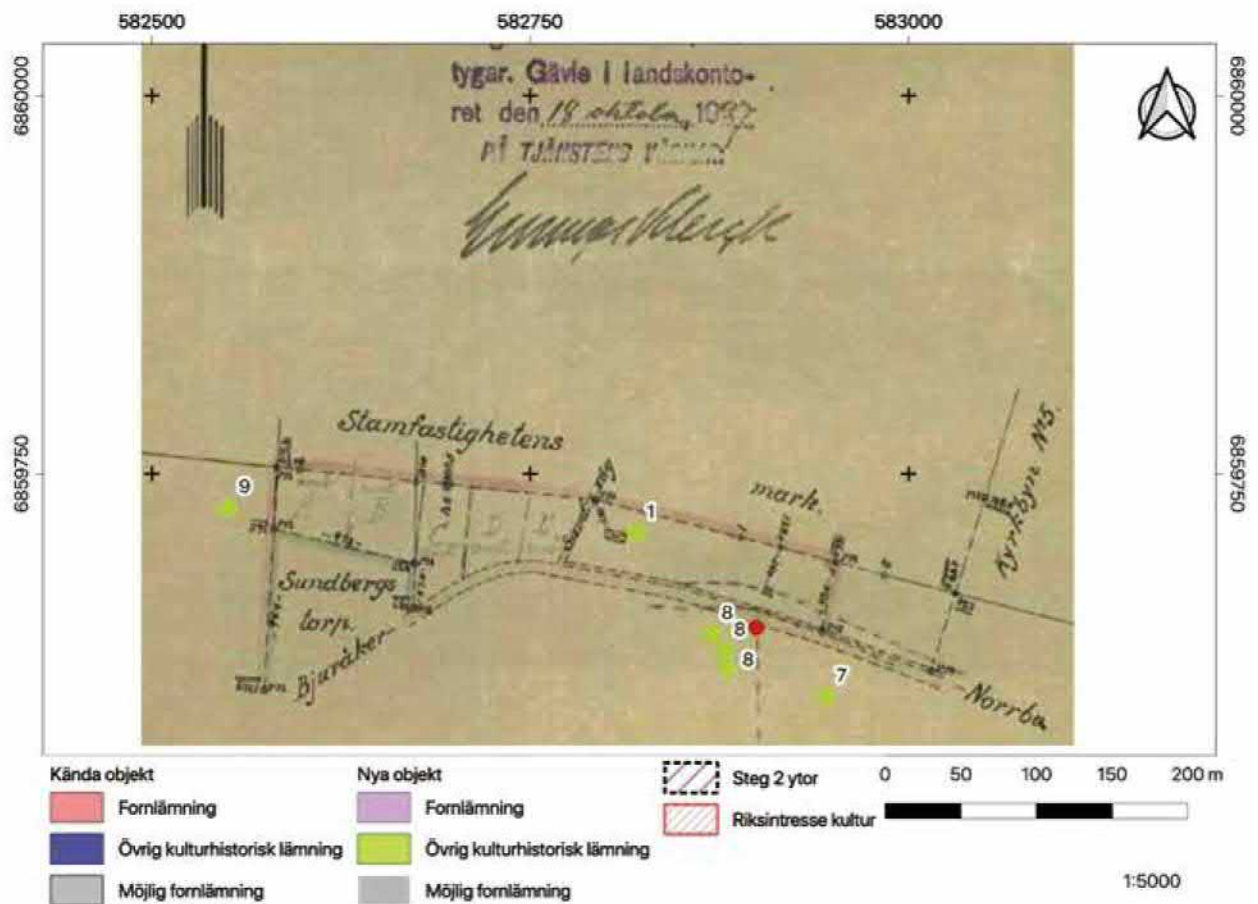

Fig. 28. Avsöndringskarta 1927 (21-BJU-AVS87) som visar att husgrunden (1) fanns.

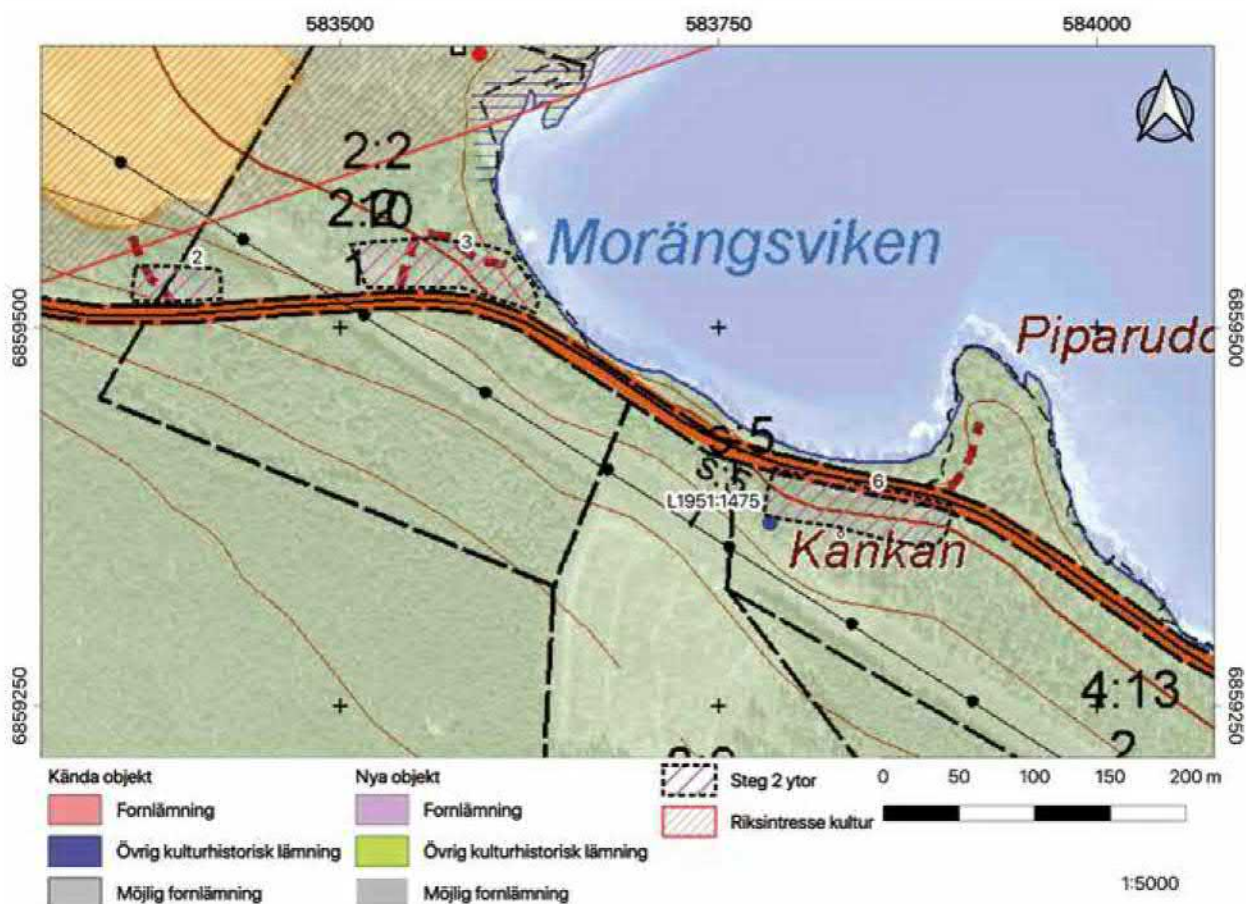

Fig. 29. Karta 2 över vägutredningen, vid Morängsviken vid Norrdellen.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:1475/Bjuråker 94:1	Plats med tradition, begravn.pl.	Övrig kulturhistorisk lämning	-
2	Steg-2-område	-	30
3	Steg-2-område	-	31
6	Steg-2-område	-	32

Fig. 30. Möjligt boplatsläge (2) i en svagt NÖ-sluttande sandmark, delvis söndergrävd av sandtåkt. Beväxt av stora grånar och tallar. Foto mot V.

Fig. 31. Möjligt boplatsläge (3) i en svagt NÖ-sluttande sandmark beväxt av halvgammal tallskog. Foto mot NV.

Fig. 32. Möjligt boplatsläge (6) i en svagt NÖ-sluttande sandmark beväxt av 100-åriga tallar. Foto mot V.

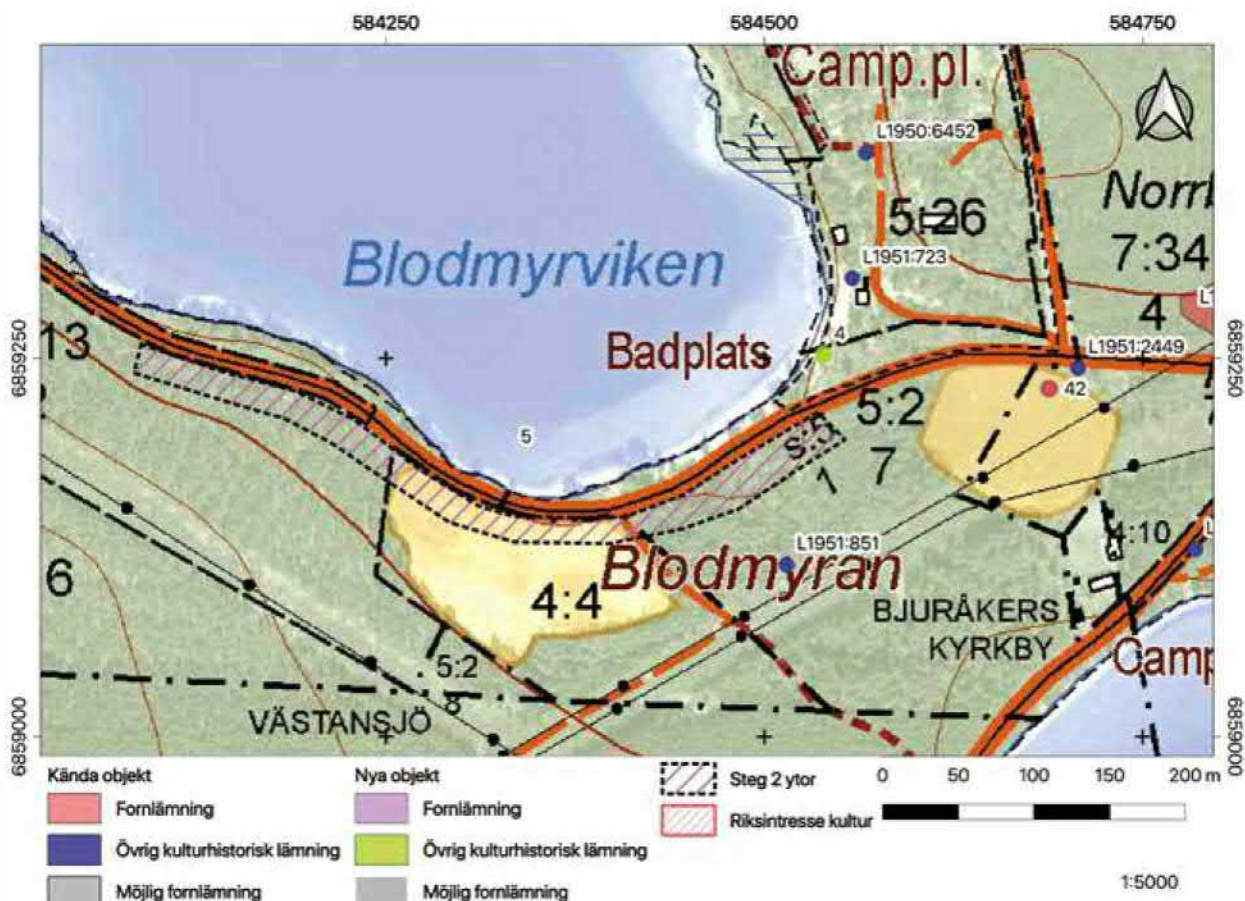

Fig. 33. Karta 3 över vägutredningen, vid Blodmyrviken väster om Norrbo skans.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:723/Bjuråker 176:1	Fyndplats flintavslag	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1951:2449/Bjuråker 5:1	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	21
4	Fyndplats skärvsten	Övrig kulturhistorisk lämning	34
5	Steg-2-område	-	3, 35
42	Fyndplats mynt	Möjlig fornlämning	-

Fig. 34. På stranden hittades spridd skärvsten (4), vilket troligen kan kopplas till den sedan tidigare kända fyndplatsen för flintavslagen (L1951:723/Bjuråker 176:1) uppe vid restaurangen. Foto mot NÖ.

Fig. 35. Möjligt boplatsläge (5) i en svagt N-sluttande sandig mark, som består både av skog med yngre tallar och åkermark. Foto mot Ö.

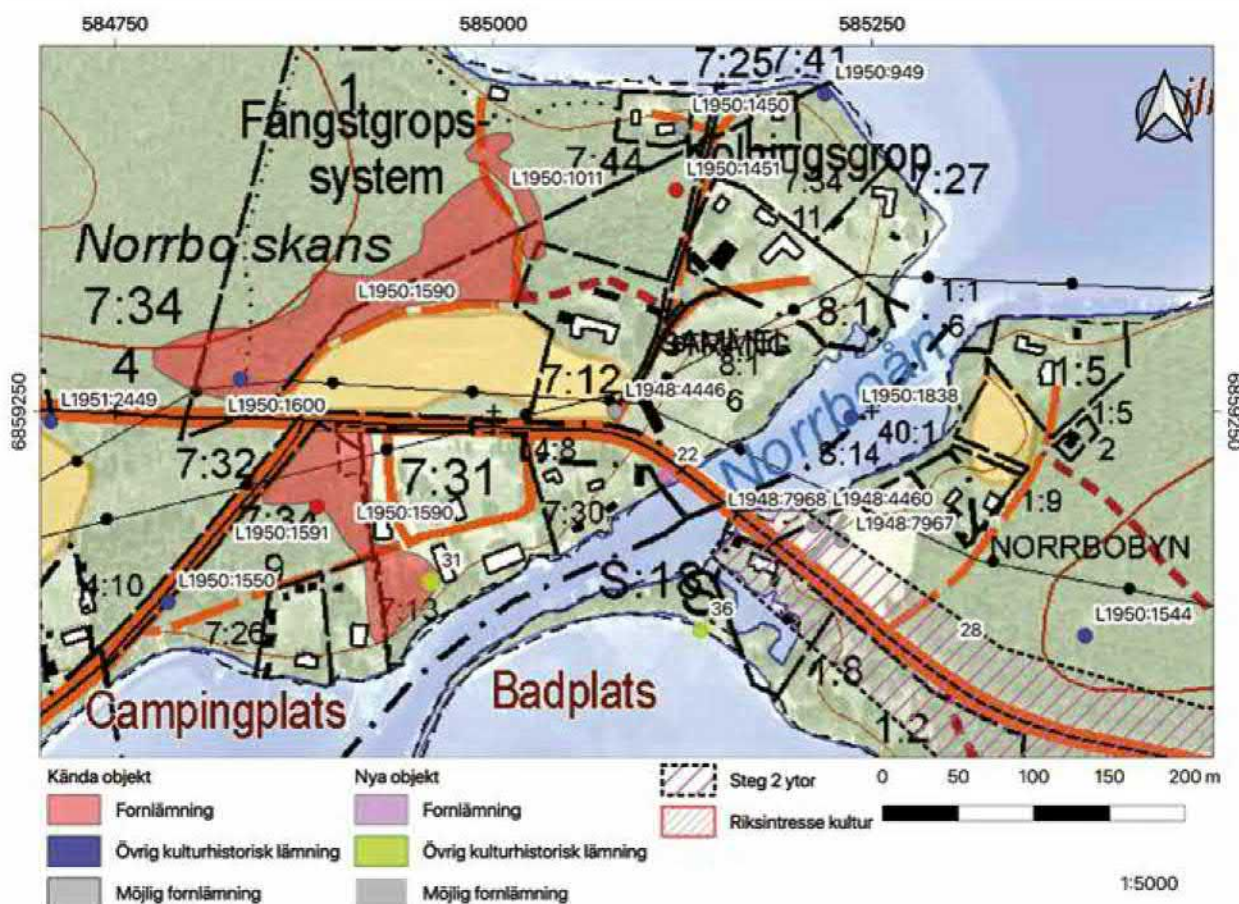

Fig. 36. Karta 4 över vägutredningen, vid Norrbo skans.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1948:4446/Norrbo 125	Hägnad, ränna	Undersökt och borttagen	41
L1948:4460/Norrbo 126	Fyndplats bergartsyxa	Undersökt och borttagen	-
L1948:7966/Norrbo 130	Drag	Undersökt och borttagen	-
L1948:7967/Norrbo 131	Blästbrukslämning	Undersökt och borttagen	-
L1948:7968/Norrbo 132	Härd	Undersökt och borttagen	-
L1950:1590/Norrbo 31:1	Fästning/skans. Norrbo skans	Fornlämning	42
L1950:1600/Norrbo 101:1	Minnesmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	15
22	Bro	Möjlig fornlämning	37, 38
28	Steg-2-område	-	39
36	Fartygslämning	Övrig kulturhistorisk lämning	40

Fig. 37. Brofäste (22) och del av vägbank gömt i buskarna på Norrboåns NV strand. Foto mot NV.

Fig. 40. Fartygsvrak (36), eventuellt delar av en pråm. Ligger vid stranden av Sördellen.

Fig. 38. Brofäste (22) på Norrboåns SÖ strand. Foto mot SÖ.

Fig. 41. Hägnad och ränna (L1948/Norrbo 125) undersökt och borttagen. I grävningen har vuxit upp hallonris. Foto mot N.

Fig. 39. Möjligt boplatsläge (28) som delvis består av svagt S-sluttande sandmark med gammal tallskog.

Fig. 42. Minnesstenen (L1959:1600/Norrbo 101:1) vid Norrbo skans. Texten lyder: "HÄR BESEGRADE ERICK OLUFFSON FRÅN NORRBOBYN MED EN FLOCK HÄLSINGAR EN STOR DANSK STRÖVKÅR ÅR 1434 27/8 FRIHETSHJÄLTEN OCH HANS MÄN TILL ÄRA RESTES STENEN ÅR 1927". Foto mot N.

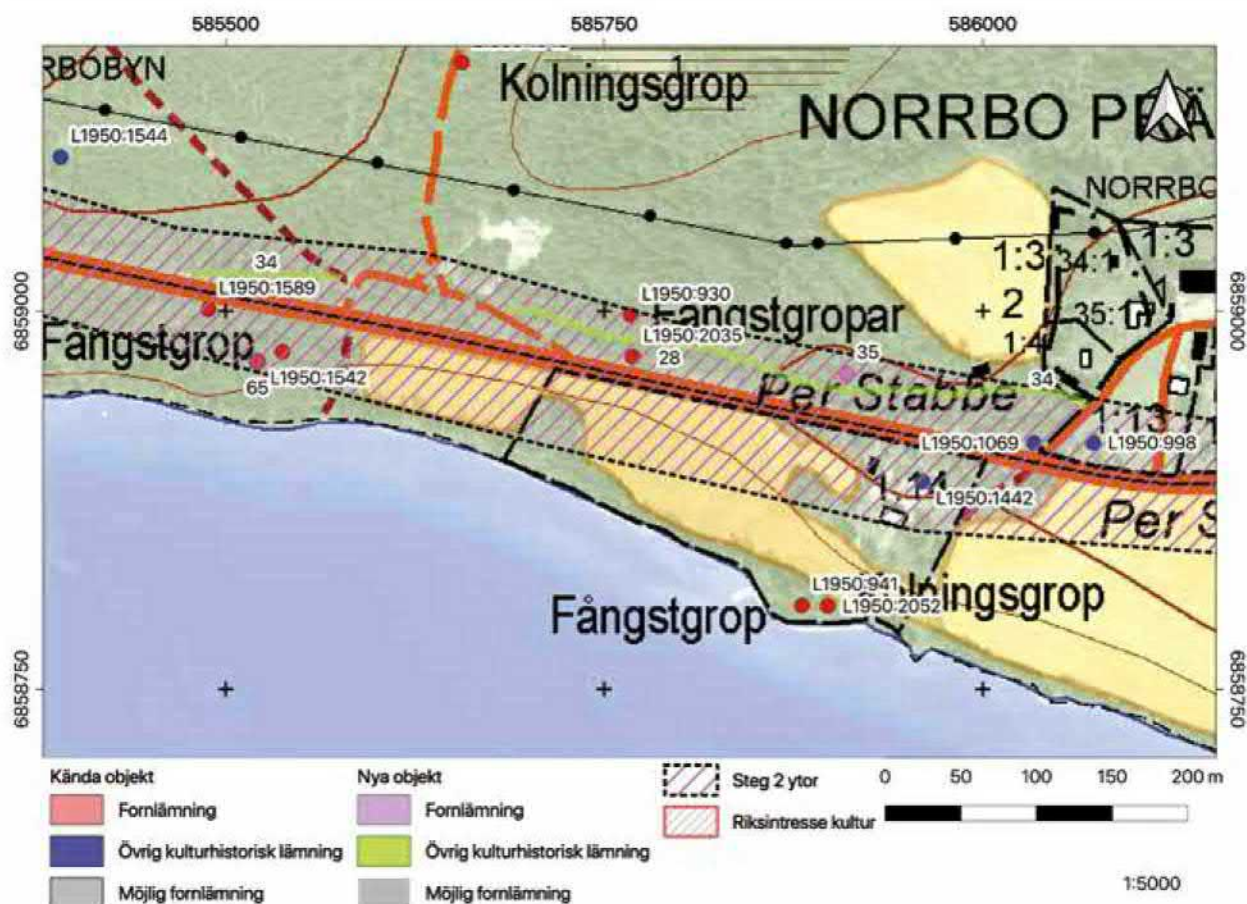

Fig. 43. Karta 5 över vägutredningen, strax väster om Norrbo kyrka.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:930/Norrbo 64:2	Fångstgrop	Fornlämning	44
L1950:998/Norrbo 68:2	Naturföremål/-bildning med bruk, tradition eller namn. Per Sto.	Övrig kulturhistorisk lämning	18
L1950:1069/Norrbo 68:1	Naturföremål/-bildning med bruk, tradition eller namn. Per Stabbe.	Övrig kulturhistorisk lämning	17
L1950:1442/Norrbo 28:1	Stensättning	Möjlig fornlämning	-
L1950:1542/Norrbo 65:1	Fångstgrop	Fornlämning	46
L1950:1589/Norrbo 30:1	Vägmärke	Fornlämning	50
L1950:2035/Norrbo 64:1	Fångstgrop	Fornlämning	45
28	Steg-2-område	-	39
34	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	48
35	Fångstgrop	Fornlämning	47

Fig. 44. Fångstgrop (L1950:930/Norrbo 64:2). Belägen på sandig åsrygg i tallskog. Foto mot N.

Fig. 47. Fångstgrop (35) belägen på sandig åsrygg i tallskog. Foto mot V.

Fig. 45. Fångstgrop (L1950:2035/Norrbo 64:1). Belägen på sandig åsrygg i tallskog. Foto mot S.

Fig. 48. Gamla landsvägen (34) väster om Norrbo kyrka går i sandig åsmark. Foto mot V.

Fig. 46. Fångstgrop (L1959:1542/Norrbo 65:1). Belägen på plan sandmark i tallskog. Foto mot S.

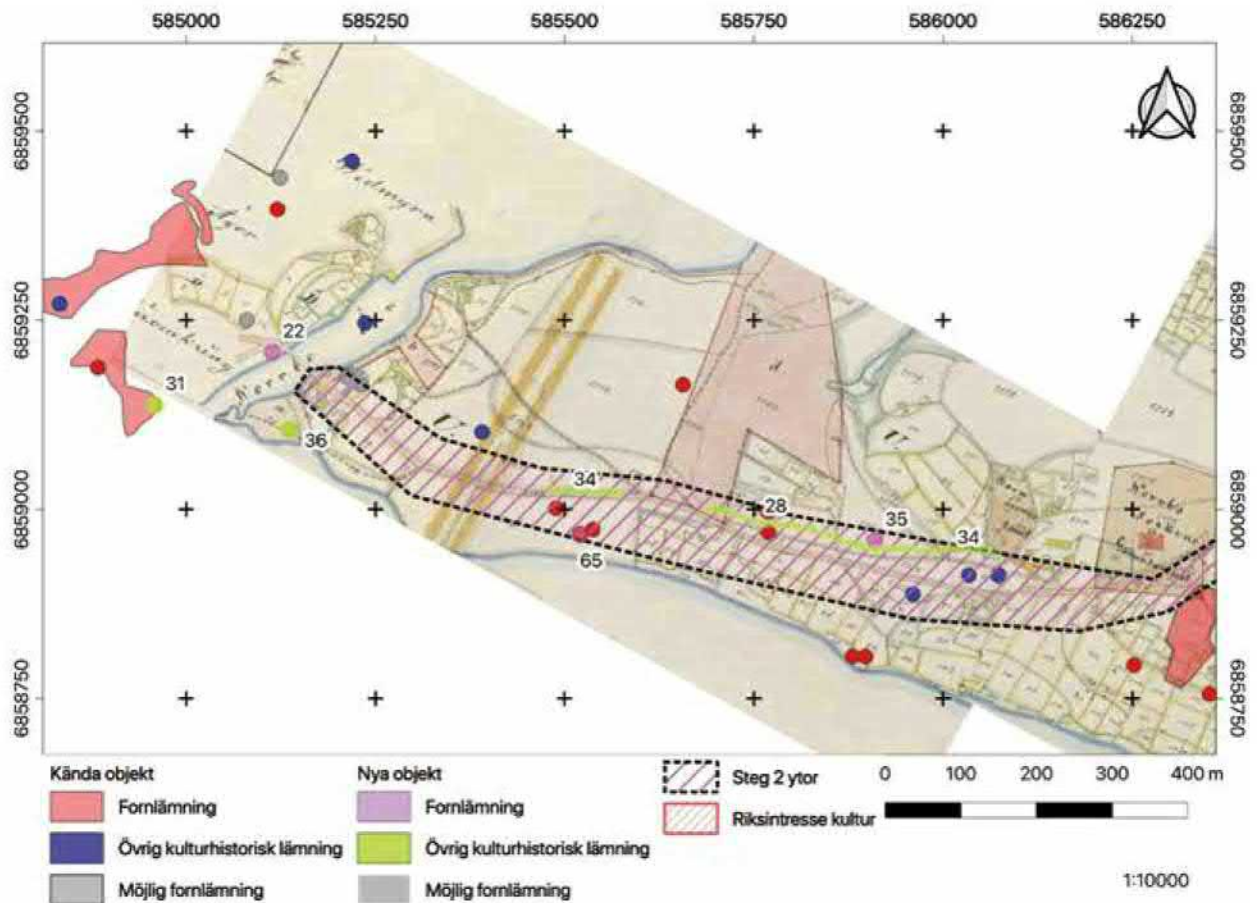

Fig. 49. Laga skifteskarta 1868 (V38-6:3) över västra delen av Norrbobyn mot Norrboån. Landsvägen (34) finns i gamla sträckningen på kartan.

Fig. 50. Milstolpe (L1950:1589/Norrbo 30:1) står 3 m S om väggkant. Postamentet är troligen ursprungligt sedan 1785. Foto mot SV.

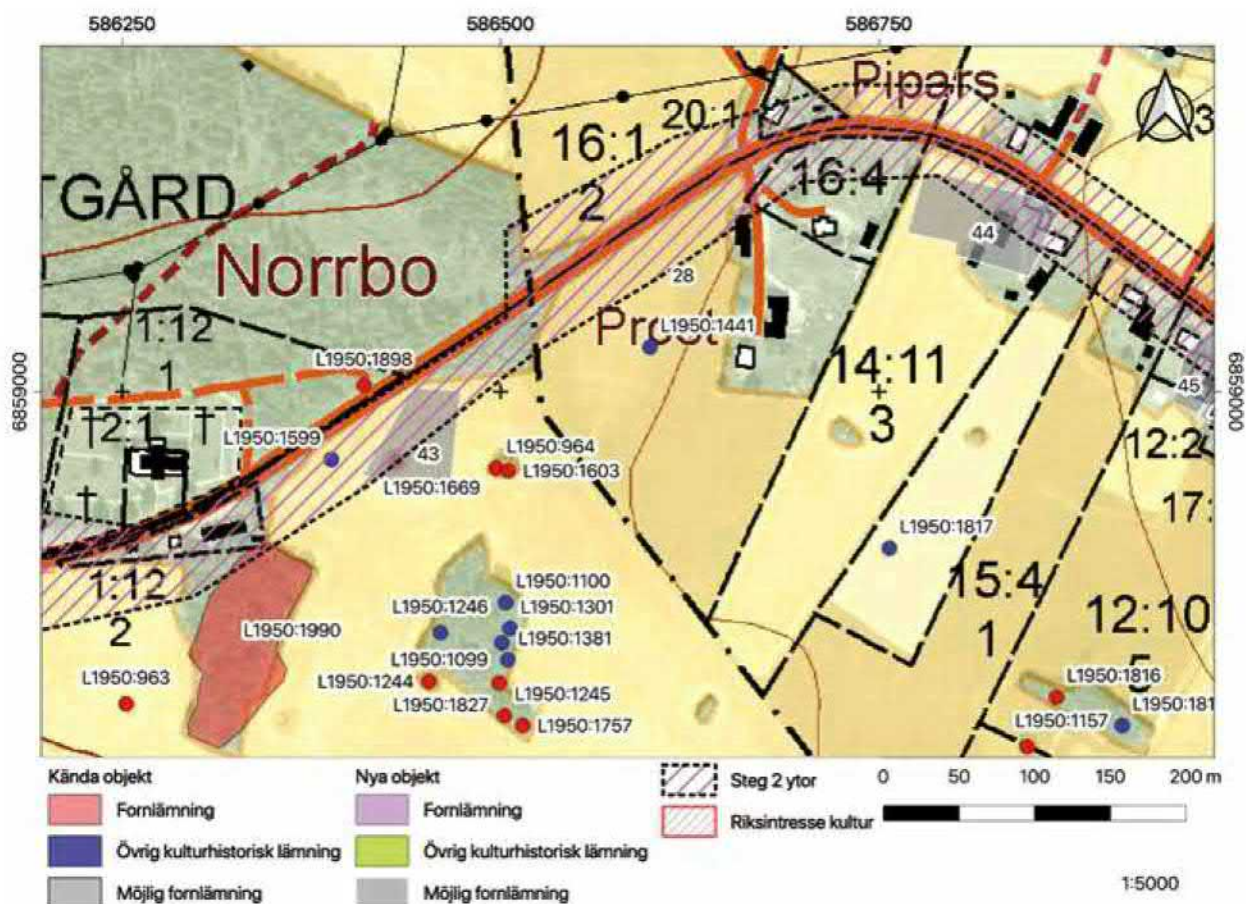

Fig. 51. Karta 6 över vägutredningen, mitt inne i Norrbobyn.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1599/Norrbo 100:1	Fyndplats, yxa av järn	Övrig kulturhistorisk lämning	-
L1950:1669/Norrbo 24:1	Hög	Fornlämning	53
L1950:1898/Norrbo 93:1	Vägmärke	Fornlämning	54
L1950/1990/ Norrbo 21:1	Gravfält	Fornlämning	52
28	Steg-2-område	-	39, 55
43	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
44	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
45	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-

Fig. 52. En av de större gravhögarna på gravfältet vid Norrbo kyrka (L1959:1990/Norrbo 21:1). Foto mot Ö.

Fig. 53. Hög (L1950:1669/Norrbo 24:1), som gömmer sig i ett slöyerväxt impediment. Foto mot SÖ.

Fig. 55. Sparsamt med skärvig sten i en djupplöjd plogfåra (28) i en annars relativt stenfri åker mitt inne i Norrbobyn.

Fig. 54. Vägållningssten (L1950:1898/Norrbo 93:1) strax öster om Norrbo kyrka. Texten är "N 632" och säger ingenting om stenens ålder. Foto mot NV.

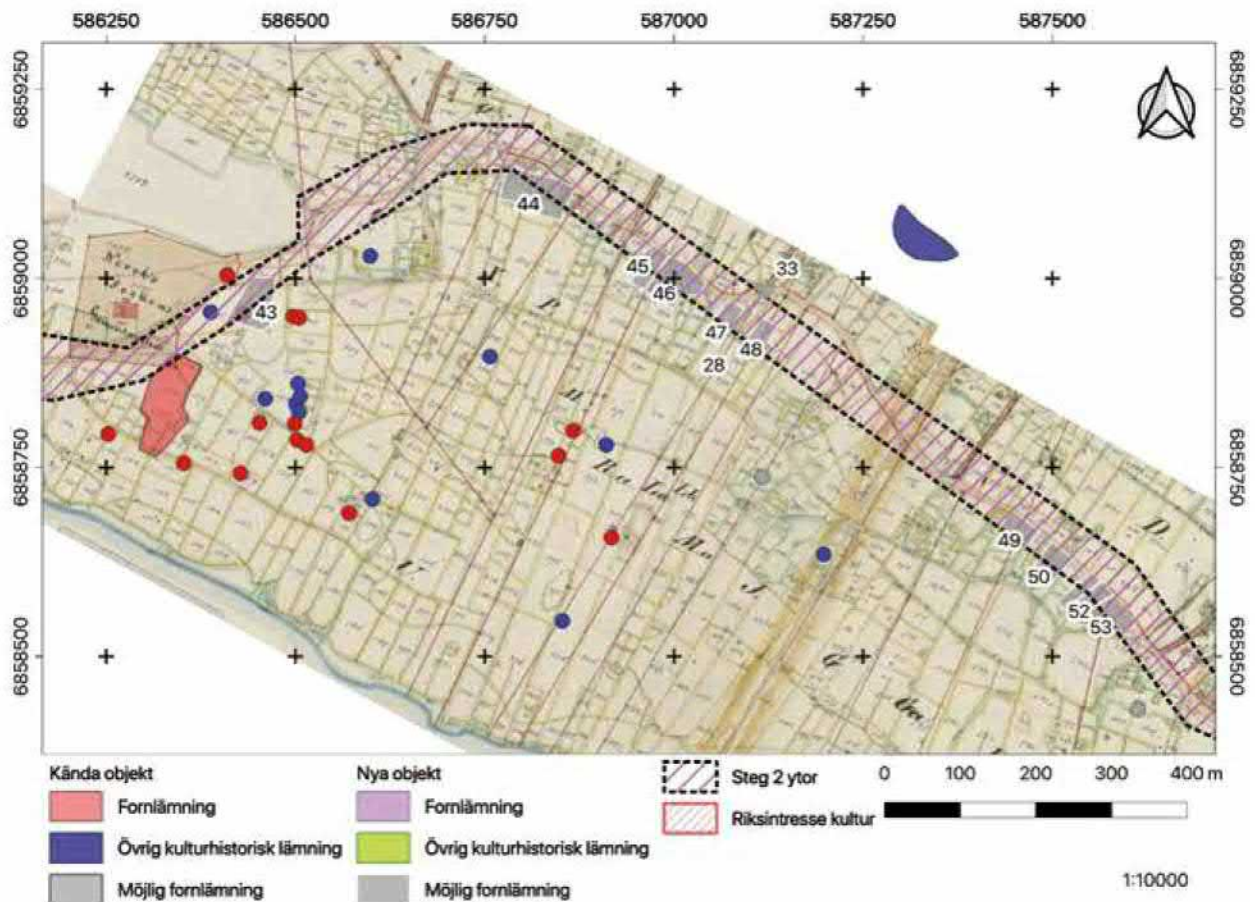

Fig. 56. Laga skifteskarta 1868 (V38-6:3) över de centrala delarna av Norrbobyn. Vi har försökt att identifiera tomter som funnit med på kartor 1642 och 1769. Bedömningen är att 11 tomter (43–53) kan ha äldre bebyggelse lämningar.

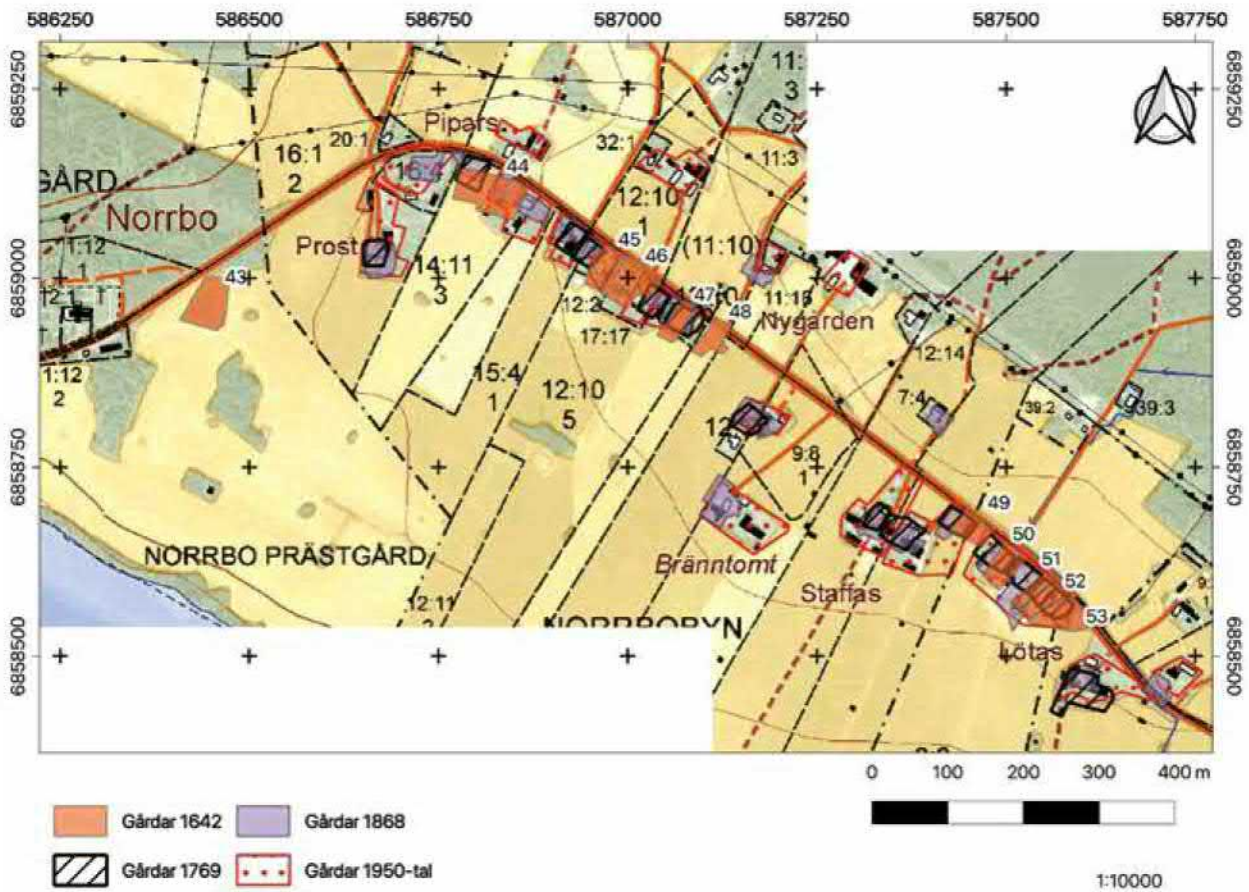

Fig. 57. Ett försök till sammanställning av vilka tomter som enligt tillgängliga historiska kartor varit bebyggda 1642, 1769, 1868 och på 1950-talet. Bedömningen är att 11 tomter (43–53) kan ha äldre bebyggelseämningar.

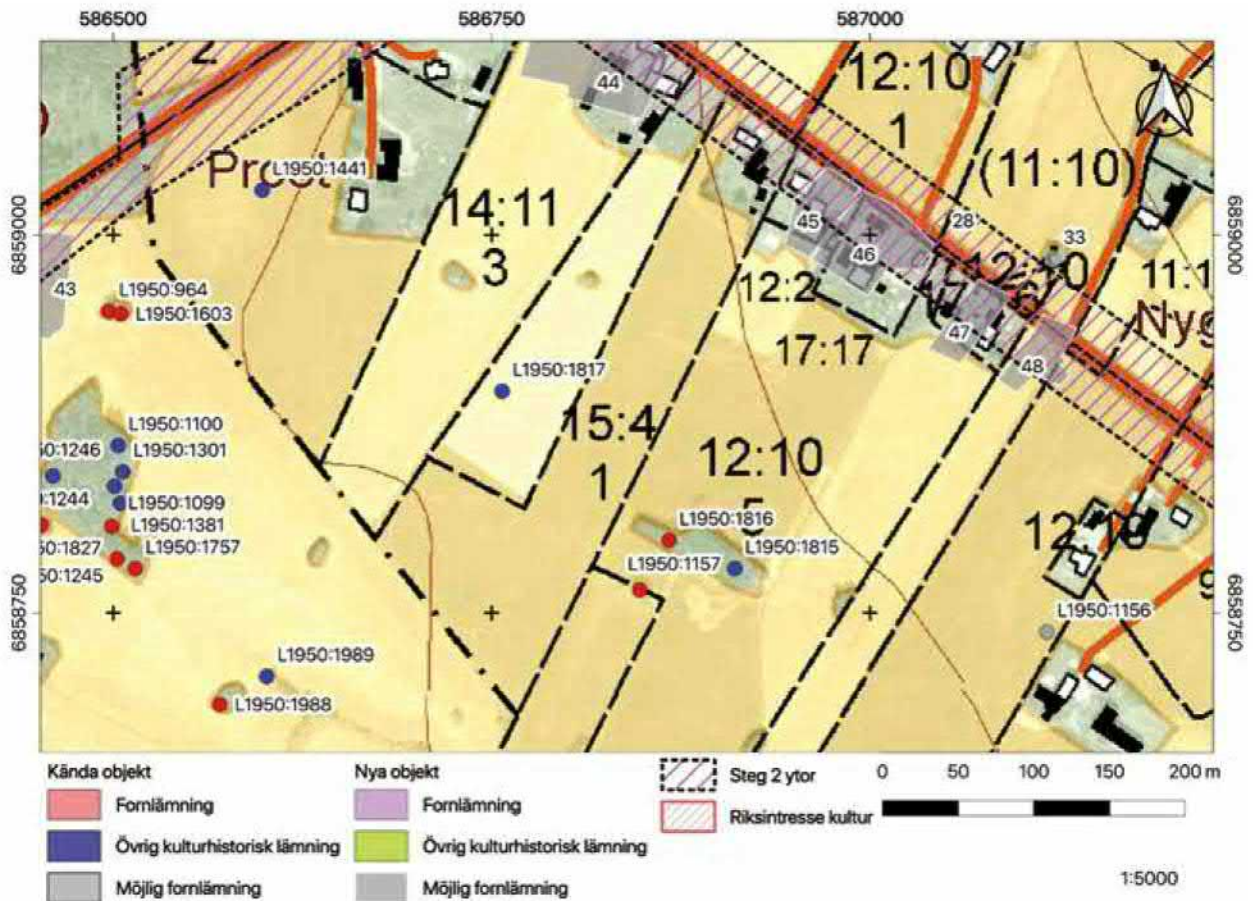

Fig. 58. Karta 7 över vägutredningen mitt inne i Norrbobyn.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
28	Steg-2-område	-	39, 55
33	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	59
43	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
44	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
45	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
46	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
47	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
48	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-

Fig. 59. Röjningsröse (33), kan mycket väl dölja en äldre grav. Bra topografiskt gravläge. Foto mot N.

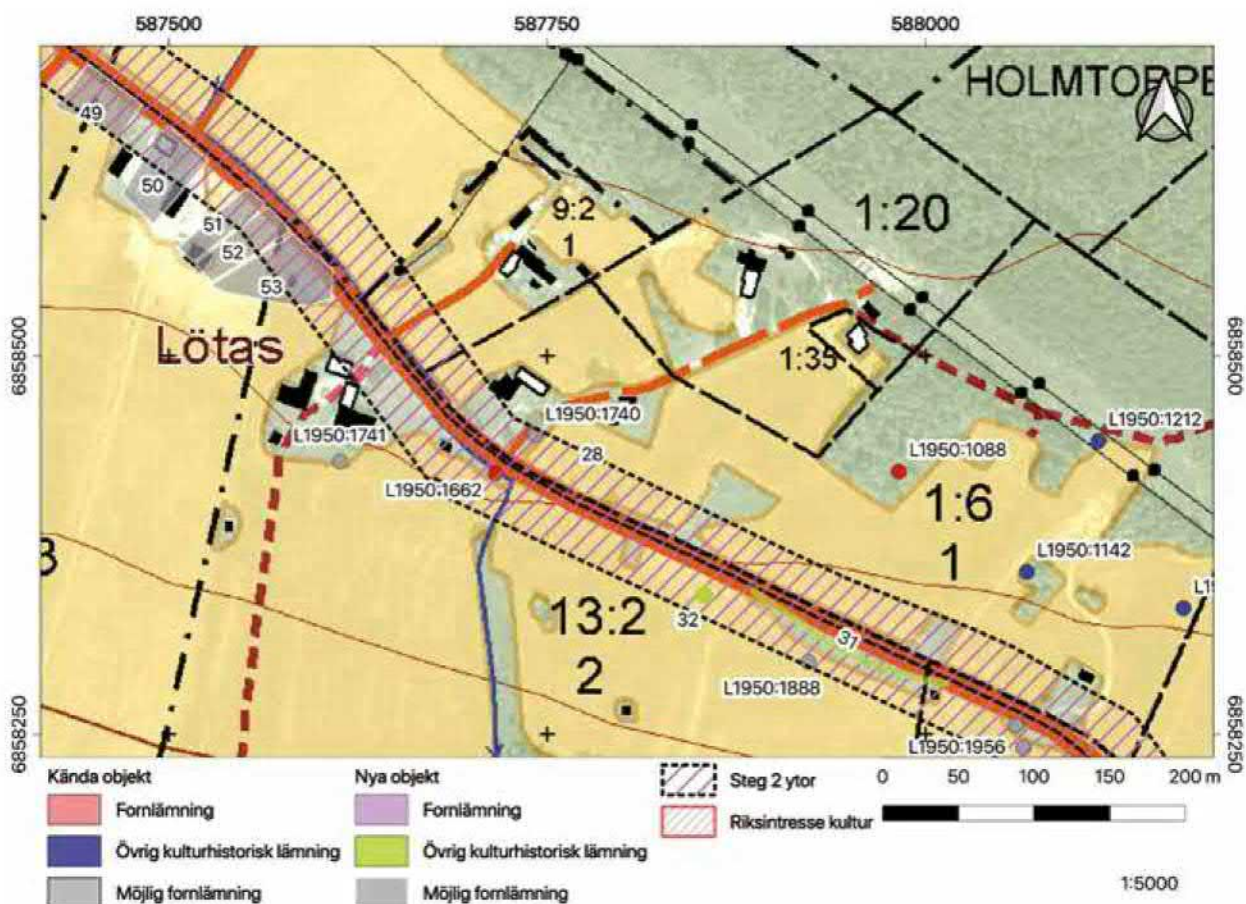

Fig. 60. Karta 8 över vägutredningen, i östra delen av Norrbobyn.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1662/Norrbo 13:1	Vägmärke	Fornlämning	61
L1950:1740/Norrbo 34:1	Fornlämningsliknande lämning	Möjlig fornlämning	62
L1950:1888/Norrbo 77:1	Lägenhetsbebyggelse	Möjlig fornlämning	63
L1950:1956/Norrbo 78:1	Lägenhetsbebyggelse	Möjlig fornlämning	64
28	Steg-2-område	-	39, 55
31	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	65
32	Lägenhetsbebyggelse eller röjningsröse	Möjlig fornlämning	66
49	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
50	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
51	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
52	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-
53	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	-

Fig. 61. Milstolpe (L1950:1662/Norrbo 13:1), eventuellt i ett ursprungligt fundament men som bättrats på med cement. Foto mot S.

Fig. 62. Stensättningsliknande lämning (L1950:1740/Norrbo 34:1), beväxt av en tall. Foto mot NÖ.

Fig. 63. Kraftigt slybeväxt bebyggelselämning (L1950:1888/Norrbo 77:1). Under där finns en husgrund med spisröse.

Fig. 64. Lägenhetsbebyggelse (L1950:1956/Norrbo 78:1). Här ska finnas 2 husgrunder med spismursrösen. Kan vara knutet till Hagtorpet enligt laga skifteskarta 1868 (V38-6:3). Dock oklar ålder på lämningen. Foto mot NÖ.

Fig. 65. Del av gamla landsvägen (31), en slinga som rätats ut under senare tid. Foto mot V.

Fig. 66. Lägenhetsbebyggelse eller röjningsröse (32)? Läget överensstämmer med "Krans" (soldattorp?) på laga skifteskarta 1868 (V38-6:3). Foto mot N.

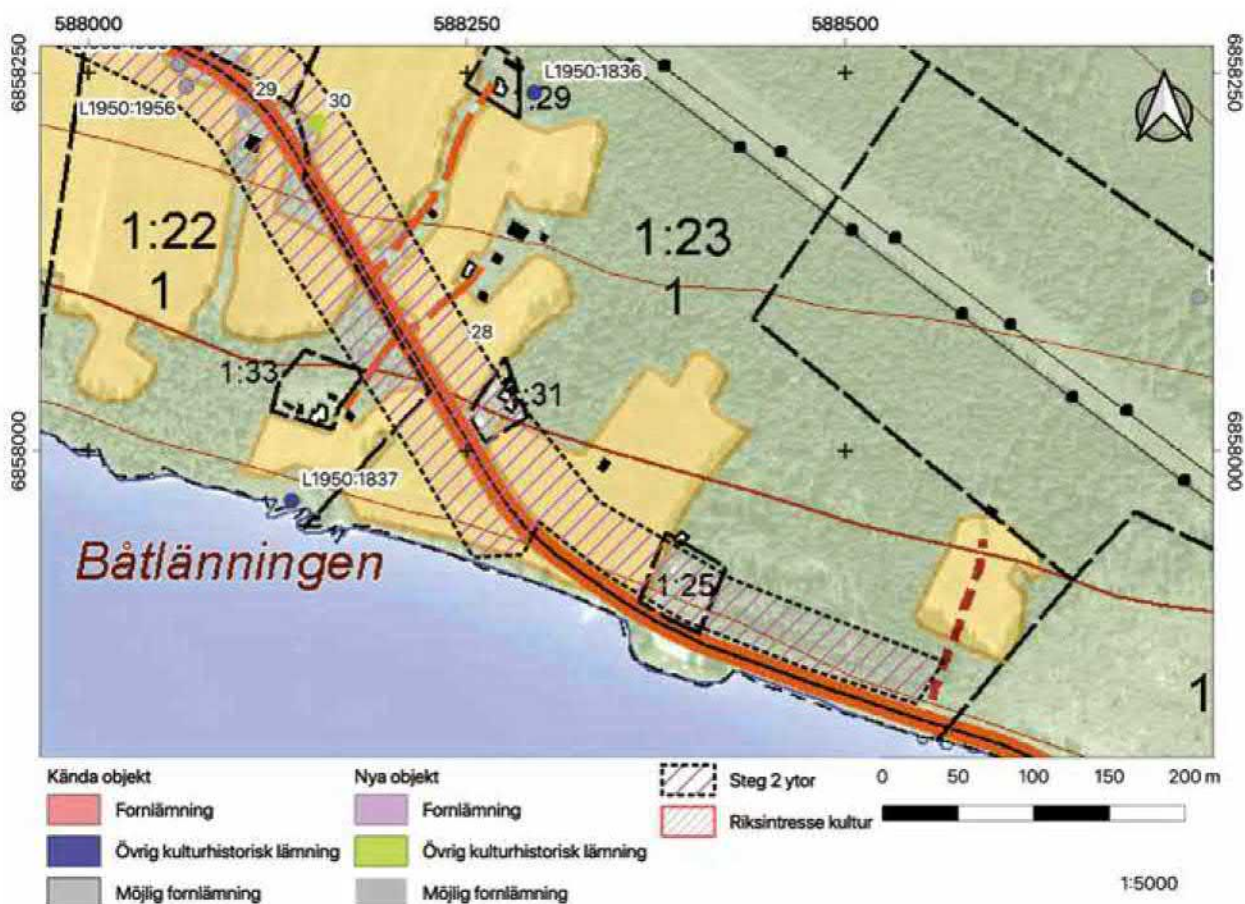

Fig. 67. Karta 9 över vägutredningen, i östligaste delen av Norrbobyn.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1956/Norrbo 78:1	Lägenhetsbebyggelse	Möjlig fornlämning	64
28	Steg-2-område	-	39, 55
29	Husgrund, historisk tid	Möjlig fornlämning	68
30	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	69

Fig. 68. Husgrund, historisk tid (29). Överensstämmer med byggnad på laga skifteskartan 1868 (V38-6:3) och kallas "Backenstägten".

Fig. 69. Röjningsröse (30). Överensstämmer med stort röjningsröse på laga skifteskartan 1868 (V38-6:3).

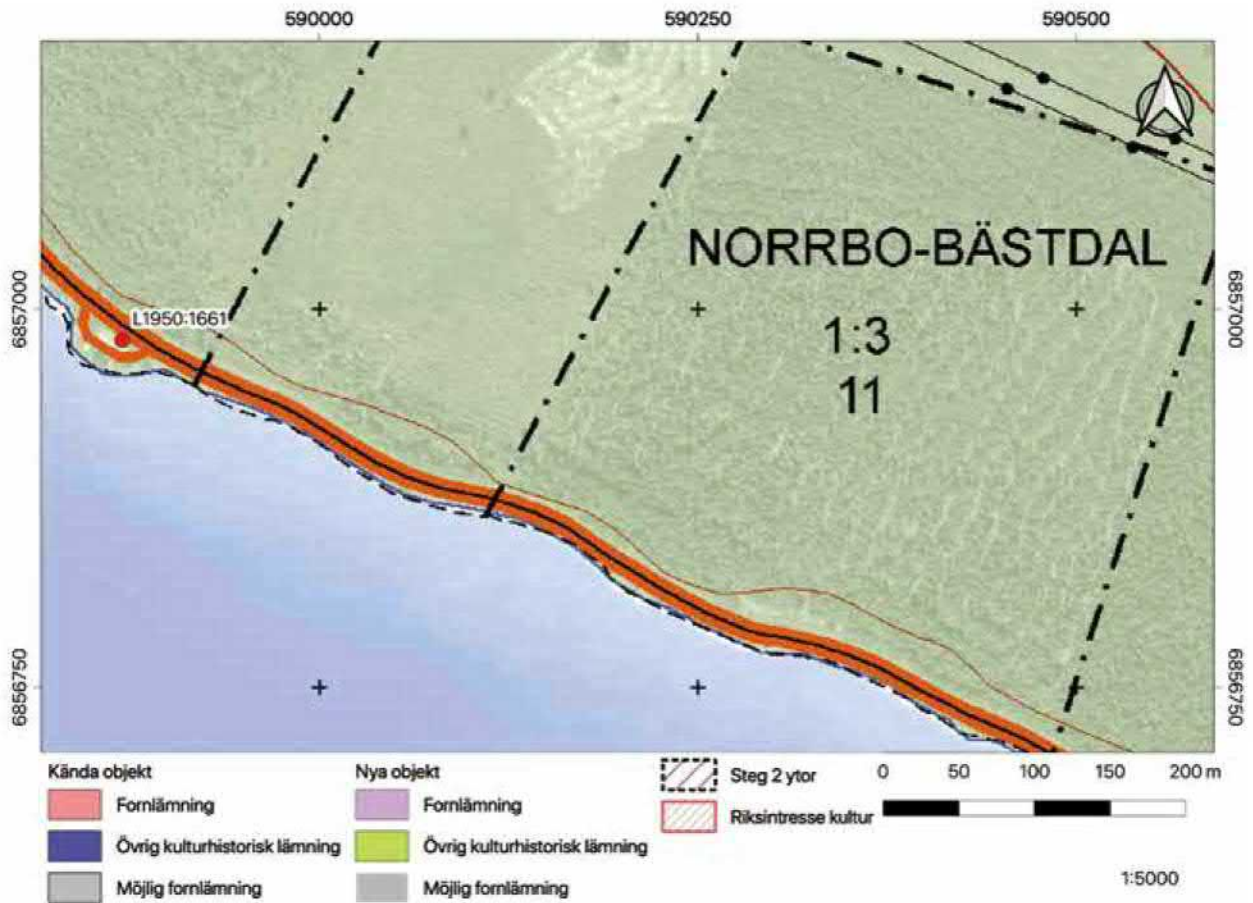

Fig. 70. Karta 10 över vägutredningen, vid Sördellens strand.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1661/Norrbo 12:1	Vägmärke	Fornlämning	71

Fig. 71. Milstolpe (L1950:1661/Norrbo 12:1) vid rastplatsen vid Sördellens strand. Foto mot SV.

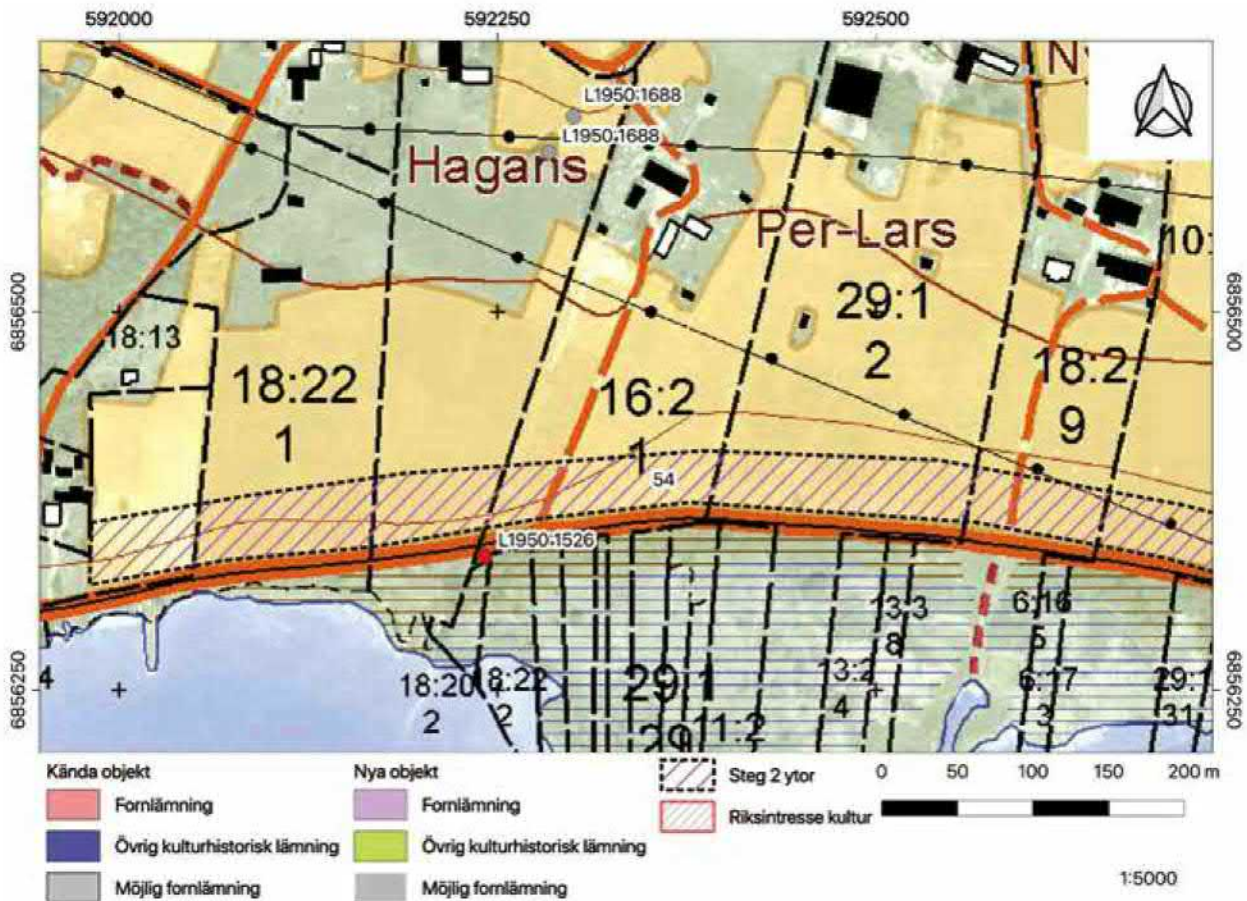

Fig. 72. Karta 11 över vägutredningen, söder om Hålsjö by.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1526/Norrbo 8:1	Vägmärke	Fornlämning	73
54	Steg-2-område	-	-

Fig. 73. Milstolpe (L1959:1526/Norrbo 8:1) invid och 5 m S om väggkanten. Foto mot S.

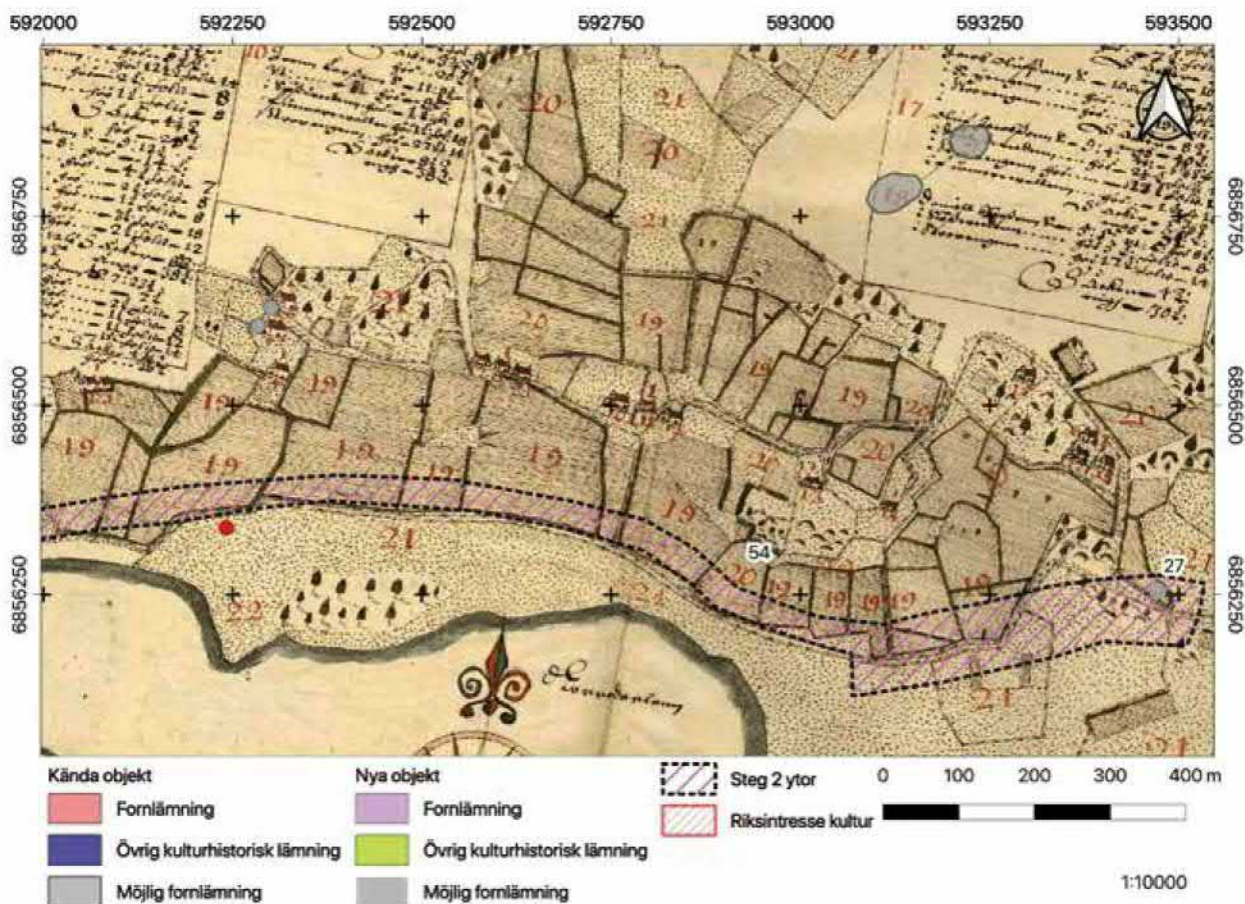

Fig. 74. Geometrisk avritning från 1642 (V38-1:1) över Halsjö by. Dagens väg går på samma ställa som den äldre. På backen i öster har lantmätaren ritat in kullar, vilket skulle kunna vara gravhögar ochstensättningar (27).

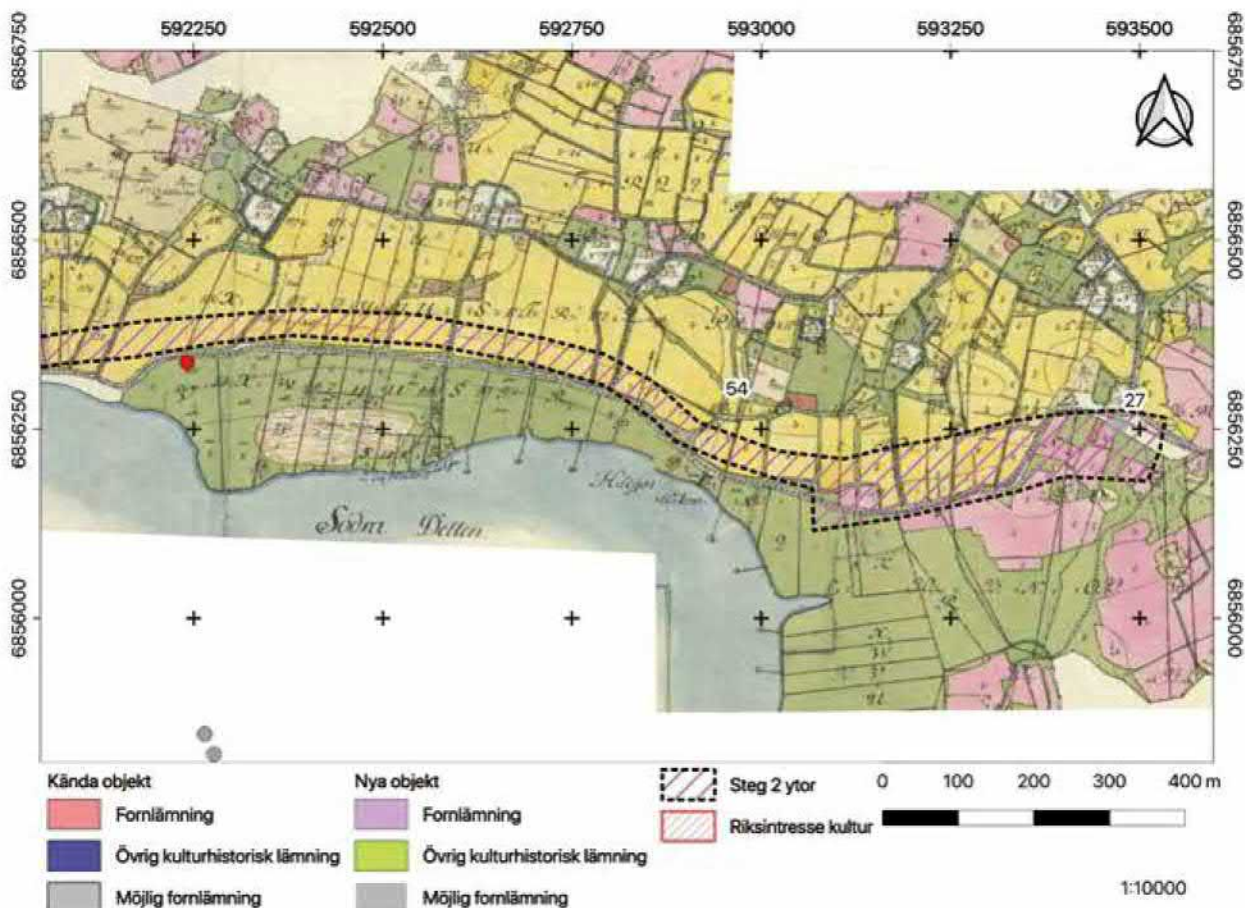

Fig. 75. Ingeodelning 1769 (V38-6:1) över Halsjö by. Det är fortsatt backe vid denstensättningsliknande lämningen (27).

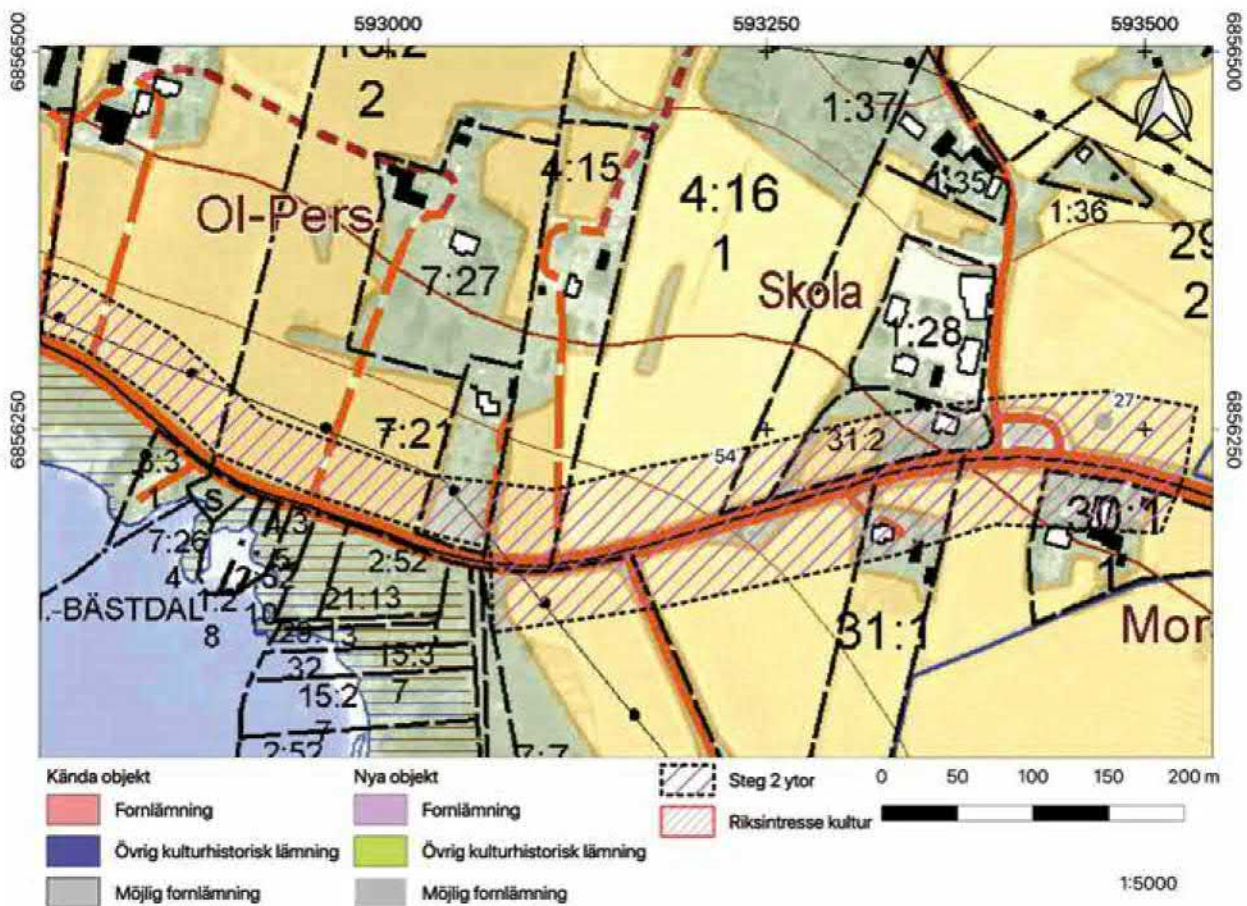

Fig. 76. Karta 12 över vägutredningen, i östra delen av Hålsjö by.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
27	Fornlämningsliknande lämning	Möjlig fornlämning	77
54	Steg-2-område	-	-

Fig. 77. Stensättningsliknande lämning (27) på ett litet åkerimpediment i en beteshage. Foto mot NÖ.

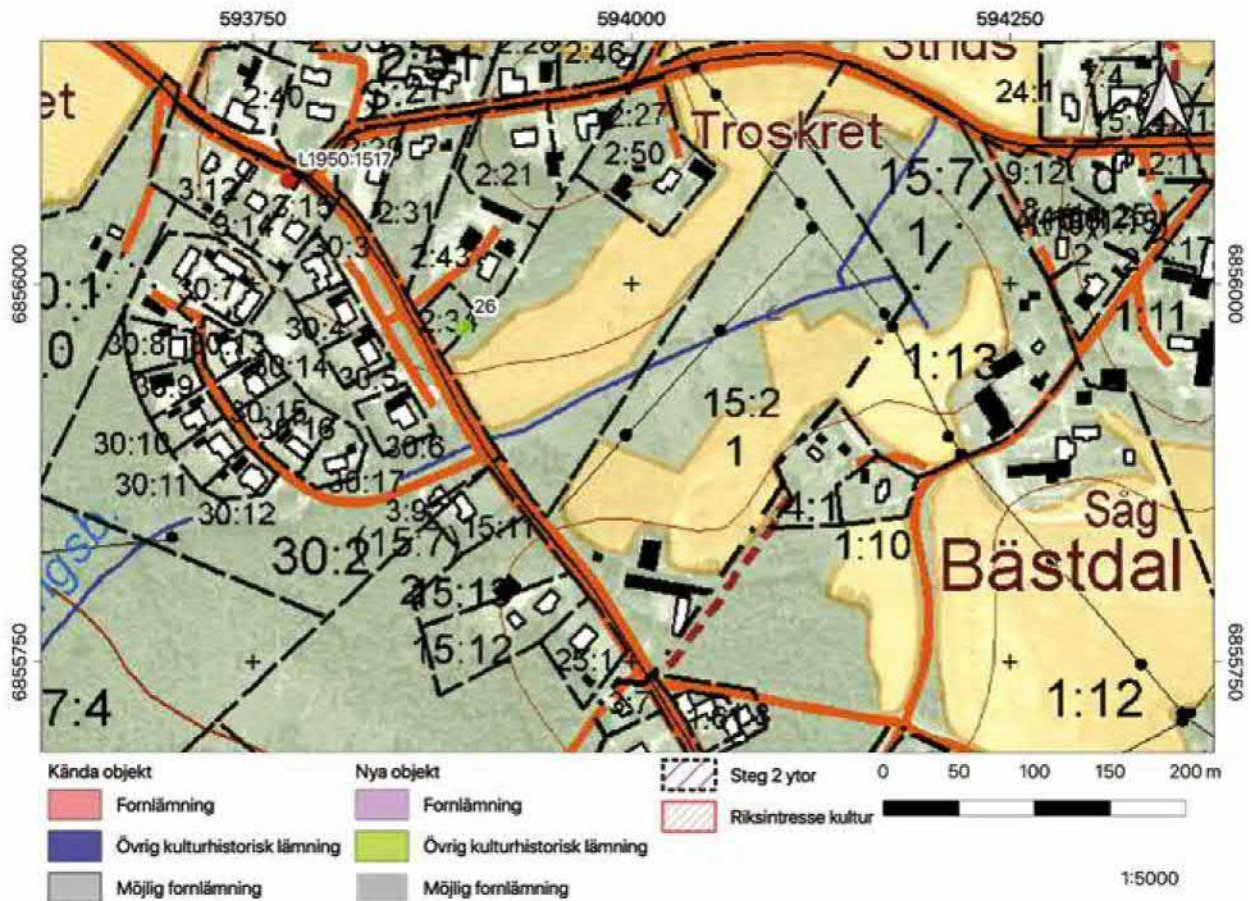

Fig. 78. Karta 13 över vägutredningen, i Bästdal.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1517/Norrbo 46:1	Vägmärke	Fornlämning	79
26	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	80

Fig. 79. Här invid björken mellan väg och staket stod tidigare väghållningsstenen (L1950:1517/Norrbo 46:1), men stenen har flyttats till en trädgård i Backmo någon gång efter 1982. Den återfanns i ett buskage 2018. Foto mot SV.

Fig. 80. Husgrund från historisk tid (26), av betong och sten. Foto mot V.

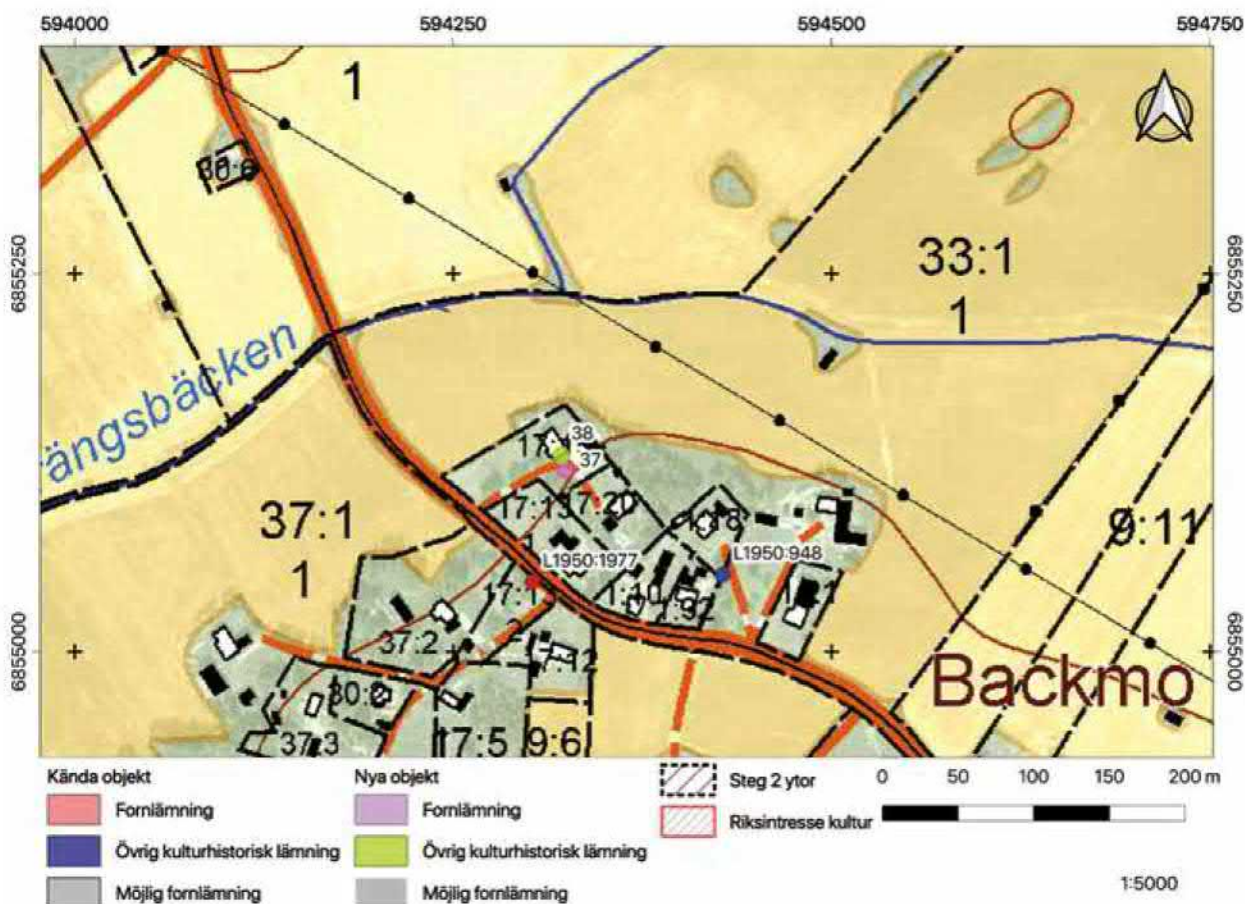

Fig. 81. Karta 14 över vägutredningen, vid Backmo.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1977/Norrbo 5:1	Vägmärke	Fornlämning	82
37 (L1950:1517/Norrbo 46:1)	Vägmärke	Fornlämning	-
38	Vägmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	83

Fig. 83. Möjlig väghållningssten (38) i blomland i trädgård i Backmo. Foto mot NV.

Fig. 82. Milstolpe (L1950:1977/Norrbo 5:1) står en meter SV om vägkanten. Foto mot SV.

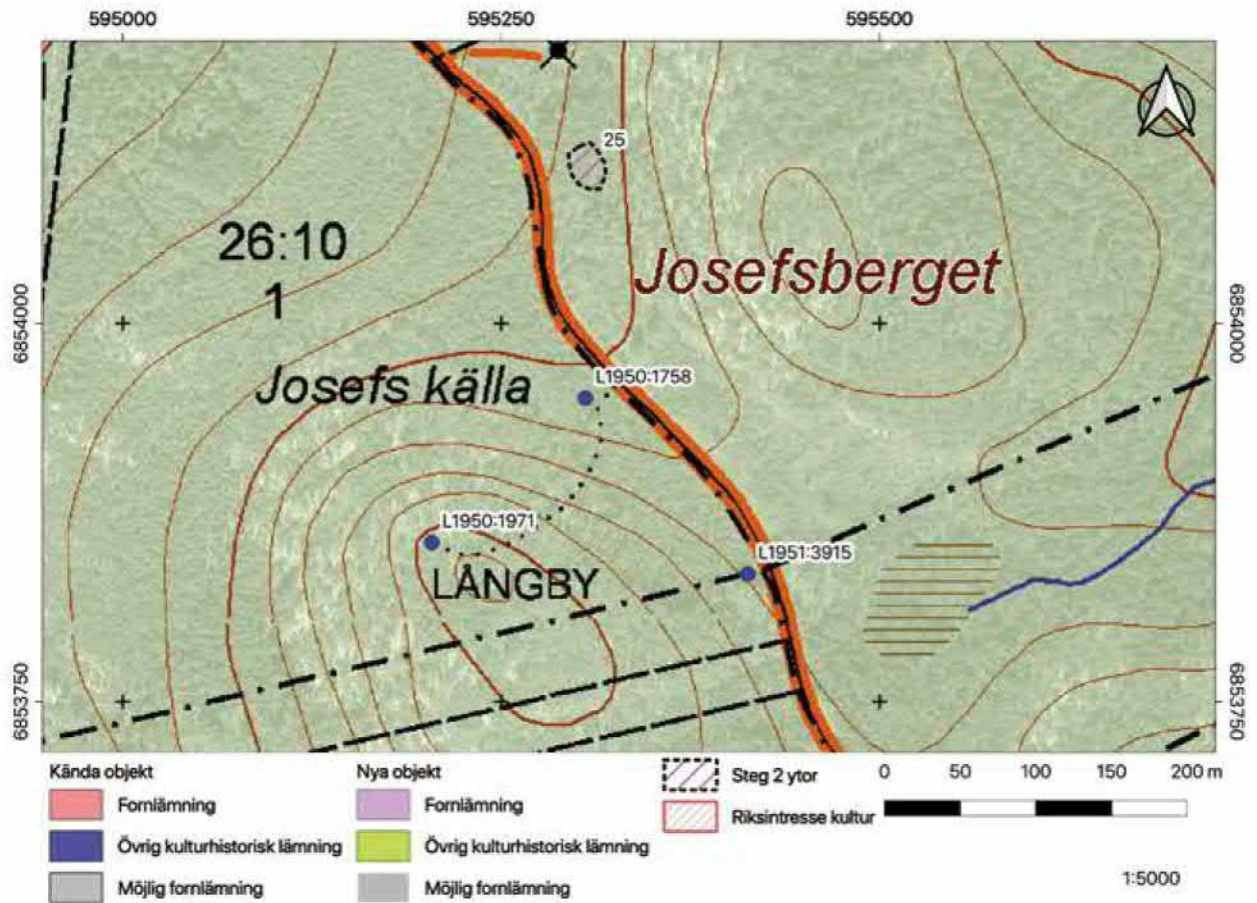

Fig. 84. Karta 15 över vägutredningen, på sockengränsen mellan Norrbo och Forsa.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1950:1758/Norrbo 1:1	Naturföremål/ -bildning med bruk, tradition eller namn. Josefs källa.	Fornlämning	19
L1951:3915/Forsa 27:1	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	86
25	Steg-2-område	-	85

Fig. 85. Möjligt boplatssläge (25) i NV-sluttande sandmark med klippa i Ö. Foto mot SV.

Fig. 86. Gränsten i granit (L1951:3915/Norrbo 27:1), på gränsen mellan Norrbo och Forsa socknar. Foto mot SV.

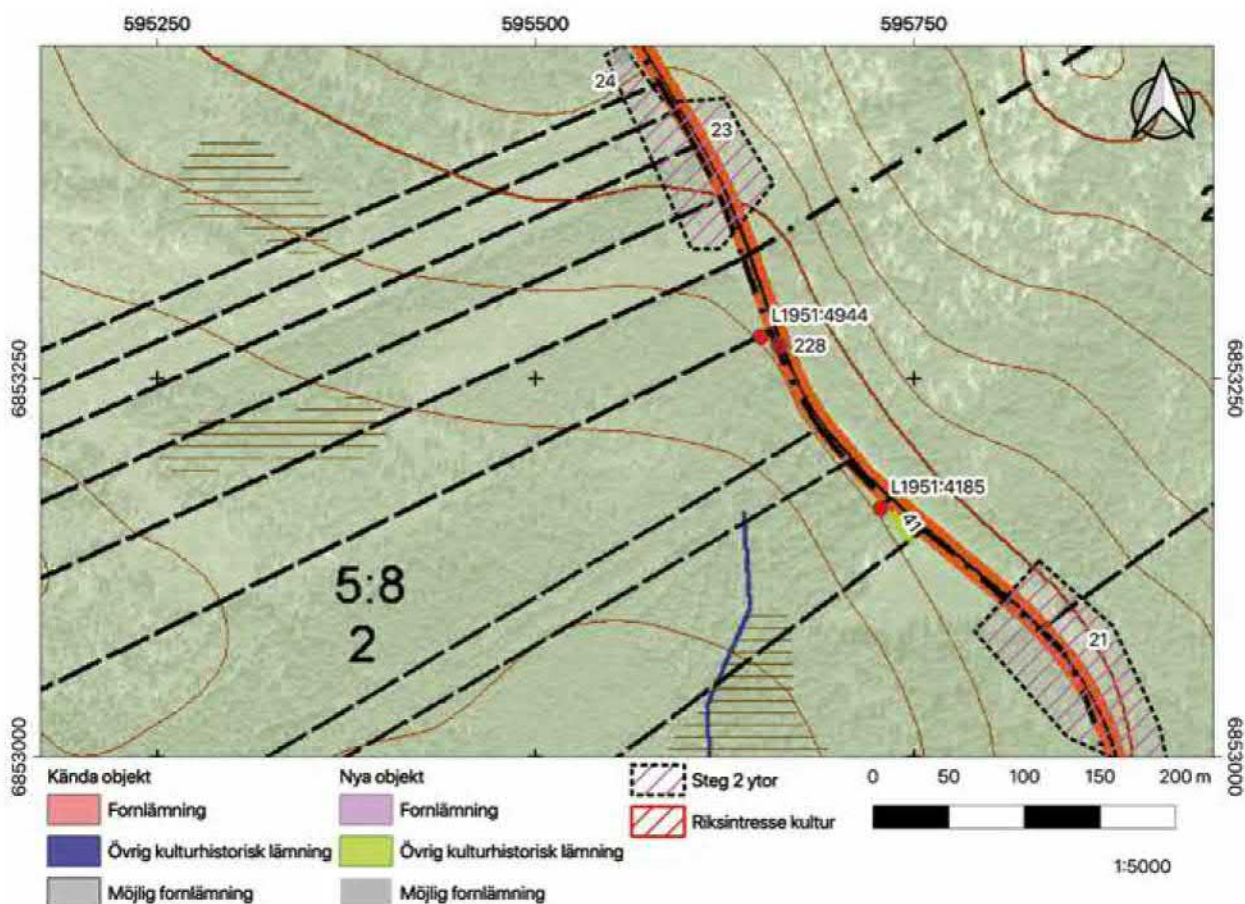

Fig. 87. Karta 16 över vägutredningen, på bergen i nordvästra delen av Forsa socken.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4185/Forsa 7:1	Vägmärke	Fornlämning	90
L1951:4944/Forsa 228:1	Vägmärke	Fornlämning	92
21	Steg-2-område	-	88
23	Steg-2-område	-	89
24	Fångstgrop	Fornlämning	93
41	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	91

Fig. 88. Möjligt boplatsläge (21), i svagt SV-sluttande sand-
mark beväxt av halvgammal tall. Foto mot NV.

Fig. 89. Möjligt boplatsläge (23), i svagt S-sluttande sand-
mark med klippor i Ö. Hygge beväxt av sly och småplant.
Foto mot S.

Fig. 90. Milstolpe (L1951:4185/Forsa 7:1) som fått nytt fundament troligen 2017 eller 2018. Stolpen möjligen förskjuten 1 m åt Ö. Foto mot SV.

Fig. 92. Nedfallen väghållningssten (L1951:4944/Forsa 228:1) med inbyggna siffror "1861", kan vara ett årtal. Foto mot SV.

Fig. 91. Färdväg (41). Foto mot S.

Fig. 93. Fångstgrop (24), men stora träd och nån gammal rotvälta. Foto mot SV.

Fig. 97. Ortofoto från 1961 som visar bebyggelse på L1951:3891/Forsa 248:1). Lantmäteriverket.

Fig. 98. Litet stenbrott (18) på bergskanten. Foto mot NÖ.

Fig. 99. Ett av två röjningsrösen (20), övermossat och beväxt av sly och lövträd. Foto mot S.

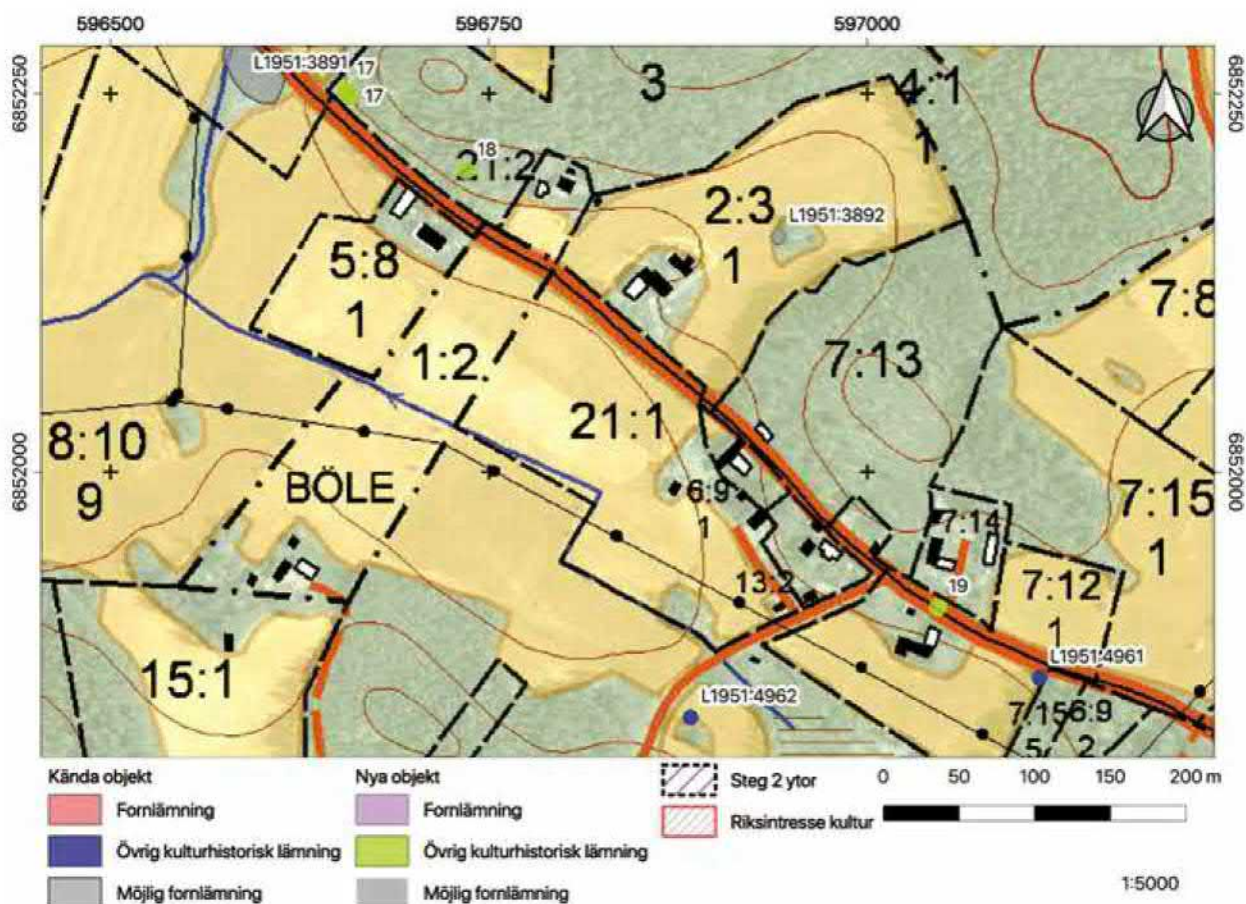

Fig. 100. Karta 18 över vägutredningen, i Långby.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4961/Forsa 229:1	Vägmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	101
17	Husgrunder, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	96
18	Brott/täkt	Övrig kulturhistorisk lämning	98
19	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	102

Fig. 102. Källare (19) är nästan ute i vägkanten och öppningen är på en lägre nivå än vägbanan. Foto mot NÖ.

Fig. 101. Väghållningssten (L1951:4961/Forsa 229:1) med texten "LÅNG / BY / N5 / 1907". Foto mot SV.

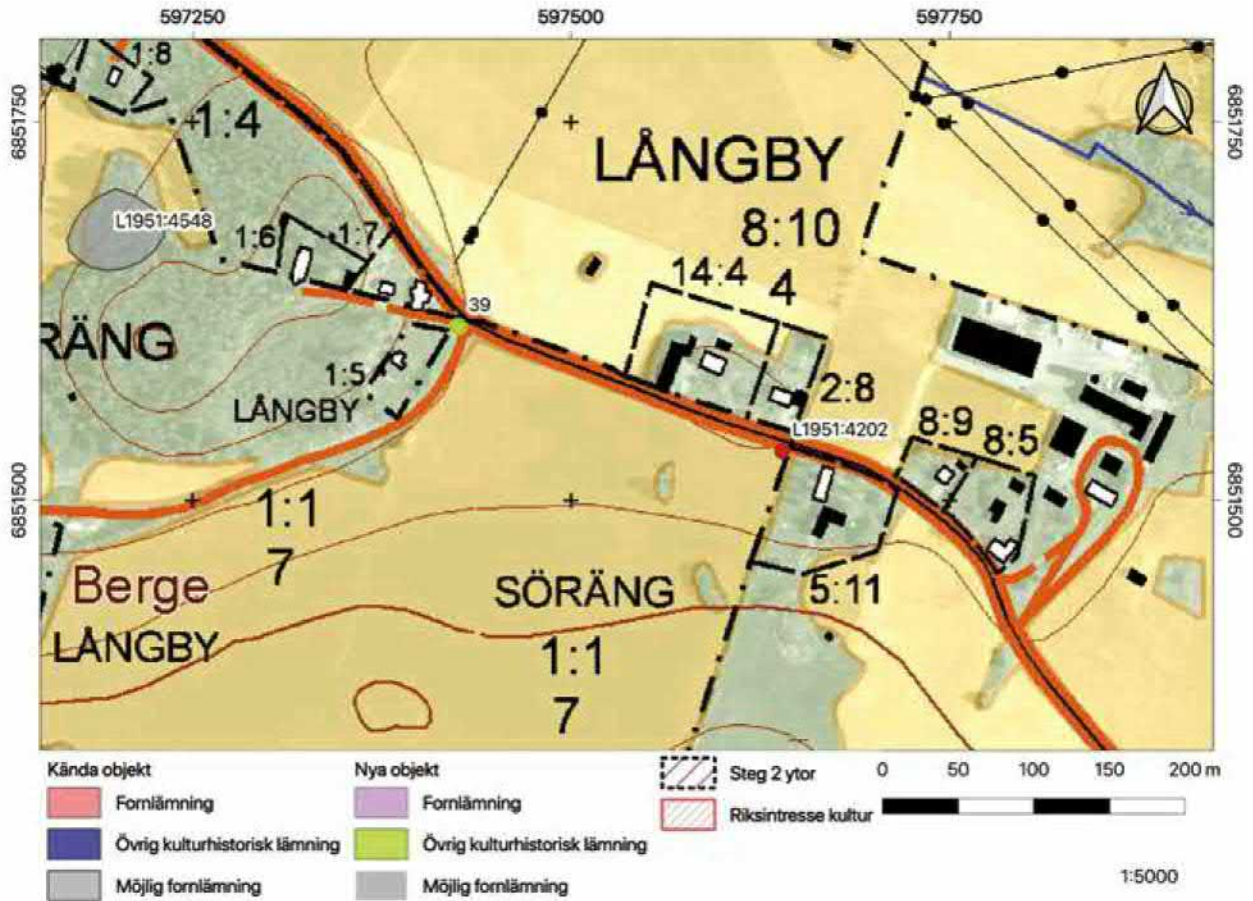

Fig. 103. Karta 19 över vägutredningen, i östra delen av Långby.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4202/Forsa 9:1	Vägmärke	Fornlämning	104
39	Vägmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	105

Fig. 104. Milstolpe (L1951:4202/Forsa 9:1) står nästan ute på vägbanan. Foto mot S.

Fig. 105. Väghållningssten (39) påträffades uppställd invid en rad av postlådor. Foto mot SV.

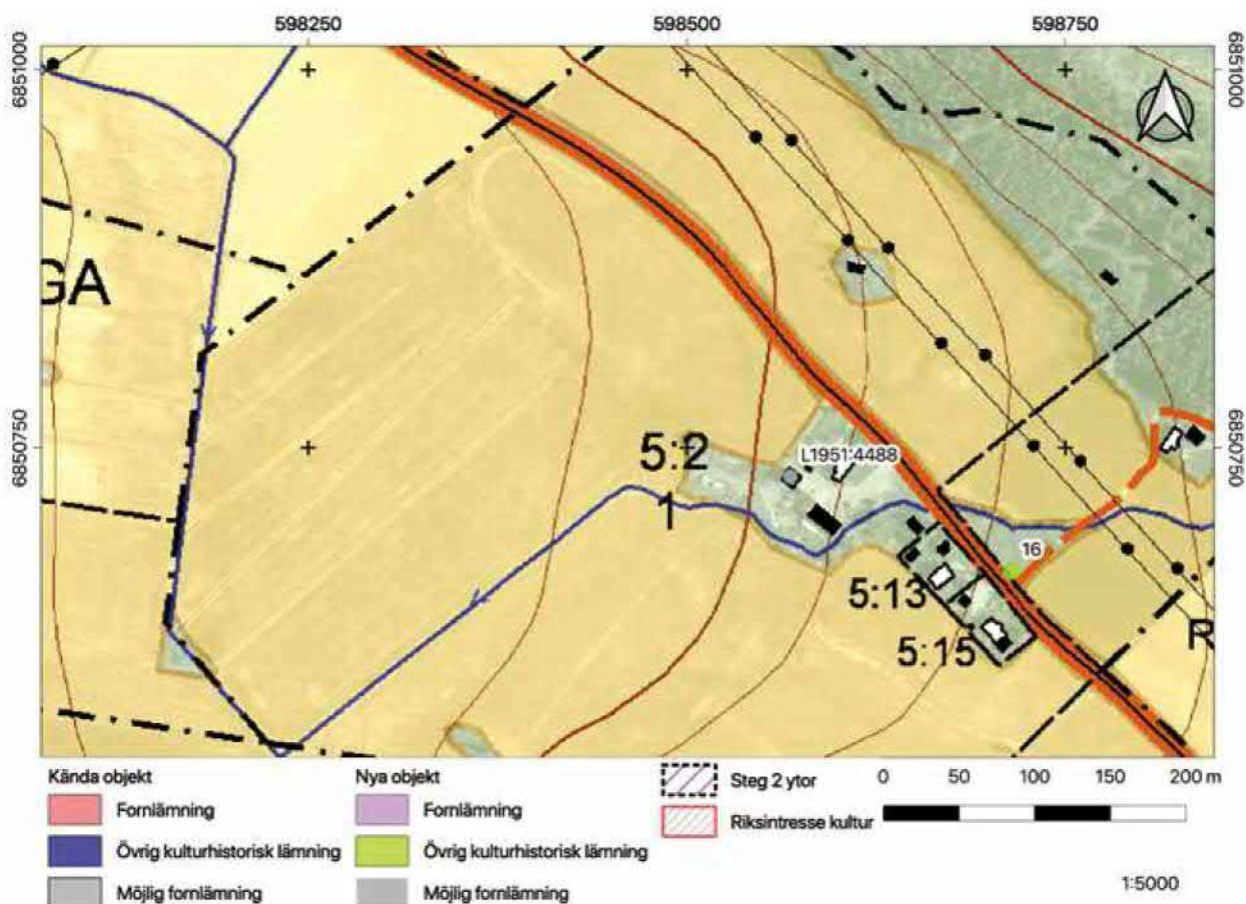

Fig. 106. Karta 20 över vägutredningen, i östra delen av Kalvhaga.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4488/Forsa 234:1	Hög	Ingen antikvarisk bedömning	-
16	Vägmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	107

Fig. 108. Källa med tradition (L1951:4334/Forsa 243:2), Trefaldighetskälla eller "Silverkällan", även "Krutskällan".

Fig. 107. Väghållningssten (16) med texten "AES / VI:S.1 / HILLEN / 1861". Foto mot NÖ.

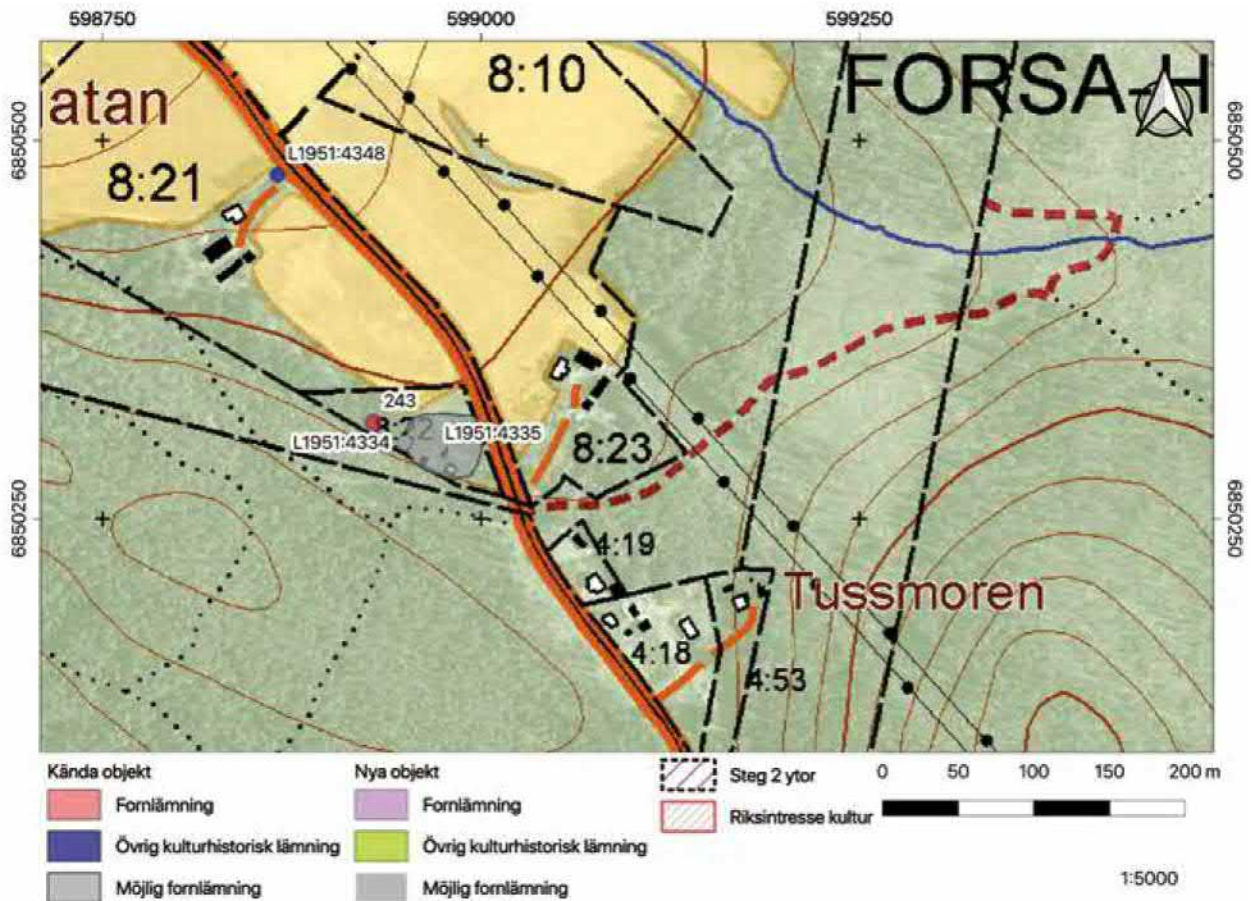

Fig. 109. Karta 21 över vägutredningen, i Hamre.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4334/Forsa 243:2	Källa med tradition	Möjlig fornlämning	108
L1951:4335/Forsa 243:1	Lägenhetsbebyggelse	Möjlig fornlämning	110
L1951:4348/Forsa 245:1	Vägmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	111

Fig. 110. Platsen för Kruts soldattorp (L1951:4335/Forsa 243:1). Gamla torpet ska ha brunnit ned och det är inte det ursprungliga torpet som står där idag. Foto mot V.

Fig. 111. Väghållningssten (L1951:4348/Forsa 245:1) påträffades nedfallen. Den har texten "ÖBY / No 6 / EOS / 1907".

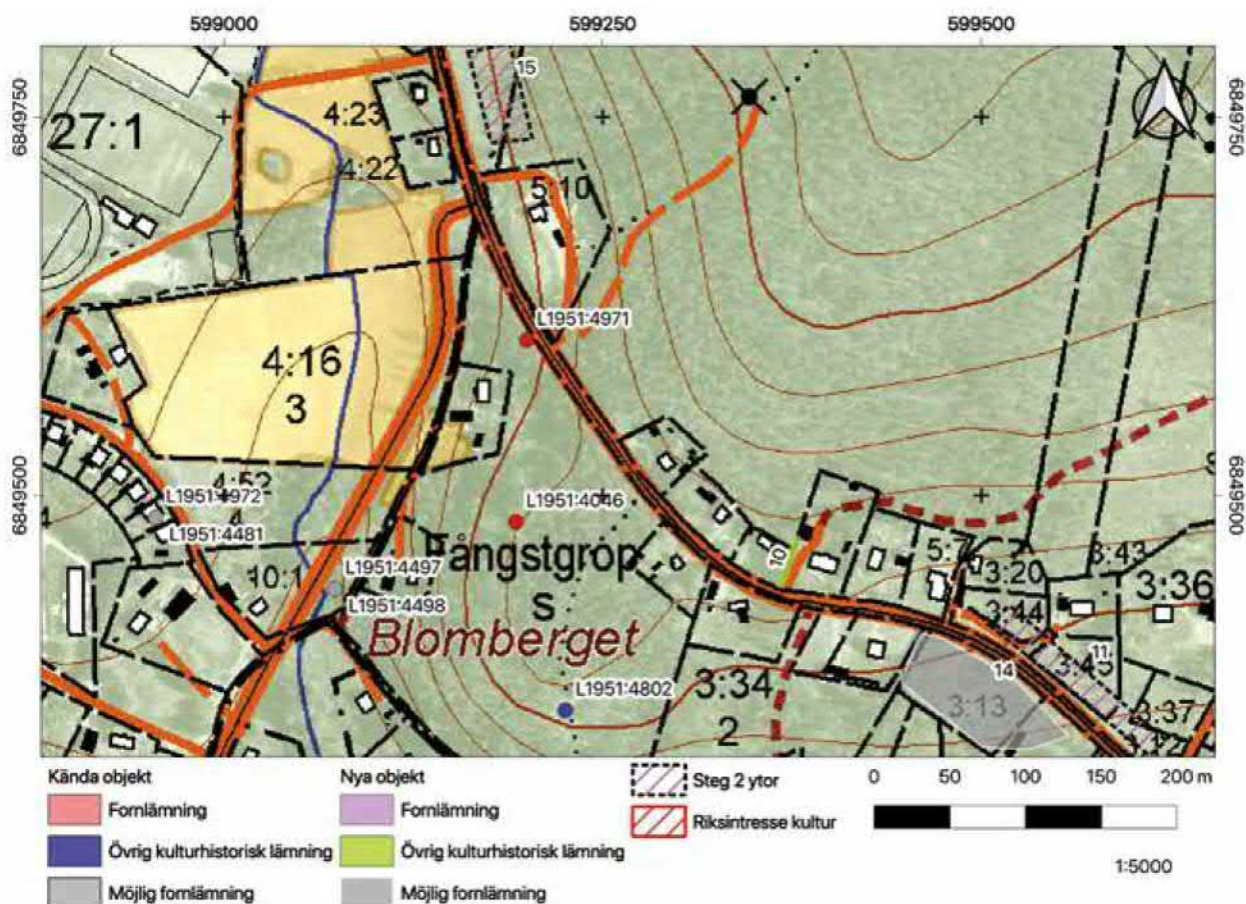

Fig. 112. Karta 22 över vägutredningen, vid Hamre i Forsa socken.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4971/Forsa 13:1	Vägmärke	Fornlämning	119
10	Hägnad	Övrig kulturhistorisk lämning	113
11	Steg-2-område	-	114
14	Bytomt/gårdstomt	Möjlig fornlämning	116,117
15	Steg-2-områden	-	118

Fig. 113. Stenmur (10) av rundade stenar, något skadad närmast vägen. Foto mot N.

Fig. 114. Möjligt boplatzläge (11) i en svagt S-sluttande sandig gammal åkermark, nu delvis hästhage. Foto mot NV.

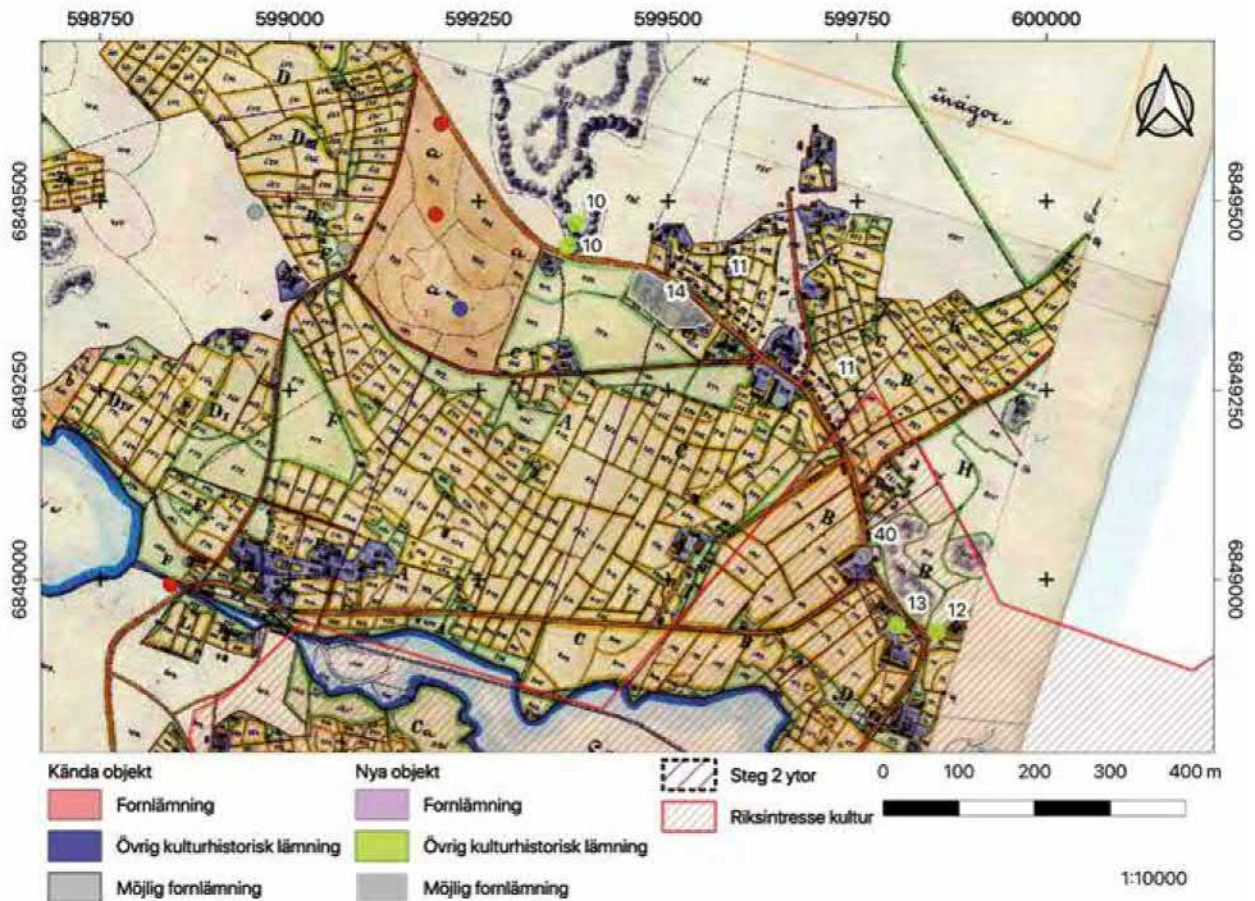

Fig. 115. Laga skifteskarta 1885 (V11-14:2) över del av Hamre by i Forsa socken. Vid 14 låg det då tre gårdar i en nu delvis försvunnen by, där endast en gård finns kvar idag. Det är oklart när bytomten först bebyggdes.

Fig. 116. Den norra av tre gårdar i nu delvis försvunnen bytomt (14). Spismur med huggen sten i botten och slaggsten samt tegel ovanpå. Foto mot N.

Fig. 117. Grund av slaggsten och tegel, tillhörande gård på nu delvis försvunnen bytomt (14). Foto mot N.

Fig. 118. Möjlig boplats (15), i svagt SV-sluttande sandig mark med sly. Foto mot N.

Fig. 119. Milstolpe (L1951:4971/Forsa 13:1), står en meter från vägen. Foto mot SV.

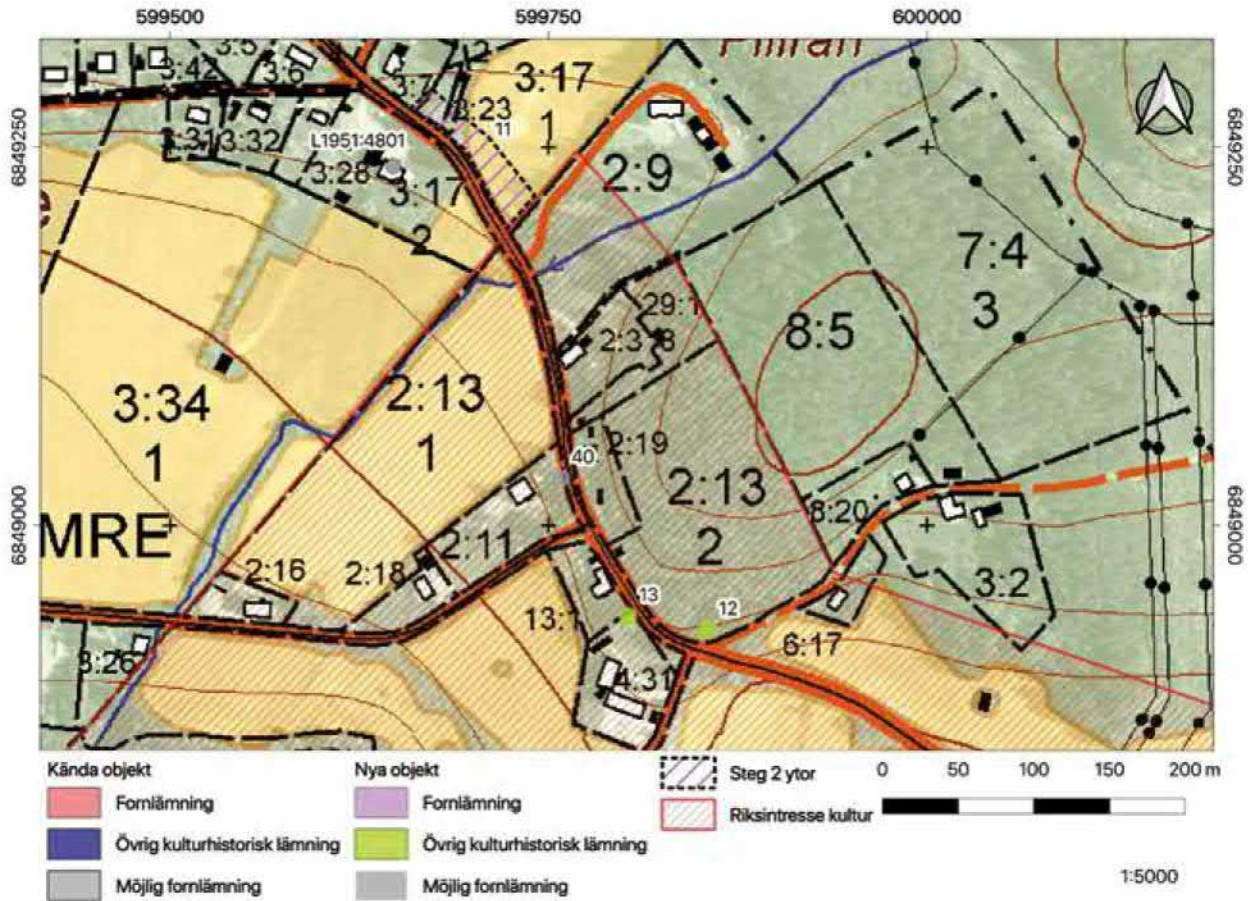

Fig. 120. Karta 23 över vägutredningen, längst i öster vid Hamre by.

Objekt eller RAÄ nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Fig. nr
L1951:4801/Forsa 241:1	Övrig	Ingen antikvarisk bedömning	121
11	Steg-2-område	-	114
12	Övrig	Övrig kulturhistorisk lämning	122
13	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	123
40	Övrig	Ingen antikvarisk bedömning	124

Fig. 121. Gästgiveriet i Hamre (L1951:4801/Forsa 241:1). Verksamheten ska ha lagts ned i samband med en brand 1909. Foto mot V.

Fig. 122. Stödmur (12) av huggna stenblock. Kanske en rest av en husgrund. Foto mot N.

Fig. 123. Husgrund (13), delvis skadad av väg i Ö delen. Det stod en byggnad här 1885 (V11-14:2). Foto mot N.

Fig. 124. Enligt laga skifteskartan 1885 (V11-14:2) för Hamre by, var det här platsen för ett gästgiveri (40). Foto mot NV.

Sammanfattning

Trafikverket planerar för en upprustning av den ca 23 kilometer långa vägsträckningen av väg 745 mellan Bjuråkers kyrka och Näsviken i Hälsingland. Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria AB utförde sensommaren 2018 en arkeologisk utredning steg 1 av projektet efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (dnr. 1660-2018).

Den arkeologiska utredningen steg 1 syftar till att se om och vilka fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som ligger inom utredningsområdet, dvs lokalisera lämningar med synlig begränsning ovan jord. Utredningen ska även påvisa områden som kan behöva utredas vidare i en utredning steg 2 för att hitta lämningar utan synlig begränsning ovan jord.

Området består till ca en tredjedel av åker- och ängsmark och till två tredjedelar av skogsmark. Förhållandevis mycket av marken består av sand och fina sediment. Normalblockiga moränmarker avbryter sandområdena.

Området blev fritt från inlandsisen för 10000 år sedan och helt torrlagd för 4500 år sedan. Delar av sträckningen kan ha befolkats av människor redan för 8000 år sedan.

Vägen i sig anses som en av de vackraste vägarna i Gävleborgs län med höga kulturvärden, och löper i delar av sträckningen på näset mellan Dellensjöarna och går över Norrboån som förbinder Norr- och Sördellen. Näset har fungerat som en naturlig kommunikationsled mellan kust och inland under kanske 2000 år.

Endaste ett fåtal tidigare undersökningar har gjorts i närområdet, nämligen vid Norrboån där spridda anläggningar och fynd från neolitisk tid fram till efterromantisk tid visar på näsets stora betydelse.

Tydligast nedslag i historien i området ger dels den äldre järnåldern, genom en handfull påträffade fornyfynd och många gravar, dels medeltiden med Norrbo skans och berättelserna om stridigheterna med danskarna samt Norrbo kyrkomiljö.

Inför utredningen fanns 43 lämningar kända inom projektområdet, där merparten består av milstolpar, gränsstenar och väghållningsstenar, men även en del gravar och gravfält, lägenhetsbebyggelse och torp samt platser med tradition finns med.

Vid utredningen gjordes totalt 54 nya noteringar varav tre fornlämningar. Dessa är några fångstgropar. 18 stycken objekt är möjliga fornlämningar. I Norrbobyn har flera tidigare bebyggda tomter som visas på kartor från 1642 och framåt pekats ut som möjligen innehållande rester efter medeltida och 1600-tals bebyggelseämningar. Dessutom påträffades 21 lämningar som bedöms som övriga kulturhistoriska lämningar. Dessa är bl a husgrunder från historisk tid, röjningrösen, hägnader, väghållningsstenar och färdvägar.

Elva områden föreslås gå vidare till utredning steg 2. Områdena ligger såväl i åker- som skogsmark spridda längs hela vägsträckningen. Ett av de mera omfattande steg-2-områdena förväntas ge svar på hur omfattande och långvarig bebyggelsen varit på näset mellan Norrbo och Bjuråker. Fynd från neolitisk tid, bronsålder, äldre järnålder, medeltid och historisk tid kan ligga som årsringar på varandra.

Syftet med en utredning steg 2 är att fastställa om lämningar finns och om de bör klassas som fornlämningar. En utredning steg 2 kan bl a innebära sökschaktsgrävning eller markradar- och metalldetektorundersökning.

Beslut om ytterligare antikvariska åtgärder, såsom utredning steg 2, förundersökning och undersökning fattas av Länsstyrelsen Gävleborg.

Administrativa uppgifter

Län:	Gävleborg
Landskap:	Hälsingland
Kommun:	Hudiksvall
Socken:	Bjuråker, Forsa och Norrbo
Fastigheter:	flera inom Backmo, Bästdal, Harme, Hålsjö, Kalvhaga, Kyrkbyn, Långby, Norrbo- byn, Prästbordet, Söräng och Vedmyra, i Bjuråker, Forsa och Norrbo socknar, Hu- diksvalls kommun.
Projekt:	Väg 745 Bjuråker–Näsviken arkeologisk utredning steg 1
Länsstyrelsen dnr.:	1660-2018
Kända fornlämningar berörda av projektet:	L1948:4446/Norrbo 125, L1948:4460/Norrbo 126, L1948:7966/Norrbo 130, L1948:7967/Norrbo 131, L1948:7968/Norrbo 132, L1950:930/Norrbo 64:2, L1950:998/Norrbo 68:2, L1950:1069/Norrbo 68:1, L1950:1442/Norrbo 28:1, L1950:1517/Norrbo 46:1, L1950:1526/Norrbo 8:1, L1950:1542/Norrbo 65:1, L1950:1589/Norrbo 30:1, L1950:1590/Norrbo 31:1, L1950:1599/Norrbo 100:1, L1950:1600/Norrbo 101:1, L1950:1661/Norrbo 12:1, L1950:1662/Norrbo 13:1, L1950:1669/Norrbo 24:1, L1950:1740/Norrbo 34:1, L1950:1888/Norrbo 77:1, L1950:1898/Norrbo 93:1, L1950:1956/Norrbo 78:1, L1950:1977/Norrbo 5:1, L1950:1990/Norrbo 21:1, L1950:2035/Norrbo 64:1, L1951:723/Bjuråker 176:1, L1951:1023/Bjuråker 183:2, L1951:1024/Bjuråker 183:1, L1951:1475/Bjuråker 94:1, L1951:1758/Norrbo 1:1, L1951:2352/Bjuråker 4:1, L1951:2449/Bjuråker 5:1, L1951:3891/Forsa 248:1, L1951:3915/Forsa 27:1, L1951:4185/Forsa 7:1, L1951:4202/Forsa 9:1, L1951:4334/Forsa 243:2, L1951:4335/Forsa 243:1, L1951:4348/Forsa 245:1, L1951:4488/Forsa 234:1, L1951:4801/Forsa 241:1, L1951:4944/Forsa 228:1, L1951:4961/Forsa 229:1, L1951:4971/Forsa 13:1.
Projektledare:	Elise Hovanta
Fältarbete:	Elise Hovanta & Niklas Groop
Kartbearbetning:	Niklas Groop
Inventering i fält:	180730 – 180814
Utredningsområde:	184 hektar
Fältarbetstid:	64 timmar
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Dokumentationsmaterial:	Digitala foton och fältanteckningar m m förvaras tillsvidare hos Stigfinnaren Arkeo- logi och kulturhistoria AB

Referenser

Muntliga upplysningar

Boende äldre man i Norrbobyn, augusti 2018.

Arkiv

- Antikvariskt Topografiska Arkivet (ATA), Stockholm
Bjuråker, Forsa och Norrbo socknar: Norrbo dnr. 1102/30, 4694/30

Internet

- Fornminnesregistret (FMIS), Riksantikvarieämbetet www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html
- Kulturmiljöregistret (Fornreg), Riksantikvarieämbetet <https://app.raa.se/id/secure/fornreg/>

- Antikvarisk bedömning av fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar [http://www.fmis.raa.se/help/FlashHelp/MiniFMIS.htm#Antikvarisk_ded_mning.htm](http://www.fmis.raa.se(help/FlashHelp/MiniFMIS.htm#Antikvarisk_ded_mning.htm)
 - Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet <http://www.bebyggelseregistret.raa.se>
 - Statens Historiska Museum (SHM) fyndsamling <http://mis.historiska.se/mis/sok/sok.asp>
 - Sveriges Geologiska Undersökningar. http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html
 - Skogsstyrelsen, Skog & Historia (S&H) <http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/>
 - Språk-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet i Uppsala (SOFI) <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/namn/ortnamn/ortnamnsregistret/sok-i-registret.html>
- Sökorden: Backmo, Blodmyran, Bränntomt, Bästdal, Flatmo, Hamre, Hålsjö, Högsved, Josefsberget, Josefs källa, Kalvhaga, Kungssnåret, Kyrkbyn, Långby, Norrbobyn, Norrbo skans, Norrboån, Per Stabbe, Per Sto, Pipars, Prosts, Prästgården, Rosten, Rävsnäs, Skarpnäs, Skyttegravarna, Söräng

- Lantmäteriets historiska kartor på internet Historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html

Rikets allmänna kartverks arkiv

Generalstabskarta J242-84-1 Hudiksvall	1927
Generalstabskarta J242-84-3 Hudiksvall	1927
Ek. karta 16G Ljusdal 2h Västansjö	1959
Ek. karta 16G Ljusdal 2i Norrbo	1959
Ek. karta 16G Ljusdal 2j Syltan	1959
Ek. karta 16G Ljusdal 1j Högsved	1959
Ek. karta 16H Bergsjö 0a Långby	1959
Ek. karta 16H Bergsjö 0b Hamre	1959
Ek. karta 16H Bergsjö 1a Bästdal	1959

Lantmäteristyrelsens arkiv**Bjuråker socken**

-	Redovisning	1641
-	Avmätning	1771
V5-1:3	Skogsdelning	1796
-	Avmätning	1796

Kyrkbyn

V5-21:1	Laga skifte	1856
---------	-------------	------

Forsa socken

V11-1:1	Geografisk avritning	ca 1650
V11-21:5	Skogsdelning	1787
V11-1:6	Storskifte	1788
V11-1:7	Laga skifte	1826
V11-1:8	Laga skifte skogen	1846

Hamre

V11-14:2	Laga skifte	1885
----------	-------------	------

Kalvhaga

V11-20:1	Laga skifte	1885
----------	-------------	------

Långby

V11-26:2	Laga skifte	1885
----------	-------------	------

Överbyn

V11-57:1	Laga skifte	1885
----------	-------------	------

Norrbo socken

V38-1:1	Geografisk avritning	ca 1650
V38-1:2	Sammandragskarta	1793

Hålsjö

V38-5:2	Laga skifte	1871
V38-5:22	Laga delning	1915

Norrbobyn

-	Redovisning	1642
V38-6:1	Inägodelning	1769
V38-6:3	Laga skifte	1868

Lantmäterimyndigheternas arkiv**Bjuråker socken****Kyrkbyn**

21-BJU-159	Laga skifte	1892
21-BJU-427	Hemmansklyvning	1909
21-BJU-AVS87	Avsöndring	1927

Forsa socken**Flatmo**

21-FOR-113	Laga skifte	1868
------------	-------------	------

Hamre

21-FOR-177	Hemmansklyvning	1901
21-FOR-337	Gränsbestämning	1926

Långby

21-FOR-160	Laga skifte	1892
21-FOR-164	Laga skifte	1896
21-FOR-221	Hemmansklyvning	1905

Kalvhaga

21-FOR-162	Laga skifte	1892
------------	-------------	------

Överbyn

21-FOR-161	Laga skifte	1892
------------	-------------	------

Norrbo socken**Vedmyra**

21-NOB-49	Laga skifte	1886
21-NOB-62	Laga skifte	1899

Otryckta

von Malmborg, Boo. 1932–33. Förteckning över lösa fornyfynd i Hälsingland.

Rydén, Rolf. 1996. Manus: länsöversikt över landets fornlämningsbestånd, Gävleborgs län. Riksantikvarieämbetet.

X_riksintressen1.pdf (hämtad från Riksantikvarieämbetets hemsida)

Litteratur

- Blennå, Inga & Eriksson, Katarina. 2014. *Norrboån – ån mellan då och nu. Arkeologisk förundersökning, Norrbo socken, Hudiksvalls kommun*. Länsmuseum Gävleborg, rapport 2014:18.
- Blennå, Inga. 2015. *Dragrännan vid Norrboån*. Länsmuseum Gävleborg, rapport 2015:16.
- Bringeus, Nils-Arvid. 1961. *Sockenbeskrivningar från Hälsingland 1790–1791*. Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi XXXVII.
- Brink, Stefan. 1990. *Sockenbildning och sockennamn. Studier i äldre territoriell indelning i Norden*. Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi LVII. Studier till en svensk ortnamnsatlas 14.
- Brink, Stefan. 1994. *Hälsinglands äldsta skattelängd. Hjälpsskattelängden "Gärder och hjälper" från år 1535*. Skrifter utgivna genom Ortnamnsarkivet i Uppsala. Serie C. Källskrifter 2.
- Dahlberg, Markus & Franzén, Kristina (red.). 2008. *Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria*. Riksantikvarieämbetet.
- Hagåsen, Lennart. 2014. *Bebyggelsenamnen i Hudiksvalls kommun. Hudiksvallsområdet*. Skrifter utgivna av Institutet för språk och folkminnen, Namnarkivet i Uppsala. Serie A: Sveriges ortnamn. Ortnamnen i Hälsingland Del 2:2.
- Hillström, Ivar. 1965. När hälsingar stred mot danskar i Norrbo. I: *Bocken 1965–66*.
- Hovanta, Elise. 2012. *Väg 773 Ångebo–Naggen. Arkeologisk utredning 2012, Bjuråkers, Ljusdals och Ramsjö socknar i Hälsingland, Torps socken i Medelpad*. Stigfinnaren. Arkeologi och kulturhistoria 42.
- Hovanta, Elise & Groop, Niklas. 2015. *Laforsen–Sangen. Arkeologisk utredning av krafyledning 2014, Färila och Ångersjö socknar, Hälsingland*. Stigfinnaren. Arkeologi och kulturhistoria 57.
- Hovanta, Elise & Groop, Niklas. 2015. *Tre fångstgropar och en stensamling. Arkeologisk undersökning och förundersökning vid väg 773 Ångebo–Naggen, 2014. Bjuråker socken fornlämning 287, 297 och 306, Ljusdals socken fornlämning 803, Hälsingland*. Stigfinnaren. Arkeologi och kulturhistoria 66.
- Hovanta, Elise & Groop, Niklas. 2016. *Tvärforsen, Skån och Skånskogen. Arkeologisk förundersökning och undersökning av stenåldersboplatser vid väg 773 Ångebo–Naggen, 2014. Bjuråker socken fornlämning 290, Ljusdals socken fornlämning 795 och 797, Hälsingland*. Stigfinnaren. Arkeologi och kulturhistoria 69.
- Liedgren, Lars. 1992. *Hus och gård i Hälsingland. En studie av agrar bebyggelse och bebyggelseutveckling i norra Hälsingland Kr. f.-600 e. Kr*. Studia Archaeologica Universitatis Umensis 2.
- Lundell, Jan. 2001. En tutulus från Norrbo skans och en fru Talka i Norrbo kyrka. I: *Gammal Hälsingekultur. Meddelanden från Hälsinglands Fornminnessällskap, nr 1, 2001*.
- Nordin, Stefan. 1995. *Underlag och anvisningar för upprustning av milstolpar i Gävleborgs län*. Länsstyrelsen i Gävleborgs län.
- Von Post, Georg. 1933. Hudiksvalls Museum 1931–1933. I: *Gammal Hälsingekultur. Meddelande från Hälsinglands Fornminnessällskap 1933*.
- Ståhle, Carl Ivar. 1960. *Rannsakningar efter antikviteter. Band 1. Uppland, Västmanland, Dalarna, Norrland, Finland. Häfte 1*.
- Sundberg, Margaretha & Gagge, Ann Christine. 2000. *Historiska vägar. Alternativa färdvägar genom Gävleborgs län*. Länsstyrelsen Gävleborg, rapport 1999:11.
- Sånger från Norrbo. 1921 (1984). I: *Hälsingerunor nr 1 1921*.
- Wettersten, Nils. 1759 (tryckt 1901). *Forssa och Högs ålder och värde bland andra socknar i Sundbede, det är i Helsungalands norra fögderie*.
- Widmark, Per H. 1945. *Beskrivning över provinsen Hälsingland*.
- Winblad von Walter, Fredrik. 1919. *Helsingminnen – Berättelser och sägner, krigsbragder och äfventyr, historiska skildringar och kulturbilder*.
- Winblad von Walter, Fredrik. 1922, Hjältemod. Sagor och sägner. I: *Hälsingerunor nr 2 1922*.

Tabell 1. Objekttabell vid arkeologisk utredning steg 1, väg 745 Bjuråker–Näsviken, Bjuråker, Forsa och Norrbo socknar Hälsingland, 2018.

Obj. nr/ RAÄ-nr	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Osäker position	Osäker ut- bredning
1	Husgrund, historisk tid	Husgrund, 9 x 6 m stor (Ö-V), tydligast i N med terrasskant. 3 x 1,5 m stor inre mått och 0,4 m djup i grundens V del, med möjlig ingång i N. Natursten i källarväggen, 0,15–0,4 m stora. Spisröset oregelbundet, 2 m stort och 0,3 m högt. Delvis övermossat och beväxt av ca 5 björkar i olika åldrar samt sly. Belägen 10–20 m N om väggkant (Ö-V) i moränmark med blandskog samt med hygge intill åt Ö. Kommentar: Huset finns på avsöndringskarta 1927 (21-BJU-AVS87), men inte på laga skifteskarta 1892 (21-BJU-159).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
2	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplats. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
3	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplats. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
4	Fyndplats	Skärvsten. Spridd förekomst av skärvsten på stranden och strandkanten av Norrdellen. Kommentar: Har samband med fyndplats L1951:723/Bjuråker 176:1. Flintavslaget tillsammans med skärvstenen tyder på en stenåldersboplats.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
5	Steg-2-område	Bra läge boplats sten- och järnålder. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
6	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplats. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
7	Husgrund, historisk tid	Källare, 5 x 5 m stor yttre mått med en 0,7 m bred öppning åt NV. Inre mått 2,5 x 2 m (Ö-V) med 1,3 m breda och 0,8 m höga vallar av sten. Kallmurad av 0,25–0,5 m stora naturstenar. Beväxt av 5 halvstora barrträd och lövsly. Belägen 30 m S om väg (NV-SÖ) i moränmark med barrskog. Kommentar: Källaren finns inte på någon historisk karta, så okänd ålder.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
8	Fossil åker + röjningsrösen	Fossil åker, oregelbunden, 40 x 25 m stor. Röjningsrösen, 2 stycken. Det ena är 8 x 1,5–2 m stort (Ö-V) och 0,6 m högt, av 0,25–0,8 m stora stenar, delvis övermossat. Beväxt av en 100-årig gran i V kanten. Strax SV om detta är det andra röset, 5 x 1,2 m stort och 0,4 m högt. Möjlig odlingsyta i S. 4 m NV om det första röset är en 2,5 m i diameter stor och intill 1 m hög hög av sten och silt, övermossad och beväxt av 2 stycken 100-åriga granar. På den fossila åkern växer också grova granar. Belägna 15–35 m S om väg (NV-SÖ) i moränmark med barrskog. Kommentar: Röjningsrösen kan troligen kopplas till en yta som var uppodlad 1892 enligt laga skifteskartan (21-BJU-159), men när uppodlingen skedde första gången är oklart.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
9	Röjningsröse	Röjningsröse, 10 x 1,5 m stort (Ö-V) och 0,3–0,6 m högt, av 0,05–1 m stora stenar, mestadels natursten, enstaka skarpkantade stenar. En odlingsyta i S. Röset är beväxt av ett par stora björkar. Beläget 20 m S om väg i moränmark med blandskog. Kommentar: hittar ingen koppling till åkrar på historiska kartor.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
10	Hägnad	Stenmur, inmätt ca 30 m lång (NÖ-SV), 1–1,5 m bred och 0,6 m hög, av 0,1–0,4 m stora naturstenar. Något skadad i SV, närmast vägen. Beväxt av en 100-årig gran och några björkar. Belägen mellan två tomter och 1 m N om väg (NV-SÖ). Fortsätter utanför utredningsområdet i N.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
11	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplats. Se mer information i tabell 2.	-	-	-

12	Övrig	Stödmur, 2,5 m l (Ö-V), 0,4 m hög, av intill 1 m stora, huggna stenblock. Beväxt av ca 70-årig tall och gräs. Belägen 5 m N om väg (NV-SÖ) och ca 4 m NV om lokal-gata. Kommentar: Kan vara rest av husgrund eller en stödmur för att hindra ras från moränkanten.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	nej
13	Husgrund, historisk tid	Husgrund, 6 m lång synlig del (NV-SÖ), tydligast i SV delen, och 0,4-0,5 m hög. En hörnsten i SÖ är 1,5 m lång och 0,55 m bred. Överfylld. Grunden är bortgrävd mot vägen. Beväxt av gräs. Belägen omedelbart SÖ om och intill 6 m från väg (N-S). Kommentar: Det finns en liten byggnad här på laga skifteskartan 1885 (V11-14:2).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
14	Bytomt/gårdstomt	Bytomt. Inom en ca 115 x 50 m stor yta finns minst fyra grunder efter byggnader och en jordkällare. 1) grund, 16 m lång (NV-SÖ), okänd bredd, av betong med inslag av huggen sten. Beväxt av gräs och lövsly. Delvis skadad av väg. Ligger parallellt med och SV om väg (NV-SÖ). 2-3 m SÖ om denna är 2) grund, ca 10 m lång. I grunden finns två spisrösen, oregelbundna, 1,5-2 m stora och 0,2-0,4 m höga högar av tegel och betong. I grunden finns plomberad vattenledning. I grunden en ca 10 m lång mellanvägg av sten (NV-SÖ). Beväxt av gräs och sly. 20 m NV om denna är 3) grund av slagggsten med tegelöverbyggnad, 5,5 x 5,5 m stor med 0,5 m tjocka och ca 2 m höga väggar. Ingång i V. Beväxt av gräs och örter samt sly. 4) stenvalkällare, en intill 8 m stor källarkulle, 4 m bred framsida åt Ö av natursten och huggen sten, kallmurad men förstärkt med betong. Dörröverstycket är en 2 m lång huggen sten. Förrummet har 1 m tjocka väggar. Beväxt av lövträd och lövsly. I områdets NV del finns 5) husgrund, otydlig grund av huggen sten, ca 7-8 m stor. Synlig murstock 3 x 3 m stor i botten av huggen sten och 1,4 m hög. Över denna botten är murstocken 2 x 2 m stor och av slagggsten och tegel, förstärkt med betong. Grunden är helt överväxt och svår att se. I området finns igenvuxen trädgård med fruktträd. Spritt över tomten ligger högar av taktegel. Kommentar: 2-3 tomter, del av Hamre by. Byggnaderna har försvunnit i omgångar, senaste försvann för ca 5-10 år sedan, när flera av byggnaderna plockades ned och flyttades, någon till Hedvigsfors. På laga skifteskarta 1885 (V11-14:2) är här en by med 3 gårdar, varav den östra fortfarande finns kvar idag. Det är oklart när tomten först bebyggdes. År 1959 är 4 gårdar på rad, varav den Ö och V fortfarande är kvar, medan de 2 i mitten försvunnit (ek. karta 16H Bergsjö 0b Hamre).	Möjlig fornlämning	Nej	Ja
15	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplats. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
16	Vägmärke	Väghållningssten, 0,5 m hög, triangulär genomskärning, uppåt avsmalnande, 0,3 m bred nedtill och 0,1 m bred upptill. Med inskription, något svårtydd text: 5-uddig stjärna med prick i högst upp, sen AES / VI:S.1 / HILLEN / 1861. Texten är på stenens SV sida. Belägen 20 m NÖ om väg (NV-SÖ) intill dike med åker intill.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
17	Husgrunder, historisk tid	Jordkällare, 2 stycken. Den ena har en jordkulle 3-8 m stor. Delvis raserat stenvägg. Den mindre är kapad av vägen. 3 m mellan källarna. Öppning åt SV. Huggen sten ligger i diket. Massor av ris över. Beväxta av lövsly. Byggnad av stenvägg, kallmurade, gräsbeväxta. Belägna intill och NÖ om väg (NV-SÖ) i moränmark med blandskog. Kommentar: byggnader fanns här 1892 (V11-26:2).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
18	Brott/täkt	Stenbrott, ett 2 m stort och 1,4 m högt stenblock, med 5 synliga ca 0,1 m djupa och 25 mm i diameter breda borrhål. Belägen 20 m NÖ om väg (NV-SÖ) i S-sluttande moränmark med blandskog.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

19	Husgrund, historisk tid	Jordkällare, 5 m bred framtill (NV-SÖ) och ca 2 m hög, gräsbeväxt jordkulle. Kallmurad av huggen sten 0,25-0,6 m stora och med en 1,25 m stor överliggare över dörren. Murningen är påbättrad med betong. Dörröppningen, mot SV, är 0,7-0,8 m under vägbanan. Belägen 1,5 m NÖ om väg (NV-SÖ) i tomtmark.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
20	Röjningsrösen	Röjningsrösen, 2 stycken. Det ena är ovalt, 10 x 5 m stort (Ö-V) och 0,6 m högt, av 0,1-0,5 m stora stenar. Övermossat och beväxt av halvstora lövträd och sly. Beläget 1 m N om åkerkant i S. 6 m N om detta är ett röjningsröse, oregelbundet runt, ca 3,5 m i diameter stort och 0,5 m högt, av 0,2-1 m stora stenar. Mest stora stenar, och ev något jordfast stenblock. Röset innehåller även jord. Delvis övermossat och beväxt av lövsly. Beläget 6 m SV om väg (NV-SÖ).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
21	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplat. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
22	Bro	Brofäste till gamla bron över Norrboån. Fästet på V sidan är 2,5-3 m brett och 9 m långt (Ö-V) med intill 4 skikt kvar av 0,8-1,2 m långa och 0,3-0,6 m höga stenar, både huggen sten och natursten, kallmurat. Brofästet är delvis skadat av befintlig ny bro. Beväxt av gräs. På brofästets förlängning i gamla vägen ligger en jord- och grushög. Fästet på Ö sidan är 2,5-3 m brett, 1,5 m högt och ca 10 m långt (Ö-V) med intill 6 skikt av 0,5-0,8 m långa och 0,3-0,5 m höga stenar, både huggen sten och natursten, kallmurat. Beväxt av gräs. Kommentar: oklar tillkomst, kan vara före 1850. Samma bro läge sedan många hundra år tillbaka i tiden.	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
23	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplat. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
24	Fångstanläggning?	Fångstgrop (?), oregelbundet rund, ca 5 m i diameter stor, med en 1-1,5 m bred och 0,4-0,5 m hög vall. Oregelbunden mittgrop 0,3 m djup. Skada/stig går genom gropen i N-S. Utanför gropen i NV finns en mindre grop, ca 1 m i diameter stor i botten och 0,2 m djup. Beväxt av bärris och 2 stora tallar på vallen. Belägen 10 m V om väg (N-S) i S-sluttande moränmark med barrskog. Kommentar: något svårbedömd eftersom den är skadad.	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
25	Steg-2-område	Möjlig stenåldersboplat. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
26	Husgrund, historisk tid	Husgrund, 10 x 8 m stor (NÖ-SV) och 0,45 m hög, av 0,15 m bred grund av betong och sten. I grunden växer en större tall, ca 60-70 år gammal samt gransly. Belägen ca 10 m NÖ om väg (N-S) i moränmark med gammal åker i SÖ, numera igenväxt av sly.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
27	Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning, oregelbundet rund, 6,5 m i diameter stor och 0,4-0,6 m hög. Kantkedja (?) av ett 10-tal, i jorden nedsjunkna, 0,5-1 m stora stenar. Stenarna ligger med 1-4 m mellanrum. I V delen en stensamling av 0,1-0,4 m stora plockstenar, vilka bildar ett "centralröse". 2 större stenblock, 1-1,5 m stora upplagda sekundärt ovanpå. I anläggningen finns ett nedgrävt järnstag efter en stolpe. Belägen på impediment i åker, 20 m N om väg (Ö-V), på neddraget krönläge. Kommentar: det neddragna krönläget bort från vattnet talar emot att det är en grav. Men på karta 1642 ligger lämningen på ett backkrön som även sträcker sig på motsatta sidan vägen, av lantmätaren markerat med kullar.	Möjlig fornlämning	Nej	Ja
28	Steg-2-område	Möjlig sten- och järnåldersboplat samt gravlämningar och medeltida bebyggelse lämningar. Se mer information i tabell 2.	-	-	-
29	Husgrund, historisk tid	Husgrund, SÖ grunden är 5,5 x 5,5 m stor med ett spisiröse i NÖ hörnet. Beläget på moränmark strax SÖ och Ö om åker och 3-4 m SV om väg (NV-SÖ). Kommentar: överensstämmer med byggnad på laga skifteskartan 1868 (V38-6:3) och kallas "Backenstägten". Jämför även med L1950:1956/Norrbo 78:1, lägenhetsbebyggelse.	Möjlig fornlämning	Nej	Nej

30	Röjningsröse	Röjningsröse, oregelbundet, ca 10 x 4 m stort (NV-SÖ) och 0,8 m högt. I SÖ delen 0,15-0,4 m stora stenar. Delvis övermossat och beväxt av sly och enbuskar. Beläget ca 4 m NÖ om väg (NV-SÖ) vid åkerkant. Större stenar spridda över rösets yta. Svåravgränsat p g a slybevaxningen. Kommentar: överensstämmer med stort röjningsröse på laga skifteskartan 1868 (V38-6:3).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
31	Färdväg	Gamla landsvägen, inmätt ca 130 m lång (NV-SÖ), 4 m bred och med en 0,1-0,2 m hög terrass samt förstärkt av 0,6 m breda och 0,6 m djupa diken. Beväxt av gräs och sly. Ansluter i N och S till nuvarande väg (NV-SÖ) och parallell med denna. Kommentar: detta är en äldre slinga av gamla vägen, och lämnats kvar när nuvarande väg blivit utträdad. Vägen utträdad före 1959 (ek. karta 16G Ljusdal 2i Norrbo).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
32	Lägenhetsbebyggelse eller röjningsröse	Stensamling, ovalt, 10 x 2 m stor (Ö-V) och 0,6 m hög, av 0,1-0,3 m stora plockstenar. Kraftigt beväxt av björksly och enbuskar. Beläget 12 m SV om väg (NV-SÖ) i impediment i åkermark. Omgivet av senare rösen med större stenar. Kommentar: läget överensstämmer med "Krans" (soldat-torp?) på laga skifteskarta 1868 (V38-6:3). Oklar ålder när torpet tillkommer. Kan även vara enbart röjningsröse. Ingen bebyggelse kvar 1959 (ek. karta 16G Ljusdal 2i Norrbo).	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
33	Röjningsröse	Röjningsröse, rundat, ca 7 m i diameter stort och 2-2,5 m högt, av 0,15-1 m stora stenar. Varierat stenmaterial och även viss jordfyllning. Sentida stenar har tippats på rösets topp. Beväxt av hallonbuskar och sly. Beläget 20 m NÖ om väg intill och S om lada på impediment i åkermark. Kommentar: bra gravläge topografiskt och i närheten av flera kända gravar. Kan vara en grav ursprungligen.	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
34	Färdväg	Gamla landsvägen, inmätt 480 m lång, 2,5 m bred. Ansluter i V änden till nuvarande väg och i Ö änden till lokalväg. Belägen på sandmark i barrskog. Kommentar: vägen finns på laga skifteskarta 1868 (V38-6:3), men kan vara betydligt äldre i sträckningen.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
35	Fångstanläggning	Fångstgrop, rundad, 2 m i diameter stor och 0,4 m djup, med 1,5 m breda och 0,2 m höga vallar. Beväxt av 3 ungtallar och bärris. Belägen 4 m N om gammal väg (Ö-V) i sandmark med ung barrskog.	Fornlämning	Nej	Nej
36	Fartyglämning	Skeppsvrak, 8 stycken spantbågar med flack kurvatur, 3,5 m långa, fyrkantiga 0,3 x 0,25 m grova, liggande med 0,25 m mellanrum. Bordläggning av 2" grova plank, 0,25-0,3 m breda. 30 mm grova trädymlingar och järnnitar i olika storlekar håller borden i spanten. Lösa järnnitar ligger i vattnet intill. Beläget på N sandstrand en av sjö med vägbrytare (Ö-V) intill åt N. Kommentar: ev pråm. Vraket ev endast synligt vid lågvatten, vilket det var vid inventeringstillfället.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
37	37 = L1950:1517/ Norrbo 46:1	Väghållningssten (= L1950:1517/Norrbo 46:1), återfunnen i rosbuskage Ö om och intill växthus i trädgård i Backmo. Oläslig text, då den är oätkomlig p g a rosbuskaget.	Fornlämning	Nej	Nej
38	Vägmärke	Möjlig väghållningssten, 0,3 m bred, 0,35 m hög och 0,1-0,15 m tjock, utan synlig text. Belägen i rabatt 1 m SÖ om hus. Kommentar: enligt husägare är det en väghållningssten. Oklart var den varit placerad tidigare.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej

39	Vägmärke	Väghållningssten, 0,8 m hög, 0,25–0,3 m bred och 0,35 m tjock, med planhuggen framsida och skrovlig konvex baksida. På krönet en huggen krans. Belägen 5 m S om väg, vägkorsning, intill och SÖ om brevlådor på gräsbeväxt dikeskant.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
40	Övrig	Gästgiveriet i Hamre, enligt laga skifteskarta 1885 (V11-14:2).	Ingen antikvarisk bedömning	Nej	Nej
41	Färdväg	Stig, vältrampad, 0,5 m bred, ställvis halvvägs-karaktär, inmätt ca 30 m lång (N–S), men fortsätter utanför utredningsområdet i SV. Ansluter till väg 745 i den N änden. Kommentar: nu som en del av Norrboleden.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
42	Fyndplats	Fyndplats för 1700-talsmynt, enligt muntlig upplysning i samband med projektredovisning av avrättningsplatser februari 2019. Idé finns om att åkern skulle ha kunnat användas som "parkering" för häst och vagn av besökande till avrättningar på avrättningsplatsen under 1700- och 1800-talen. Kan komma att klassas som samlingsplats i senare utredningsskede.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
43	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1) och övergiven före 1769 (V38-6:1). Kommentar: marken tillhörde komministerbostället 1868.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
44	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) och till delar bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 17 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
45	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) och till delar bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 8 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
46	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 7 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
47	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) och till delar bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 6 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
48	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1) och övergiven före 1769 (V38-6:1). Kommentar: Gård nr 5 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
49	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) men inte bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 14 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
50	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) och till delar bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 13 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
51	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) men inte bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 12 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
52	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1). Delvis bebyggd 1769, 1868 (V38-6:1, V38-6:3) men inte bebyggd idag. Kommentar: Gård nr 11 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja

53	By/gårdstomt	Gårdstomt enligt geografisk avritning 1642 (V38-1:1) och övergiven före 1769 (V38-6:1). Kommentar: Gård nr 10 1769.	Möjlig fornlämning	Ja	Ja
54	Steg-2-område	Se mer information i tabell 2.			
L1948:4446 Norrbo 125	Hägnad	Ränna, undersökt och borttagen, ca 4 m lång och 0,4–0,7 m bred. Rännan är flack och består av ett 0,15 m djupt mörkbrunt kulturlager. I och på var sida om rännan fanns 7 mindre stolphål. Oklar funktion, möjligen kan lämningarna sammanfalla med en fastighetsgräns markerad på laga skifteskartan från 1868 och utgöra någon form av hägnad. Daterad till sen medeltid/-reformatorisk tid.	Undersökt och borttagen	Nej	Nej
L1948:4460 Norrbo 126	Fyndplats	Fyndplats, för del av slipad bergartsyxa, eventuellt av porfyr, undersökt och borttagen. Påträffad vid förundersökning 2013. Äldre beskrivning: Boplats, ca 40 x 20 m (NV-SÖ). Vid förundersökning påträffades en mörkfärgning som tolkades utgöra en vägglinje, samt ett 20-tal stolphål, en mindre hård, eldslagningsplatser/kolförekomster och anläggningar som tolkades utgöra rester efter bebyggelse. Fynd av en slipad del av en bergartsyxa, eventuellt av porfyr. ¹⁴ C-datering av kol gav en datering till 550-650 e.Kr. Kommentar: Vid Slutundersökning 2014 kunde det konstateras att den tidigare registrerade boplatsen i själva verket bestod av flera lämningar utan tydligt kronologiskt sammanhang	Undersökt och borttagen	Nej	Ja
L1948:7966 Norrbo 130	Drag	Dragränna, undersökt och borttagen i sin kända utsträckning. Undersökt utsträckning: 35 m lång, 1,5–2 m bred och 0,6–0,7 m djup. Belägen parallellt med den 1858 muddrade Norrboån som sammanbinder N och S Dellen. Påträffad vid förundersökning 2013 och då tolkad som väggrenna men vid slutundersökning 2014 istället omtolkad som drag. V-formad nedgrävd profil, ställvis kompletterad med stolpar och med spår av lerfodring. Ett antal kolprov från lämningen har daterats via ¹⁴ C-analys, dels till vendeltid och dels till efterreformatorisk tid. Runt rännan fanns partier med spår av eldning och spridda förekomster av slagg - allt dock svårt skadat av plöjning. Kommentar: Lämningen ingick tidigare i vad som då uppfattades som en boplats (L1948:4460/Norrbo 126). På kartsnitt över den s k Norrbo skans, ursprungligen upprättad 1819 och renritad som karta 1865, finns en långsträckt markering på Norrboåns SÖ sida som av döma av skissen då tolkades som en del av skansens yttre försvar men som i stort synes följa en liknande sträckning som rännan.	Undersökt och borttagen	Nej	Ja
L1948:7967 Norrbo 131	Blästbrukslämning	Blästbrukslämning(?), undersökt och borttagen. Bestående av ett större antal plöjningsskadade nedgrävningar, partier med spår av omfattande eldning och slagg. Belägen i strandnära parti med ställvis mycket röd sand. Påträffad vid förundersökning 2013 och slutundersökt 2014. Kommentar: Lämningen ingick tidigare i vad som då uppfattades som en boplats (L1948:4460/Norrbo 126). Plöjningsskadad.	Undersökt och borttagen	Nej	Nej
L1948:7968 Norrbo 132	Hård	Hård, grophård, undersökt och borttagen, uppgifter om mått saknas i rapport. Påträffad och undersökt vid förundersökning 2013 då kolprov insamlades men ej daterades. Belägen på åstrand på näs, åkermark. Kommentar: Lämningen ingick tidigare i vad som då uppfattades som en boplats (L1948:4460/Norrbo 126).	Undersökt och borttagen	Nej	Nej

L1950:930 Norrbo 64:2	Fångstgrop	Fångstgrop, för älg, oval, 5,5–3,5 m stor (N–S). Gropen är rund, 3 m i diameter stor och 0,5 m djup. I N är en intill 1,5 m bred och 0,2 m hög vall. Beväxt med en tall. Belägen på sandig äsrygg i tallskog. 19 m S om denna är (L1950:2035/Norrbo 64:1) Fångstgrop, för älg, rund, 7 m i diameter stor upptill. Gropen är 3 m i diameter stor och 0,7 m djup. Runt denna är en 2 m bred och 0,2 m hög vall. I gropen och på vallen växer flera tallar. Gropen är delvis fylld med ris. Belägen 11 m N om väg (N–S) och omedelbart S om stig (Ö–V).	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:998 Norrbo 68:2 L1950:1069 Norrbo 68:1	Naturföremål/-bildning med bruk, tradition eller namn	Tallar, 2 stycken, med tradition. Den ena (Per Sto) är belägen 12 m N om väg (Ö–V). Den andra (Per Stabbe) 36 m V om denna samt 3 m N om väg (Ö–V). Belägna i tomtmark. Per Stabbe består av 3 grova stammar och är ca 6,5 m hög. Huvudstammen är 5,5 m i omkrets. Namn: Per Stabbe och Per Sto Tillägg/rättelse: Per Stabbe är helt död och torr, men Per Sto tycks vara vid liv. Många berättelser och sägner finns om de båda tallarna.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
L1950:1442 Norrbo 28:1	Sammanförda lämningar	Enligt uppgifter från fornminnesinventeringen 1956 skall här finnas 2 stensättningar, 8 m i diameter stora och 0,3–0,5 m höga. Vid besiktningen 1983 återfanns ingen av fornlämningarna. Belägna ca 25 m S om väg (Ö–V).	Övrig kulturhistorisk lämning Tillägg/rättelse: Möjlig fornlämning	Ja	Ja
L1950:1517 Norrbo 46:1	Vägmärke	Väghållningssten, granit, 0,7 m hög, 0,28 m bred och 0,17 m tjock. På NNÖ sidan är inhugget: N. 574. Längst upp finns borrhål. Belägen 0,5 m SV om väg och 7 m NV om infartsväg. Tillägg/rättelse: Stenen finns inte längre på ursprunglig plats. Efter fråga till fastighetsägare intill tipsade om att stenen tagits omhand någon gång efter 1982 och förts till byn Backmo. Återfunnen i rosbuskage i trädgård i Backmo (objekt 37).	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1526 Norrbo 8:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 1,1 m hög, 0,58 m bred vid basen och 0,03 m tjock. Avsmalnande uppåt och längst upp bildande en spets. Sidan mot vägen är vitmålad med svartmålade kanter och bär under Gustav III:s namnchiffer i gulbrunt, den i svart målade texten: 1 MIL F:A:U: Cronstedt 1785. Baksidan är svartmålad. Postamentet är 0,8 m högt och 1,15 m brett i fyrkant (N–S), bestående av delvis tuktade och murade gråstenar. Belägen 5 m S om väg (Ö–V) och 2,5 m SÖ om mindre väg (NÖ–SV) i väggkant. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer.	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1542 Norrbo 65:1	Fångstgrop	Fångstgrop, för älg, 5 m i diameter stor. Gropen är 3 m i diameter stor och 0,6 m djup. Runt gropen är en 1 m bred och 0,2 m hög vall. I kanten växer en tall. Belägen ca 30 m S om väg (Ö–V) i barrskog. Tillägg/rättelse: Ny inmätning ca 15 m åt SV. Tidigare beväxta grova tallen nu nedhuggen, och fångstgropen är nu beväxt av 6 ungtallar och 1 unggran.	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1589 Norrbo 30:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 1 m hög, 0,5 m bred vid basen och 0,03 m tjock. Avsmalnande uppåt och upptill bildande en spets. Vitmålad åtsida med svartmålad text i relief, svartmålade kanter och fränsida. Text på åtsidan under Gustav III:s namnchiffer i gulbrunt: ¼ F:A:U: Cronstedt 1785. Postament, kvadratisk, 1,3 m sida och 0,9 m högt, uppbyggt av tuktade gråstenar. Belägen 3 m S om väg (Ö–V) i väggkant. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer. Kommentar: postamentet kan vara ursprungligt sedan 1785.	Fornlämning	Nej	Nej

L1950:1590 Norrbo 31:1	Fästning/skans	Skans, bestående av vall och vallgrav, ursprungligen kvadratisk utlagd parallellt med ån, ca 240 x 230 m stor med bastioner i hörnen och mitt på sidorna. Vid revideringsinventeringen 1983 återstod sammanlagt ca 620 m uppdelat i 2 partier, 1 i N och 1 i V. Vallarna är mestadels 0,3–0,5 m höga och 2,5–3,5 m breda, bestående av jord och stenar. Vallgravarna som följer vallarna är ca 0,3–0,5 m djupa och 2 m breda. I SÖ finns inga spår av vall och vallgrav. Inom skansområdet är åker, flera vägar och hus. Nu försvunna delar finns dokumenterade på skiss från 1819 och en därpå baserad karta från 1865. Belägen i skogsmark och tomtmark. Skadad genom vägdragningar och sentida bebyggelse. Namn: Norrbo skans Tillägg/rättelse: Nya skador synliga i skansens SV del där marken jämnats ut för parkerings- och husvagnsplatser.	Fornlämning	Nej	Ja
L1950:1599 Norrbo 100:1	Fyndplats	Fyndplats för yxa av järn. Vanlig yxform med skafthål och hammare i bakre änden, 184 mm lång. Funnen 1 fot under markytan, i åkermark, på hemmanet nr 16 i närheten av gravfältet vid Norrbo kyrka. Tillhör Hälsinglands Museum. Tillägg/rättelse: Inget kunde ses på platsen vid inventeringen 2018, eftersom åkern var i vall.	Övrig kulturhistorisk lämning	Ja	Ja
L1950:1600 Norrbo 101:1	Minnesmärke	Minnessten, 3 m hög, 0,75–1,1 m bred och 0,35–0,5 m tjock. I stenen är följande inskription: HÅR / BESEGRADE / ERICK OLUFFSON / FRÅN NORRBO-BYN / MED EN FLOCK HÅLSINGAR / EN STOR DANSK STRÖVKÅR / ÅR 1434 27/8 / FRIHETSHJÄLTEN / OCH HANS MÅN TILL ÅRA / RESTES STENEN / ÅR 1927 Belägen på sandhed med tallskog i skansen (L1950:1590/ Norrbo 31:1), 14 m N om landsväg (Ö–V).	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
L1950:1661 / Norrbo 12:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 0,95 m hög, 0,52 m bred vid basen och 0,03 m tjock. Avsmalnande uppåt och längst upp bildande en spets. Sidan mot vägen är vitmålad med svartmålade kanter och bär under Gustav III:s namnchiffer i gulbrunt, svartmålad text: ¼ F:A:U: Cronstedt 1785. Baksidan är svartmålad. Postament 0,8 m högt och 1,15 m brett i fyrkant. Bestående av delvis tuktade och murade gråstenar. Belägen 3 m SV om landsväg (NV–SÖ). Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer.	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1662 / Norrbo 13:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 1 m hög, 0,57 m bred vid basen och 0,03 m tjock. Avsmalnande uppåt och längst upp bildande en spets. Sidan mot vägen är vitmålad med svartmålade kanter och baksida och bär under Gustav III:s namnchiffer i gulbrunt, svartmålad text: ½ F:A:U: Cronstedt 1785. Baksidan är svartmålad. Postament 1 m högt och 1,4 m i fyrkant (NNÖ–SSV) uppbyggt av delvis tuktade murade gråstenar. Belägen 7 m SV om väg (NV–SÖ) i åker. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer. Tillägg/rättelse: Postamentet kan vara ursprungligen sedan 1785. Betong ditlagd under modern tid.	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1669 / Norrbo 24:1	Hög	Hög (?), oval, 9 x 7 m stor (Ö–V) och 0,8 m hög. Belärad av odlingssten. Den ovala formen kan ha orsakats av skadegörelse i samband med plöjning. Beväxt med ett lövträd. Belägen ca 35 m SÖ om väg (NÖ–SV) på impediment i åkermark. Tillägg/rättelse: Platsen överensstämmer även med en gårdstomt från geografisk karta 1642 (V38-1:1). Kan detta vara ett raserat spår och inte en hög?	Fornlämning	Nej	Nej

L1950:1740 / Norrbo 34:1	Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning, oregelbunden, 5 m i diameter stor och 0,2 m hög. Övertorvad med ett fåtal stenar synliga i ytan. SÖ delen borttagen i samband med dikesgrävning. NV delen borttagen i samband med vägbygge. Belägen SÖ om mindre väg och 21 m N om vägkorsning i gräns mellan tomt och beteshage. Tillägg/rättelse: Beväxt av en stor äldre tall.	Bevakningsobjekt Tillägg/rättelse: Möjlig fornlämning	Nej	Nej
L1950:1758 / Norrbo 1:1	Källa med tradition	Källa, rund, 1,5 m i diameter och 0,4 m djup. Stenskonig längs kanten utan 0,15–0,5 m stora stenar. Utflöde mot N. Belägen 20 m SV om landsväg i N-sluttande moränmark med barrskog. Namn: Josefs källa, Orre Kiella Tillägg/rättelse: På historiska kartor från a 1650 heter källan "Orre Kiella" och "Orr Kiella" (V38-1:1, V11-1:1). Hur gammalt namnet Josefs källa är, är oklart, men troligen relativt sent tillkommet. I källan fanns en hel del mynt offrade. Intill källan träbänkar och det går en pilgrimsled förbi.	Övrig kulturhistorisk lämning Tillägg/rättelse: Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1888 / Norrbo 77:1	Lägenhetsbebyggelse	Bebyggelselämning bestående av 1 husgrund med spismursröse. Belägen på åkerimpediment ca 20 m SV om väg. Tillägg/rättelse: Kan ej återfinnas. Kraftigt slybeväxt område. Ett modernt röjningsröse finns, vilket möjligen täcker husgrunden. Överensstämmer inte med bebyggelse på laga skifteskartan 1868 (V38-6:3). Ingen bebyggelse 1959 heller (ek. karta 16G Ljusdal 2i Norrbo). Kan noteringen från inventeringen 1982 vara felplacerad, och överensstämmer med nya objektet 32?	Möjlig fornlämning	Ja	Nej
L1950:1898 / Norrbo 93:1	Vägmärke	Väghållningssten, av huggen gråsten, 0,95 m hög med ungefärligen tresidigt tvärsnitt. På sidan som vetter mot SÖ är text: N 632. Belägen 8 m NV om väg (NÖ–SV) och 10 m SV om vägkorsning i sandmark med barrskog.	Fornlämning	Nej	Nej
L1950:1956 / Norrbo 78:1	Lägenhetsbebyggelse	Torp. Bebyggelselämning bestående av 2 husgrunder med spismursröse. Beläget på impediment i åker, 2–17 m S om väg (NV–SÖ). Överensstämmer med byggnader knutna till Hagtorpet på laga skifteskarta 1868 (V38-6:3), men själva Hagtopet låg på motsatta, NÖ sidan av vägen. Ingen bebyggelse kvar 1959 (ek. karta 16G Ljusdal 2i Norrbo). Oklar ålder på lämningen.	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
L1950:1977 / Norrbo 5:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 1 m hög, 0,5 m bred vid basen och 0,03 m tjock. Avsmalnande uppåt och upptill bildande en spets. Inskrift i högre relief på NÖ sidan: GIII ¼ F:A:U:Cronstedt 1785. Postament av sten, kvadratisk, 1,3 m sida och 0,9 m högt. Belägen 1 m SV om väg och 18 m NV om vägkorsning, i vägkant. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer. Kommentar: postamentet kan vara ursprungligt sedan 1785.	Fornlämning	Nej	Nej

L1950:1990 / Norrbo 21:1	Gravfält	Gravfält, 135 x 50 m (NNÖ-SSV), bestående av ca 15 fornlämningar. Dessa utgöres av 9 högar, 6 stensättningar och 1 upprättstående sten. Högarna är 6–12 m i diameter stora och 0,5–1,6 m höga. De är övertorvade. Samtliga utom en har 0,2–0,6 m stora stenar synliga i ytan, en hög har antydning till kantkedja i SV 0,2 m hög av 0,2–0,3 m långa stenar. Samtliga har mittgrop, 1–4 m i diameter stora och 0,2–0,5 m djupa. 7 av högarna har kantskador till följd av täkt eller plöjning. Stensättningarna är runda eller möjligen ursprungligen runda, 4–10 m i diameter stora och 0,2–0,5 m höga. De är övertorvade med 0,2–0,5 m stora stenar synliga i ytan. En stensättning har en löst liggande sten, 1 x 1 m stor och 0,4 m hög nära mitten. En stensättning har mittgrop 2 m i diameter stor och 0,2 m djup. En stensättning har grop i S, 1,5 m i diameter stor och 0,2 m djup. Samtliga stensättningar är skadade av täkt eller plöjning. En är bevarad endast till ¼. Den upprättstående stenen är 1 m hög och 0,3 m tjock. Den står i kanten av en hög och är sannolikt rest i sen tid. Gravfältet är utsatt för täkt- och åkerbruksskador. De senare till följd av plöjning. S delen av gravfältet har varit uppodlad? Gravfältet är beväxt med tallar och lövträd, mestadels björkar. Beläget i glest skogsklätt impediment i åkermark. Tillägg/rättelse: låg någon rotvälta på gravfältet.	Fornlämning	Nej	Ja
L1950:2035 / Norrbo 64:1	Fångstgrop	Fångstgrop, för älg, rund, 7 m i diameter stor upptill. Gropen är 3 m i diameter stor och 0,7 m djup. Runt denna är en 2 m bred och 0,2 m hög vall. I gropen och på vallen växer flera tallar. Gropen är delvis fylld med ris. Belägen 11 m N om väg (N-S) och omedelbart S om stig (Ö-V). 19 m N om denna är (L1950:930/Norrbo 64:2) Fångstgrop, för älg, oval, 5,5–3,5 m stor (N-S). Gropen är rund, 3 m i diameter stor och 0,5 m djup. I N är en intill 1,5 m bred och 0,2 m hög vall. Beväxt med en tall. Belägna på sandig åsrygg i tallskog.	Fornlämning	Nej	Nej
L1951:723 Bjuråker 176:1	Fyndplats	Fyndplats för flintavslag, ca 7 m V om serveringen påträffade Lars Wreiding, Sjömyra, ett flintavslag. Avslaget låg ett par dm ner i sanden. Tillägg/rättelse: platsen har samband med objekt 4, skärvstensforekomst. Avslaget tillsammans med skärvstenen tyder på en stenåldersboplats.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Ja
L1951:1023 / Bjuråker 183:2	Fyndplats	Fyndplats för tveeggat järnsvärd med tresidig fästknapp av brons. Svärdets bredd är 47 mm. Längden är 74 cm (men avbrutet). Fyndplats: Bjuråker socken. Tillhör Hälsinglands Museum inv.nr. 7575. Kommentar: svärdet har daterats typologiskt till folkvandringstid.	Övrig kulturhistorisk lämning	Ja	Ja
L1951:1024 / Bjuråker 183:1	Fyndplats	Fyndplats för östromerskt guldmynt, solidus, präglad för Focas (602–610). Hål för upphängning i kanten. 21 mm i diameter stort. Fyndplats: Bjuråker socken eller Norrbo socken. Tillhör Hälsinglands Museum inv.nr. 23307.	Övrig kulturhistorisk lämning	Ja	Ja
L1951:1475 / Bjuråker 94:1	Plats med tradition	Här ska enligt traditionen ha funnits en illegal begravningsplats. Beläget i NÖ-sluttande moränmark med barrskog.	Övrig kulturhistorisk lämning	Ja	Ja
L1951:2352 / Bjuråker 4:1	Vägmärke	Milstolpe, av gjutjärn 1 m hög, 0,52 m bred vid basen och 0,02 m tjock. Avsmalnande uppåt och upptill spetsig. Vitmålad med text och kantlister i svart. På N sidan är under Gustav III:s krönta namnchiffer, målat med gulfärg, texten: 1. MIL F:A:U: Cronstedt 1785. Postament av huggen gråsten, kallmurad, 1,2 x 1,15 m stort och 1 m hög. Belägen 5 m S om väg (Ö-V) och 22 m SV om SV hörnet av boningshus i moränmark med skog. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer. Kommentar: troligen inte ursprungligt postament.	Fornlämning	Nej	Nej

L1951:2449 / Bjuråker 5:1	Gränsmärke	Gränssten, av huggen gråsten, 1,8 m hög, 0,65 m bred och 0,3 m tjock. Upptill spetsig. På N sidan är inhugget texten: GRÄNS / NORRBO BJURÅKER / 1927. Uppställt i postament av lagda stenar, 1,5 m i diameter stort, 0,5 m högt och 0,3 m tjockt. Belägen 3 m S om väg (Ö-V) i flack skogsdunge intill åker. Tillägg/rättelse: stenen är kraftigt lavbeväxt.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
L1951:3891 / Forsa 248:1	Lägenhetsbebyggelse	Torplämning, 40 x 20 m stor yta, med minst 1 husgrund och 1 ladugårdsgrund. I områdets NÖ del är ett inhägnat vattenhål. Intill och NÖ om vägen, ca 20 m Ö om husgrunden är 2 jordkällare. Belägen intill och SV om väg (NV-SÖ) samt intill och NV om avfart (SV-SÖ), Ö om bergknalle i åkermark. Tillägg/rättelse: På g a tät undervegetation och stora ruttna halmbalar kan inget ses. Bebyggelse fanns här 1885 och 1905 (V11-26:2, 21-FOR-221), oklart hur mycket tidigare. Flygfoto från 1961 och ekonomisk karta 1959 (16H Bergsjö 0a Långby) visar också bebyggelsen på platsen; ett hus parallellt med vägen och en liten byggnad intill huset. Kommentar: Ägdes av Nils Erik Kron 1885.	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
L1951:3915 Forsa 27:1	Gränsmärke	Gränssten, granit, 1,5 m hög, 0,75 m bred och 0,25 m tjock. På stenens framsida en nedslipad yta, 0,75 x 0,6 m stor med inskriften: GRÄNS / FORSA NORRBO / 1930. Postamentet är av kallmurad sten, 2 x 2,3 m stort vid basen, 1,8 x 1,5 m stort vid övre ytan samt 0,7 m högt. Belägen 1 m V om väg (N-S), i vägkant i moränmark.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
L1951:4185 / Forsa 7:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 0,94 m hög, 0,52 m bred vid basen och 0,03 m tjock, avsmalnande uppåt och upptill spetsad. Kulhål i plattan, 15 mm i diameter stort. Inskrift: GIII ½ F:A:U: Cronstedt 1785. Milstolpen vitmålad med text i svart och Gustav III:s krönte namnchiffer i guldfärg. Färgen dock till stor del bortflagnad. Kulhålet kunde inte ses 1982. Postament a sten, kallmurad, kvadratisk, 1,5 m sida och 1,1 m högt. Stenarna vanligen 0,4–1 m långa och 0,3–0,5 m höga. Milstolpen lutade 15–20° mot SV 1982. Belägen 1 m SV om väg (NV-SÖ), i vägkant. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer. Tillägg/rättelse: Nygjort fundament till milstolpen troligen 2017–2018, av för trakten främmande bergart. Möjligen förskjutet 1 m åt Ö, en möjlig grundsten till gamla fundamentet ligger kvar intill det nya.	Fornlämning	Nej	Nej
L1951:4202 / Forsa 9:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 0,94 m hög, 0,52 m bred vid basen, avsmalnande uppåt och upptill spetsad. Inskrift GIII ¼ F:A:U: Cronstedt 1785. Målad vit med svart text samt Gustav III:s krönte namnchiffer i guldfärg. Postament av sten, kallmurad, kvadratisk, ca 1,2 m sida, 0,6 m högt. Är skadat (1956) genom att stenar fallit ur. Plattan är på väg att falla omkull. Restaurerad före 1982. Belägen intill och S om väg (Ö-V) och 8 m V om rågång, i vägkant. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbruna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer. Belägen ca 0,3 m från vägkant.	Fornlämning	Nej	Nej
L1951:4334 / Forsa 243:2	Källa med tradition	Trefaldighetskälla, uppgift om. Enligt Lindh (1975) var den s k "Silverkällan", belägen invid soldat Kruts torp. Den källa som finns på f d soldatens tomt (5 m SV om väg NV-SÖ och 4 m NV om infart NÖ-SV) kallas dock av ortsbefolkningen för "Krutskällan". Den ende som känner till Silverkällan är J. Björk, Hamre. Enl. honom var Silverkällan belägen i skogsbrynet NÖ om vägen (Långgatan) d v s i SÖ kanten av den uppodlade sidodalgången. Ej återfunnen 1982. Namn: Krutskällan eller Silverkällan Tillägg/rättelse: en källa hittades invid torpet vid utredningen, men om detta är den rätta källan är oklart, men troligt.	Ingen antikvarisk bedömning Tillägg/rättelse: Möjlig fornlämning	Ja	Nej

L1951:4335 / Forsa 243:1	Lägenhetsbebyggelse	Soldattorp, 50 x 40 m stort område (Ö-V), bestående av 3 hus varav 1 bostadshus (knuttimrat), 1 jordkällare och 1 husgrund. Torpet användes 1982 som sommarställe. Enl. uppgift brann soldat Kruts torp ned vid sekelskiftet. Det är sålunda inte det ursprungliga torpet som står på platsen idag. Beläget 1–43 m V om väg i N-sluttande moränmark. Namn: Krut Kommentar: En handfull byggnader fanns vid laga skiftet 1885 (V11-14:2) men inga byggnader alls 1959 (ek. karta 16H Bergsjö 1a Båstdal).	Möjlig fornlämning	Nej	Nej
L1951:4348 / Forsa 245:1	Vägmärke	Väghållningssten, av granit, 1 m hög, 0,15 m bred och 0,2 m tjock. På stenens NÖ sida är inhugget: ÖBY / No 6 / EOS / 1907. Stenen lutar något åt SÖ, har gått av vid foten. Belägen 3 m SV om väg (NV-SÖ) och 2 m NV om gårdsinfart (NÖ-SV) i vägkant. Tillägg/rättelse: Påträffades skadad, liggande ned med texten nedåt.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
L1951:4488 / Forsa 234:1	Hög	Högar, uppgift om 2 högar. Utgrävda före 1867. Inga fynduppgifter lämnas. På platsen står 1982 en ladugårdsbyggnad. Belägna på mindre moränparti vid gårdstomt.	Uppgift om Tillägg/rättelse: Ingen antikvarisk bedömning	Ja	Ja
L1951:4801 / Forsa 241:1	Övrigt	Gästgiveri, uppgift om. På den plats där det nu står en stor mangårdsbyggnad fanns tidigare "Hamre gästgiveri". Verksamheten nedlades i samband med den brand som förstörde gästgiveriet år 1909. Sagesman: J. Björk, 90 år, Hamre. Uppgiften bekräftad av de som bor i gården nu. Belägen ca 20 m SV om väg. Tillägg/rättelse: enligt laga skifteskarta 1885 (V11-14:2) har Hamre gästgiveri varit i en annan gård (objekt 40), men kanske har gästgiverisyslan växlar mellan gårdarna i olika tider.	Ingen antikvarisk bedömning	Nej	Nej
L1951:4944 / Forsa 228:1	Vägmärke	Väghållningssten, av granit, 0,9 m hög, 0,3 m bred och 0,4 m tjock. På stenens NÖ sida är inhugget: FLATMO / V3 / LK8 / 1861. Texten ställvis otydlig, svårtolkad. Belägen 2 m SV om väg (NV-SÖ) och 50 m S om mindre avtagsväg, i vägkant. Tillägg/rättelse: Påträffades skadad, nu liggandes överväxt med texten uppåt. "1861" ifylld av svart färg.	Fornlämning	Nej	Nej
L1951:4961 / Forsa 229:1	Vägmärke	Väghållningssten, av gnejs, 1 m hög, 0,2–0,4 m bred och 0,25 m tjock. På stenens NÖ sida är inhugget: LANG / BY / N5 / 1907. Belägen 2 m SV om väg (NV-SÖ) och 75 m SÖ om gårdsuppfart i vägkant. Tillägg/rättelse: Lutar nu åt SV ca 30°. Belägen i kant av åker i slyområde.	Övrig kulturhistorisk lämning	Nej	Nej
L1951:4971 / Forsa 13:1	Vägmärke	Milstolpe, gjutjärn, 1,12 m hög, 0,57 m bred vid basen och 0,03 m tjock. Avsmalnande uppåt och upptill spetsad. Inskrift: GIII 1 MIL F:A:U: Cronstedt 1785. Målad vit med svarta bokstäver och Gustav III:s krönte namnchiffer i guldfärg. Postament av huggen sten, kallmurat, kvadriskt med 1,4 m sida och 0,5 m högt. Belägen 1 m V om väg (N-S) och 1 m NV om gårdsinfart, i vägkant. Milstolparna renoverades och målades i ursprunglig kulör i början av 1990-talet och har nu gräddvit tavla med grönbrowna kanter, baksida och text samt ockragult namnchiffer.	Fornlämning	Nej	Nej

Tabell 2. Föreslagna steg-2-områden, väg 745 Bjuråker–Näsviken, Bjuråker, Forsa och Norrbo socknar, Hälsingland.

Områdesbeteckn.	Karta, fig.	Beskrivning	Foto
2	29	Möjlig stenåldersboplats. Ca 20 x 50 m stor yta, svagt NÖ-sluttande sandmark, delvis söndergrävd av sandtäkt. Belägen strax N om väg. Ytan är beväxt av stora granar och tallar samt sly. Övergår i sten i Ö, delvis påförd sten. Området ligger 55–60 m över havet.	
3	29	Möjlig stenåldersboplats. Ca 100 x 40 m stor yta, svagt NÖ-sluttande sandområde. Ytan är beväxt av 30–40-årig tallskog. Belägen delvis under kraftledning och strax N om väg. Området ligger 45–50 m över havet.	
5	33	Bra läge boplats sten- och järnålder. Ca 400 x 40 m stor yta. Svagt N-sluttande sandig mark. Åkermark i den SÖ delen, tallplantering i den NV delen. Belägen intill och S om väg. Kan ha samband med objekt 4 fynden av skärersten på stranden samt med fyndplatsen för flintavslag L1951:723/Bjuråker 176:1. Området ligger 45–50 m över havet.	
6	29	Möjlig stenåldersboplats. Ca 100 x 30 m stor yta (NV–SÖ), tidigare åker. Svagt NÖ-sluttande sandjord, ingen blekjord. Beväxt av 100-åriga tallar. Dike löper nedanför slänten (N–S). Området ligger 45–50 m över havet.	
11	111, 119	Möjlig stenåldersboplats. Ca 140 x 20 + 100 x 20 m stor yta. Svagt S-sluttande sandig gammal åkermark, nu delvis hästhage. Beläget 0–30 m NÖ om väg. Området ligger 60–75 m över havet.	

15	111	Möjlig stenåldersboplats, ca 60 x 70 m stor yta. Svagt SV-sluttande sandig mark. Terrass. Nedanför mot vägen är utgrävt och fyllt med kompostmaterial. Hygge med sly och små barrplant. Beläget 5–50 m Ö om väg. Området ligger 70–75 m över havet.	
21	87	Möjlig stenåldersboplats, ca 160 x 30 m stor yta (NV-SÖ), i svagt SV-sluttande sandmark med våtmark i SÖ och V. Beläget på båda sidorna om vägen, 0–40 m från vägen. Området beväxt av 40-årig tall. Området ligger 95–100 m över havet.	
23	87	Möjlig stenåldersboplats, ca 150 m långt (N-S) och 70 m brett område. Beläget i S-sluttande sandmark mellan väg i V-SV och klippor i Ö. Beläget på båda sidorna av vägen. Intill vägen och ca 40 m från vägen. Beväxt av ung barrskog och sly. Området ligger 95–105 m över havet.	
25	84	Möjlig stenåldersboplats, ca 60 x 25 m stort område (N-S). Beläget i NV-sluttande sandmark med mossbeväxt klippa i Ö. Skogsmark med barrskog. Enstaka täktgropar finns utefter vägen. Området ligger 95–100 m över havet.	
28	36, 43, 51, 58, 60, 67	Komplext område som kan innehålla många olika tidshorisonter av lämningar, från neolitisk tid till 1700-tal. Många bra boplatslägen stenålder, bronsålder och järnålder länge hela den ca 4 kilometer långa sträckningen. Fynd av båtyxa i Norrboån. Möjligen bortodlade gravar i hela Norrbobyn. Fynd av lerkruka och sländtrissa. Medeltida och senare tiders gårdstomter i Norrbobyn. Uppgifter om storhögar vid Norrbo kyrka. Uppgift om den tidigmedeltida gården Talsgodset. Tradition om kloster i Norrbo. Uppgift om samlingsplats för kortspel m m intill Norrboån. Uppgift om samlingsplats för Delsbo kompani vid Norrbo kyrka. Området ligger 45–60 m över havet. Varierande terräng med åker och skog, mest bara sand och fina sedimentmarker. Mindre område intill röjningsröse (objekt 32), med skärvig sten, ev skärvsten, 10–15 m SV om väg. I övrigt sparsamt med sten i åkern. Just denna åker var den enda som var harvad vid inventeringstillfället.	
54	72, 76	Bra läge boplats sten- och järnålder samt medeltida spår. Ca 1,5 kilometer långt och 40–70 m brett, bitvis på ena, bitvis på båda sidorna av vägen. Genom Hålsjö by. Fynd av pilspets i grå skiffer har gjorts i byn 1929. Området ligger 45–50 m över havet.	

Trafikverket planerar för en upprustning av den ca 23 kilometer långa vägsträckningen av väg 745 mellan Bjuråkers kyrka och Näsvisken i Hälsingland. Stigfinnaren Arkeologi och kulturhistoria AB utförde sensommaren 2018 en arkeologisk utredning steg 1 av projektet.

Vägen i sig anses som en av de vackraste vägarna i Gävleborgs län med höga kulturvärden, och löper i delar av sträckningen på näset mellan Dellensjöarna och går över Norrboån som förbinder Norr- och Sördellen. Näset har fungerat som en naturlig kommunikationsled mellan kust och inland under kanske 2000 år.

Endaste ett fåtal tidigare undersökningar har gjorts i närområdet, nämligen vid Norrboån där spridda anläggningar och fynd från neolitisk tid fram till efterreformatorisk tid visar på näsets stora betydelse.

Tydigast nedslag i historien i området ger dels den äldre järnåldern, genom en handfull påträffade fornyfynd och många gravar, dels medeltiden med Norrbo skans och berättelserna om stridigheterna med danskarna samt Norrbo kyrkomiljö.

Inför utredningen fanns 43 lämningar kända inom projektområdet, där merparten består av milstolpar, gränsstenar och väghållningsstenar, men även en del gravar och gravfält, lägenhetsbebyggelse och torp samt platser med tradition finns med.

Vid utredningen hittades bland annat tre fångstgropar. I Norrbobyn har flera tidigare bebyggda tomter som visas på kartor från 1642 och framåt pekats ut som möjligen innehållande rester efter medeltida och 1600-tals bebyggelselämningar. Dessutom husgrunder från historisk tid, röjningrösen, hägnader, väghållningsstenar och färdvägar.

Elva områden föreslås gå vidare till utredning steg 2. Ett av de mera omfattande steg-2-områdena förväntas ge svar på hur omfattande och långvarig bebyggelsen varit på näset mellan Norrbo och Bjuråker. Fynd från neolitisk tid, bronsålder, äldre järnålder, medeltid och historisk tid kan ligga som årsringar på varandra.

